

ANLEGGSS- **MASKINEN**

NR. 10-2013 54. ÅRGANG

**Trafikksikkerhet
– rundsum eller mengdeoppgjør?**

Kortreist håndverk i Florø

Ny MEF-sjef i nord

Hva betyr blåblå regjering for oss?

Samhold og kompetanse i praksis

Loendagane 2013

Fag og familie

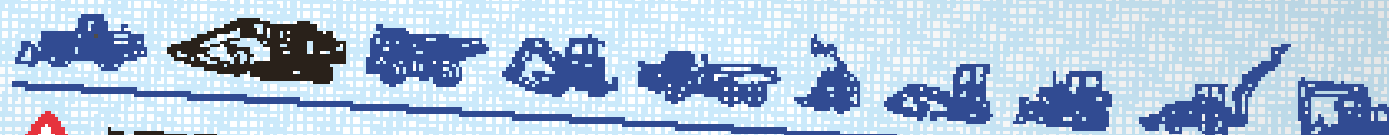
KOMATSU

Call the experts® for verdens første
gravemaskin med miljøvennlig hybridteknologi

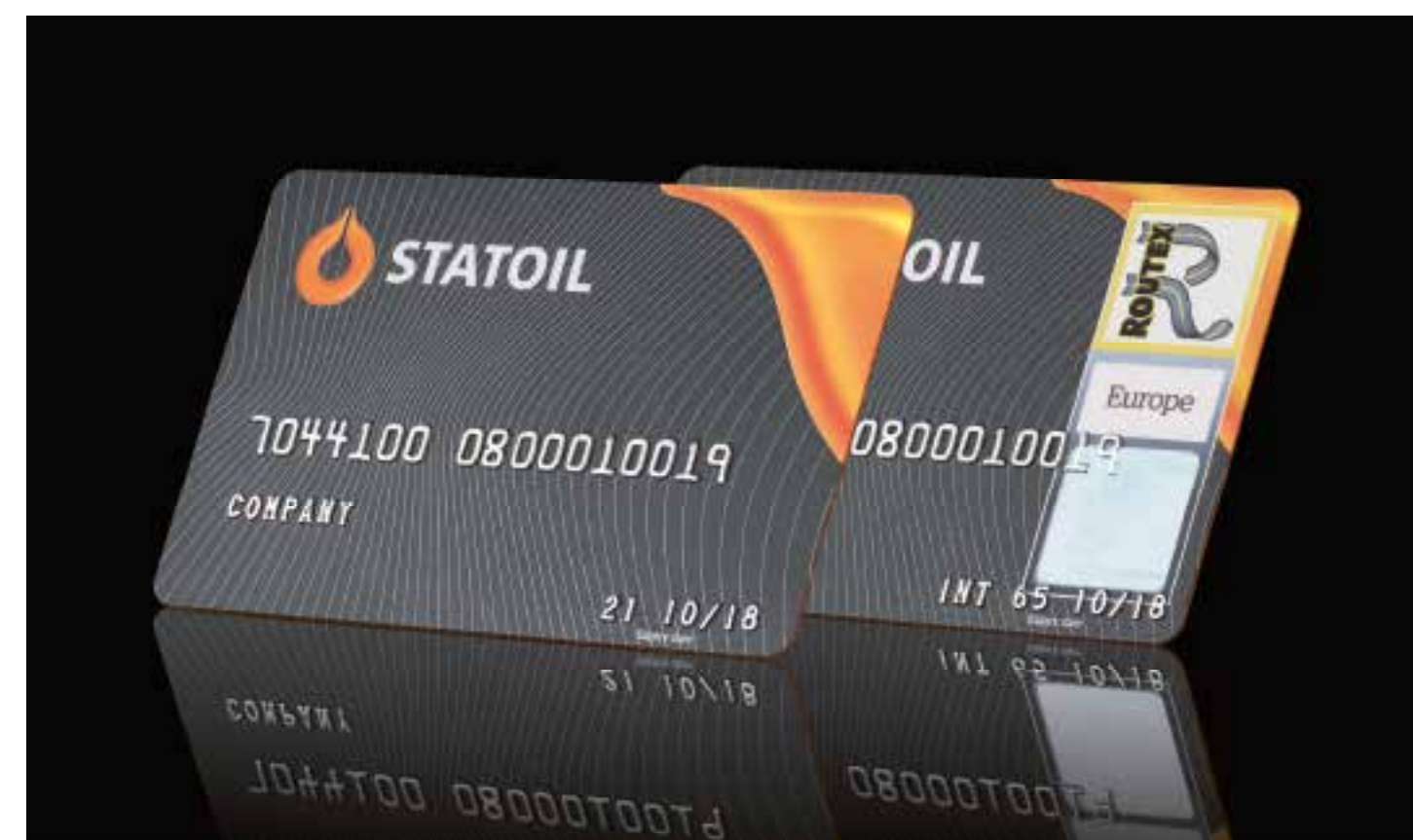
HB215LC-1 Hybrid: Du kan utgjøre en forskjell

- Meget lavt dieselforbruk
- Lavt utslipp
- Fremtidsrettet teknologi
- Driftssikker
- Komatsu kvalitet og pålitelighet

HESSSELBERG

Ulvenveien 84, Postboks 185 Økern, 0510 Oslo, Tlf. 22 88 72 00
www.hesselberg.no

Nå har Norges beste nettverk blitt enda bedre

Nå har vi over 60 AdBlue-pumper og over 370 pumper med anleggsdiesel på våre stasjoner i Norge. Med tilgang til over 600 stasjoner i nettverket er du sikret å holde hjulene i gang. Her ser du forresten det nye designet på våre Truck- og Routexkort.

Velkommen til Norges beste nettverk av bensinstasjoner.

for velen videre

Telenor presenterer

4G
RASKERE NETT

Telenor presenterer en helt ny generasjon Mobilt Bredbånd. 4G betyr mer fart, flere muligheter og mer moro. Nå får du 4G i de største byene, og vi fortsetter utover landet. Følg med på telenor.no eller send SMS med kodeord 4G til 2244.

Rabatt på tjenester fra Telenor

MEF har en rammeavtale med Telenor. Medlemmer i MEF får gunstige rabatter på:

- Mobiltelefon
- Mobilt Bredbånd
- Mobilt Bredbånd/Proffnett
- Bredbånd
- Fasttelefon

For mer informasjon om priser og betingelser ta kontakt med kundeservice på telefon 06 00 0 eller en av Telenors mange forhandlere.

INNHold

Utgiver:

Maskinentreprenørenes Forbund

Redaksjon og annonser:

Pb. 505, Sentrum, 0105 Oslo
Fred. Olsens gate 3, 0152 Oslo
Tlf. 22 40 29 00 / Faks 22 33 31 89

I redaksjonen:

Jørn Söderholm, ansv. redaktør
jorn.soderholm@mef.no
Tlf. 22 40 29 19/416 55 220

Runar F. Daler, journalist
runar.daler@mef.no
Tlf. 22 40 29 22/482 46 412

Siri Ulvin
siri.ulvin@mef.no

Merete Raabe Frantsen
mrf@mef.no

Annonser:

Berit Kjølø
bk@mef.no
Tlf. 22 40 29 18/951 10 179

Grafisk utforming:

Kari H. Bijmolen
kb@mef.no
Rita Oosterhuis, Kai Hansen Trykkeri

Trykk:

Kai Hansen Trykkeri

ISSN 0003-3715 - 53. årgang

Abonnement:

DB Partner AS - am@dbpartner.no
Postboks 163, 1319 Bekkestua
Konto: 1602.55.93417
Pris: 595,- pr. år

LOEN: Nok en suksess. Side 66

DIESEL: Statoil ønsker hurtigfylling. Side 48

FLORØ: Kortreist håndverk. Side 52

TESTET: To pickuper for spesielt interesserte. Side 58

Nyheter	8	Biltest: VW Crafter og	
Konkurranse på sikringstiltak	16	Amarok spesial-pickuper	58
Blåblå satser tungt på vei	20	Spar tusener på øko-kjøring	60
Profilen: Randi Pedersen	24	Politisk: Fokus på VA	64
Prosjekt: Flott park av Søbstad	30	Pon og Nasta på Otta-martnan	65
No-dig for små-entreprenører	38	Fag og familie på Loendagane	66
Entreprenører vil ha mindre VA-graving	40	Fagdag i Sarpsborg	74
Maskintest: Lännen 8800i lastegraver	42	Det skjer	77
Ønsker hurtigfylling som bransjestandard	48	MEF-sidene	81
Entreprenøren: Trygve Ullaland AS i Florø	52	Til slutt	88

Abonner på Anleggsmaskinen!

Send mail til am@dbpartner.no
eller ring 67 11 38 19

Nyheter og viktige hendelser
fra anleggsbransjen
11 ganger i året for kun 595,-

ANLEGGSMASKINEN

Mye kan skje når arbeidsdagen er over...

Ønsker du å skape trygghet – både for dine medarbeidere og bedriftens økonomi – anbefaler vi Medarbeiderpakken. I tillegg til personskadebetsikring får du, med en liten ekstraavgift, betryggelsesbetsikring som sikrer rask behandling og rehabilitering, og enulykkesbetsikring som gjelder døgn i rundt 30 dager i året. Dette gir økonomisk trygghet som det verdt å stille opp.

Sjekk prisen på if.no/medarbeider

*Ta vare på medarbeiderne også på fritiden.
Det lønner seg!*

if...
Helt til enhver dag.

TESTER: Smedsrud Maskin AS fra Andebu i Vestfold tester sin nyinnkjøpte rigg for styrt boring under bakken. Teststedet er hjemme på gården hos innehaver Jan Oddvar Smedsrud. (Foto: Bjørn Eirik Arnesen, ABS Maskin)

Jørn Sørderholm

MENS VI VENTER

Det har vært mye venting i høst. Etter valget ventet vi mens de fire sonderte. Venstre og Krf trakk seg ut, men ikke før de hadde fått til en "forpliktende-ish" samarbeidsavtale med Høyre og Frp.

Siden ventet vi mens Erna og Siv forhandlet regjeringsplattform. 100 milliarder i et infrastrukturfond, kommende minstestandarder for riks- og fylkesveier og vage formuleringer om å starte innhenting av vedlikeholdsetterslepet gir lovende signaler.

Et veiselskap er på gang, men vil nok ikke få de store konsekvensene for entreprenørmarkedet. Selskapet får de store, lønnsomme prosjektene. De store entreprenørene får oppdragene og de små kjører på innleie. Men det er foreløpig bare gjetting.

Samarbeids- og avtaleregjeringen sier den vil gjøre yrkesfaglig utdan-

ning mer praktisk rettet. Tommel opp for det. Det vil være bra for alle om frafallet reduseres, og det vil – i beste fall – gi deg tilgang på flere og bedre læringer. Men skoleplasser mangler fortsatt.

Formuleringer i regjeringserklæringen er en ting. Virkeliggjøring og realpolitikk en annen. Det er langt fra Sundvolden-erklæringen til fakturering av timer og kubikkmeter.

Like før vaktskifte i Regjeringen la avtroppende fram sitt statsbudsjett for 2014. Drøyt 45 milliarder er satt av til samferdsel. Det er mindre til både vei og jernbane enn NTP tilsier. Lavest oppfølging er det på vei, og aller lavest på E16 Filefjell. Jernbanen kommer best ut av det. Statsbudsjettet 2015 må øke på både vei og bane for å holde tritt med NTP. Vedlikehold får forresten fint lite av det som trengs.

Nå venter vi på å se hva den blå regjeringen rekker å gjøre med statsbudsjettet i løpet av noen hektiske uker.

Og så venter vi på vinteren.

KJØRERAMPE: En anleggsleder døde. Fikk usikret kjørerampe i hodet. Arbeidstilsynet ber eiere sjekke hengeren sin. Tilhengeren på bildet er ikke omtalt i artikkelen.

ADVARER MOT MASKINHENGERE

Arbeidstilsynet advarer mot farlig rampesystem etter dødsulykke.

Tekst
JØRN SØDERHOLM

Høsten 2012 omkom en anleggsleder da han ble truffet i hodet av en kjørerampe på en maskintilhenger.

Det var en hydraulisk operert kjørerampe som falt fra oppreist stilling. Tilhengeren ble brukt til transport av anleggsmaskiner. Ulykken skjedde da mannen skulle plassere rampene før en anleggsmaskin skulle kjøres ned fra tilhengeren. Mannen var ikke kjent med tilhengeren.

Usikret
Konstruksjonen på ulykkeshengeren gjorde at kjørerampen ble stående usikret i oppreist stilling, etter at hydraulikkssystemet var trukket inn. Den falt ned og traff uten forvarsel anleggslederen i hodet da han gikk forbi. Det nedre sylindrefeste er av en type som ikke er kontinuerlig fastlåst. Dette for for at kjøre-

rampene skal kunne flyttes for å tilpasse hjulbredden på maskiner som skal transporteres.

– Hvis ikke sylindrefestet er fastlåst før en kjørerampe senkes, kan dette medføre at sylinderen trekker seg sammen, mens rampen fremdeles blir stående i en ustabil og usikret oppreist posisjon. Dermed kan den falle fritt mot bakken, sier Arbeidstilsynet. Rampesystemet er fortsatt vanlig på en rekke typer maskinhengere fra ulike produsenter. Arbeidstilsynet oppfordrer eiere av tilsvarende henger til å sikre hengerne slik at tilsvarende ulykker unngås.

Enkle tiltak
– Det er sannsynligvis enkle tiltak som kan hindre at lignende livstruende skader skjer igjen, sier regiondirektør for Arbeidstilsynet Midt-Norge, Stig Magnar Løvås. Han råder eiere av maskinhengere til å undersøke hvilken type innfesting man har, og eventuelt kontakte selger eller produsent for å få informasjon om hvordan faren kan fjernes.
– En arbeidsgiver har et selvstendig ansvar for å sikre at arbeidsutstyret er trygt i bruk, understreker Løvås.

Kjørerampene med hydraulisk anlegg, er en maskin etter definisjonen i maskinforskriften. Arbeidstilsynet Midt-Norge har ansvar for å følge opp importører og produsenter underlagt kravene i forskrift om maskiner. Ulykken er etterforsket av politiet med assistanse fra Biltilsynet. Arbeidstilsynet har gjennomført tilsyn og vil følge opp tilhengere med lignende konstruksjon videre, både mot importører, distributører og med å informere myndighetene i øvrige land i EU og EFTA.

Statens vegvesen har gjort en visuell teknisk undersøkelse av ulykkestilhengeren. Det hydrauliske anlegget med styrehendler viste seg å være tilfredsstillende. Ulykken skyldtes hengerens konstruksjon. Arbeidstilsynet fremholder at dette rampesystemet fortsatt kan være vanlig på en rekke typer maskinhengere fra ulike produsenter. Dermed er ikke problemet spesielt for henger fra denne ene produsenten, og det finnes mange henger med tilsvarende system. – For arbeidstakere som er vant med ramper med fastmonterte sylindrefester, er denne konstruksjonen ekstra farlig, minner Løvås om.

Arbeidstilsynet sier ingenting om

hvem som har produsert ulykkestilhengeren.

Korrekt
Norslep AS produserer blant annet Damm svanehalshengere og slepehengere til maskinfrakt. De opplyser at deres henger har en konstruksjon som gjør at dette ikke er en problemstilling.

– Men det må påpekes at det forutsetter korrekt bruk og vedlikehold. Får innfestningen eller området rundt en skade, vil problemet kunne oppstå. Denne type konstruksjon har vi produsert i mer enn 12 år, sier administrerende direktør Tom Erik Spartveit i Norslep AS. Han tror det kan være et problem på eldre henger. – Det kan det også hende at skader på innfestningen kan forårsake denne typen ulykker. Det er viktig at eier og bruker har løpende kontroll og vedlikehold, samt kjenner til riktig bruk. I tillegg er det viktig å ikke oppholde seg i fareområdet bak bruene når disse ikke er sikret eller betjenes. Som med all annen redskap må man også ved betjening av en maskinhenger utøve forsiktighet og være oppmerksom på funksjonene og fareområdene ved bruken, understreker Spartveit. Norslep kan bygge om eldre henger.

Ny kompakt Volvo

Dette er Norges første eksemplar av L30G. Har fått ny, vannavkjølt motor

L30GS går sammen med søstrene L35GS og L35GT inn i den populære sekstonsklassen. Den har den samme drivlinjen som forgjengeren. Hovednyheten i generasjon G er en ny steg IIIB-motor på 55,4 kW. Den er vannavkjølt, mens forgjengeren hadde luftavkjølt motor.

POPULÆR: Volvos nye sekstonsner, L30G. (Foto: Jørn Søderholm)

– Vannkjøling er ofte mer effektivt. Spesielt på gjenvinningsstasjoner og i andre miljøer der luftkanaler kan tettes. For norske forhold er det i tillegg en fordel at varmeapparatet får høyere effekt, sier produkt- og salgs-sjef hjullastere Jarle Bjørnløv i Volvo Maskin.

Motoren er produsert av Kubota, som også leverer motorer til Volvos mindre gravere. Kubota-

motoren har skaffet seg ry for å være driftssikker og drivstoffgjerrig. L30G har også fått et oppgradert førermiljø.

For motorer under 56 kW er steg IIIB det endelige utslippskravet. Det kommer ingen steg IV på disse, og produsentene kan konsentrere seg om å utvikle andre sider av maskinene enn motoren.

FUTURISTISK: Øveraasen brøyteutstyr anno 2014. (Foto: Øveraasen AS)

Batmans brøytebil?

Niks, det er Øveraasens nye snøryddingsutstyr i ekstremklassen. Den norske produsenten sin nyeste serie high performance snøryddingsutstyr på mes-

sen Inter Airport Exhibition i München nylig. Her har Øveraasen vært tidlig ute med å installere steg IV-motor. Designet er også norsk, signert Bård Eker.

Norgeodesi AS

**SERVICE PÅ ALT
- NÅR DU TRENGER DET!**

Spectra en fallslaser
GL 412, en falls laser m/ fjernkontroll og mottaker m/mm avlesning.

Spectra alt i en laser
UL 633, universal Laser - for alt: Eks.: plan, 2 faller, grøfte-, interiør-, vertikal-, lodt-laser. Inkl. fj.kontroll og mottaker m/mm avlesning.

Spectra planlaser komplett
LL 100, helautomatisk planlaser med manuelt fall. Komplet i koffert med lasermottaker, stativ og nivellerstang.

Trimble R10 HD-GNSS lett tungvekt
Kombinert med Trimble Visison total stasjon gir det deg den perfekte dokumentasjons pakken. Klargjort for bl.a. NVDB felt koding.

**Entreprenørpakken!
Vår mest populære GPS- GNSS, Trimble GeoXR**

Inkl. Access m/masseberegning direkte i felt
• Superkompakt toppmodell, om nøyaktighet direkte i felt
• GPS/GLONASS/SBAS
• 220 kanaler
• Innebygd 4G modem, Bluetooth og Wi-Fi
• 5MP kamera med Autofokus
• Lang driftstid
• Opsjon for Veistikking m. bl.a. fri flis
• Leveres komplett med stang og ekstern antenne
Alle priser er eks. mva.

Pakkepris 129.000,-

Norgeodesi AS

Hovedkantort
Bingerløypen 155 - 157
Postboks 91,
1313 Nøyenvege
Tlf: 67 15 37 80
Faks: 67 15 37 99

Avd.: Bergen Løyenveien 20, 5132 Nyberg
Tlf: 66 63 87 40 Faks: 66 63 87 41

Avd.: Trondheim Terminalen 10, 7580 Hjeltnes
Tlf: 72 69 92 80 Faks: 72 69 92 86

Avd.: Sandnessjøen Kvernveien 143B, 4323 Sandnessjøen
Tlf: 61 81 18 70 Faks: 61 81 18 78

FORVENTER BEDRE OPPFØLGING

MEF er ikke imponert over Regjeringens oppfølging av vei- og baneprosjekter E16 Filefjell og Follobanen mister forutsigbarhet og framdrift. Ambisjonen om bedre vedlikehold trekkes i tvil.

STATSBUDSJETTET: God forutsigbarhet på vei og bane er avhengig av at oppfølgingsgraden gjøres sterkere enn den avtroppende regjeringens forslag legger opp til. Eks-regjeringen Stoltenberg foreslår å bevilge 45,2 milliarder kroner til samferdsel i 2014. Dette er en økning på 6,3 milliarder

kroner (16,2 prosent), fra saldert budsjett 2013. 22,7 milliarder kroner går til vei, mens 18,7 milliarder kroner vil gå til jernbane. Samlet er dette 4,7 milliarder kroner lavere enn gjennomsnittlig årlige ramme for Nasjonal transportplan (NTP) 2014-2017, og utgjør en oppfølgingsgrad på 21,8 prosent for veg.

– MEF er skeptiske til en så lav oppfølgingsgrad. Det skaper usikkerhet om NTP som langtidsplan for vei og bane. Vi mener det er betydelig rom for den kommende regjeringen til å øke investeringsrammen, som i gjeldende budsjett er alt for lav, sier Trond Johannesen, administrerende direktør i Maskinentreprenørenes Forbund (MEF).

Egne poster

To av tre samferdselsprosjekter

VEDLIKEHOLD: Regjeringen sier den vil stoppe forfall på veinettet. Den ambisjonen tviler MEF på, etter å ha sett statsbudsjettet. (Foto: Jørn Søderholm)

som er oppført som egne poster i statsbudsjettet har lav oppfølgingsgrad etter første år i NTP 2014-2023. Nytt dobbeltspor Oslo-Ski og E16 over Filefjell har en oppfølgingsgrad på henholdsvis 10,8 prosent og 19,4 prosent.

– Disse prosjektene videreføres fra forrige NTP-periode. Der hadde også disse svært lav oppfølgingsgrad, på litt over 60 prosent siste fireårsperiode. Det er uheldig at man ikke klarer å skape større forutsigbarhet i framdriften. Forutsigbarhet er svært viktig for anleggsbransjen, og da må rasjonell framdrift vært høyt prioritert. MEF har forventninger til at den kommende regjeringen gjør noe med dette, påpeker Trond Johannesen.

Vedlikehold

Regjeringen uttaler i statsbudsjettet at veksten i forfallet på veinettet vil stanses tidlig i planperioden for NTP 2014-2023, og forfallet vil bli redusert i løpet av perioden. Forfallet på riks- og fylkesvegnettet er estimert til 76-122 milliarder kroner.

– Vi stiller spørsmålsteget ved oppfyllelsen av denne ambisjonen. Regjeringens målsetting om å stanse forfallet kommer med et stort forbehold; forfallet vil kun stoppes tidlig dersom Statens vegvesen evner å gjennomføre effektiviseringstiltak internt, tilsvarende 10-15 prosent av byggekostnadene. Disse besparelsene skal gå til styrking av vedlike-

holdet. Vi mener det foreløpig er usikkert når gevinstene av besparelsene kommer, og hvor store de blir. Noe Statens vegvesen også erkjenner i sitt handlingsprogram for 2014-2017, understreker Trond Johannesen.

Det bevilges i budsjettet 106,1 millioner kroner i tilskudd til påbygging for generell studiekompetanse etter fagbrev. Det er MEF fornøyd med.

– Vi mener dette er positivt, da det kan føre til at flere vil velge å ta fagbrev. Dette kan bidra til å demme opp om frafallet i den videregående skolen, ved at flere ender opp med en yrkesutdanning og muligheter for arbeid, sier Trond Johannesen.

Nytt om navn

Pon Equipment AS

Tore Wistad (31) er ansatt som maskinselger. Han har vært mekaniker i selskapet siden 2001. Har base på Vinstra, og dekker Oppland fylke.

Volvo Maskin AS

André Gulholm (38) er ansatt i en nyopprettet stilling produkt- og salgssjef på tunge hjullastere og dumpere. Han kommer fra Atlas Copco, der han har vært markeds- og produksjef for boreutstyr. Gulholm er utdannet maskiningeniør.

Motorsalg AS

Truls Østerud (35) er ansatt som selger av maskiner og utstyr i Østfold og Akershus. Han har bakgrunn som mekaniker og tekniker, og kommer fra stilling som verksmester på Mesta Verksted i Sarpsborg.

Permittering i sør

Det er fortsatt labert marked på Sørlandet. Avisen Fædrelandsvennen melder om oppdragstørke og permitteringsfare.

– Hvis det ikke kommer nye, større oppdrag med det første sender vi snart ut permitteringsvarsel til alle 230 ansatte, sier daglig leder Tom Eikså i TT Anlegg til avisen.

FLEKKEFJORD PRODUKTER AS

www.graveutstyr.no

• gir deg gode opplevelser

RASK LEVERING

CE

Våre produkter blir produsert i Norge i REX 400 / 500 serien - Produsent av utstyr fra 0,3 til 80 tonne gravermaskiner

Flekkefjord Produkter AS - Svegeskogen 11 - 4400 Flekkefjord Tlf 38 32 70 70 post@graveutstyr.no

Melbye

Melbye Skandinavia er et ledende teknisk Skandinavisk salg- og markedsføringselskap som leverer fremtidsrettede produkter og smartere systemløsninger for infrastruktur innen energi- og fibernet.

Bransjen har lengtet etter et alternativ til betongen.

Alternativet er her....

Lang erfaring

Melbye har lang erfaring med brønner og multikanaler i plast (HDPE). Vi har et av markedets bredeste sortimenter av brønner med kaldt for kabletforlegning.

Klar til bruk – med en gang

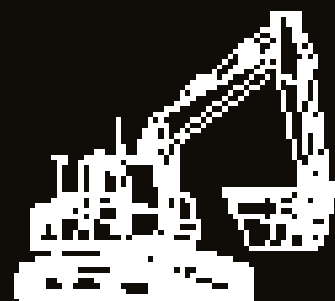
Multikanalene legges rett i griften og griften fylles igjen – i motsetning til tradisjonelle løsninger hvor betongen har lang herdetid. Multikanalene har særegne egenskaper med lensyn til belastningen de tåler.

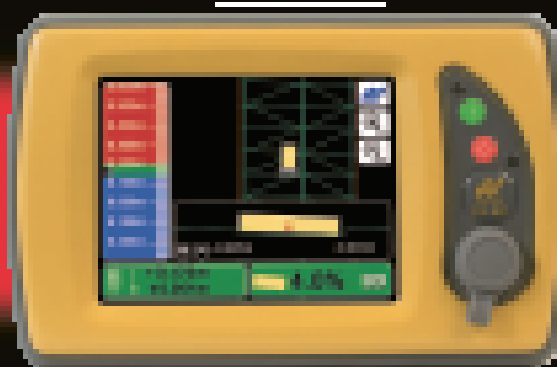
Melbye Skandinavia Norge AS | Prost Stabelveit 22 | Postboks 160 | NO-2021 Skedsmokorset | Tlf 447 63 87 01 50 | melbye.no | www.melbye.no

10 cm maskinryg med GPS, sensor eller totalstasjon
20 cm maskinryg med laser eller GPS og totalstasjon

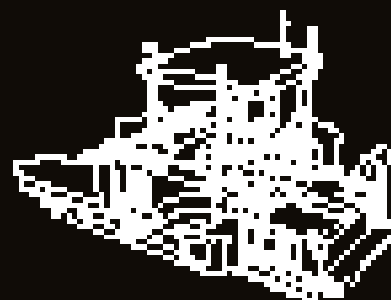
10 cm maskinryg
20 cm maskinryg med sensor eller totalstasjon

Full kontroll.

10 cm maskinryg med sensor eller totalstasjon
20 cm maskinryg med sensor eller totalstasjon og laser

10 cm maskinryg med sensor eller totalstasjon
20 cm maskinryg med sensor eller totalstasjon og laser

Get Connected...

www.norconfitco.no
tel: 47 12 21 11

HVOR DYPT SKAL DET GRAVES?

Ny forskrift og veileder for legging av rør, kabler og ledninger

– Veinettet kan være godt egnet som trasé for den som vil føre fram rør, kabler og ledninger. Men det krever et regelverk og en praksis som sikrer god framkommelighet og forsvarlig drift og vedlikehold på veiene. Vi trenger derfor klare bestemmelser om blant annet hvor dypt ned i grunnen rør og kabler skal legges.

Det sa daværende samferdselsminister Marit Arnstad da Samferdselsdepartementet i midten av oktober fastsatte "Forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg". Departementet godkjente samtidig veilederen "Ledninger i riksveg", som bygger på et forslag fra Vegdirektoratet.

Forskriften inneholder en formalisering av praksis, og også rettspraksis på enkelte områder. Veilederen gir opplysninger og råd om søknad om framføringstrasé og grave-/arbeidstillatelse. Den inneholder også opplysninger om administrative vilkår og tekniske bestemmelser om utførelse av gravearbeider.

Overdekning

Ifølge veilederen skal rør og kabler som krysser eller går langs en riksveg som hovedregel ha minst 80 cm overdekning, men med mulighet for fleksible løsninger etter ledningstype, veitype og graveteknikker. For rør med en diameter inntil 125 mm er det tilstrekkelig med 40 cm overdekning.

Innholdet i veilederen for riksvegnettet er i stor grad generelt og er også til dels egnet for fylkeskommunale og kommunale vegmyndigheter, men disse vegmyndighetene vil til dels ha andre bestemmelser om gravearbeider. En stor andel av ledninger og rør legges i det fylkeskommunale og kommunale vegnettet. Samferdselsdepartementet har derfor bedt om at KS – Kommunenes interesse- og arbeidsgiverorganisasjon – i samarbeid med fylkeskommunale og kommunale vegmyndigheter -utarbeider en egen veileder om krav og vilkår

DYP: Riktig gravedyp og overdekning. Det er tema for ny forskrift og veileder.

i forbindelse legging av rør og kabler over, under og langs kommunale og fylkeskommunale veger.

Samferdselsdepartementet har bedt Statens vegvesen om å sette i gang forsøk med bruk av mikrogrofter på riksvegnettet, inkludert gang- og sykkelveger.

Maskinregister er på nett

"Maskinregister kommer. Kanskje." Det skrev vi i forrige utgave. Da sa maskinimportørforeningen MGF at bransjeorganisasjonen for sertifiseringsselskapene var "så godt som ferdig" med et register. Sertifiseringsforeningen ante ikke hva importørforeningen snakket om.

Det var fordi det ikke bransjeforeningen SGS som lager registeret. Derimot er det sertifiseringsselskapet ASAS Sertifisering AS som lager og foreløpig eier registeret. En tidlig versjon av registeret er faktisk allerede på nett: www.mreg.no.

– Databasesystemet er i prinsippet ferdig, men det er fortsatt ikke fullstendig utført i forhold til hvilke opplysninger som

skal ligge der. Registeret skal primært være til for å kunne slå opp og kontrollere informasjon om maskinen. Blant annet om maskinen er tilfredsstillende CE-merket og sakkyndig kontrollert. Registeret er foreløpig ikke godkjent av Arbeidstilsynet eller SGS, men begge organene stiller seg positive så lenge bransjen er interessert. Det framgår av et møtereferat fra et møte i bransjegruppen som arbeider med CE-merking av anleggsmaskiner. Et budsjett for oppstart og første driftsår er under arbeid. Man antar at kostnadsnivået for den enkelte maskin vil ligge på 2-300 kroner pr maskin pr år. – Foreløpig er det ASAS som eier systemet, men de tenker seg at registeret skal driftes under en aksjeselskapsform, sies det i møtereferatet.

Stian vil ha flere kolleger!

Dette er Stian, KAM i Ahlsell. Eller storkundeansvarlig på godt norsk. Vi i Ahlsell gjør det såpass godt om dagen at Stian trenger flere kolleger. Selgers, for å være konkret.

Stian begynte selv som selger for tre år siden, i en alder av 21. Vi la fort merke til at han var en flink fyr, så etter bare to år ble Stian KAM med ansvaret for noen av våre største kunder.

Stian er typen som liker å ha det gøy på jobben, og det som gir han et kick er å "ta rotta på konkurrentene" som han selv sier. Å kjenne kunden best, være mest fleksibel og mytkande. Alltid stille seg spørsmålet: hvordan kan vi gjøre dette enda bedre? Det er en slik holdning som gjør at Ahlsell har en omsetning på 6 milliarder. Ja, du leste riktig.

Vi trenger nå flere som sammen med Stian vil bidra til å øke lønnsomheten ytterligere. Det er viktigere at du har energi og guts enn relevant bakgrunn og kompetanse – den får du av Stian og de andre erfarne medarbeiderne våre.

***Skann QR-koden
for å se våre
ledige stillinger***

Mer informasjon finner du på ahlsell.no/ledige-stillinger

ahlsell
gjør det enklere å være lønnsom

Sterk økning i nye anleggsprosjekter

Entreprenørenes tilgang på nye anleggsprosjekter steg kraftig i løpet av 2. kvartal 2013.

Verdien av anleggsnæringens ordrebeholdning økte med 12 prosent fra 1. til 2. kvartal.

Målt i løpende kroner var verdien av nye prosjekter i bygge- og anleggsnæringen 11 prosent høyere i 2. kvartal enn i 1. kvartal 2013. Det var først og fremst anleggssektoren som bidro til denne økningen. Mens verdien av nye byggeprosjekter økte med 4 prosent i løpet av 2. kvartal, hadde anleggssektoren en verdiøkning på nye prosjekter på 27 prosent. Blant de største nye anleggsprosjektene er utbygging av dobbeltspor på jernbanen i Vestfold og utbygging av E6 Frya-Vinstra.

Beholdningen av prosjekter i bygge- og anleggsnæringen har økt 5 prosent i verdi fra 1. kvartal til 2. kvartal 2013. Den tilsvarende endringen fra samme kvartal året før var også på 5 prosent.

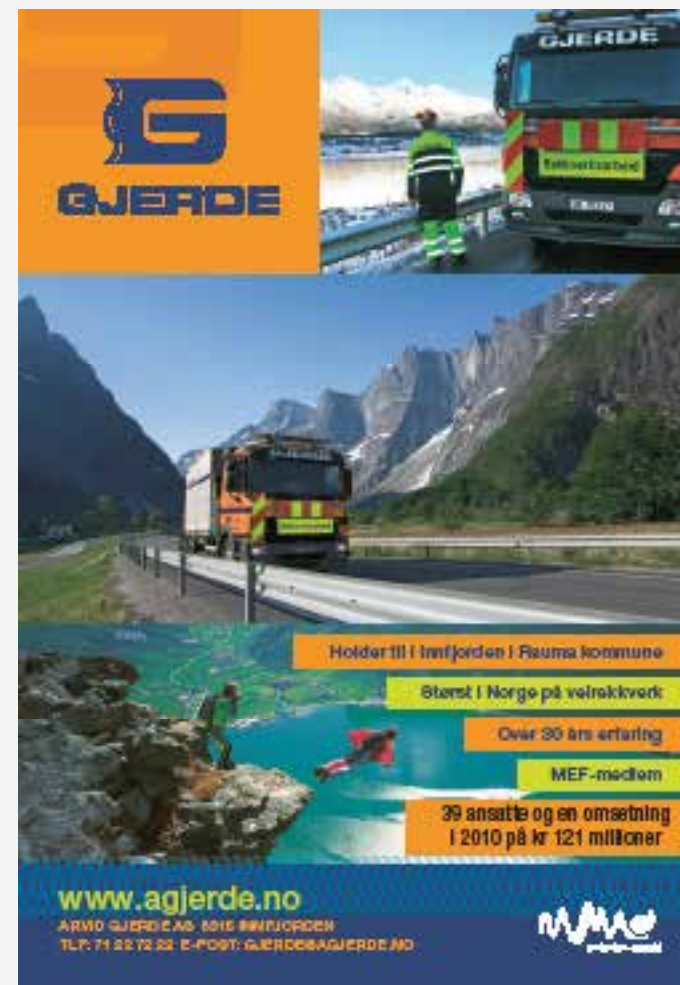
Kilde: SSB

Skogsmaskinindeksen

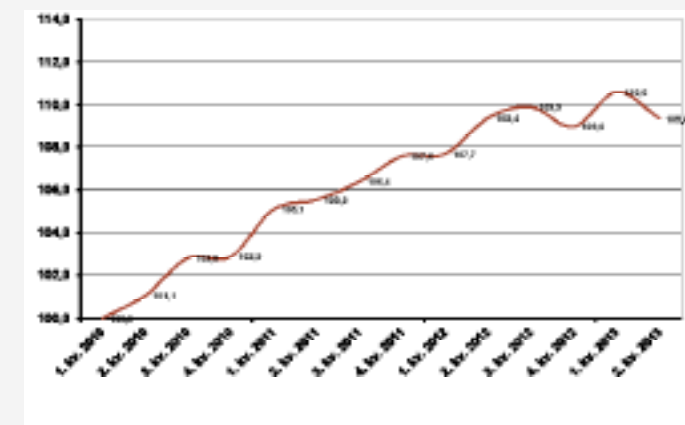
Har du spørsmål, ta kontakt med MEF v/sjeføkonom Stein Gunnes, stein.gunnes@mef.no, tlf. 22 40 20 25. Kilde: NTNU

Anleggsmaskinindeksen

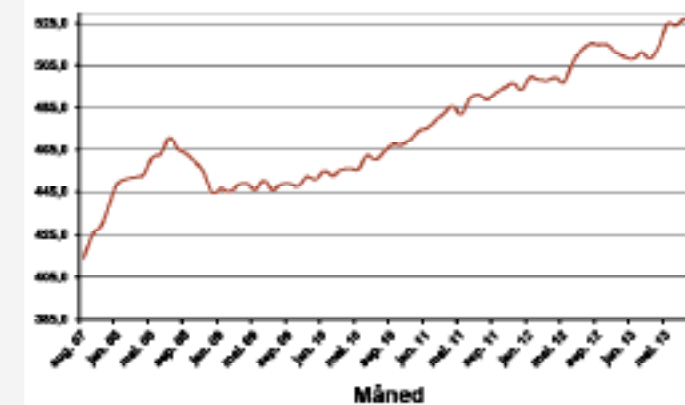
Indeksen omfatter kostnader vedrørende avskrivning, renter, reparasjon, vedlikehold og drift inklusiv førerlønn. Kilde: NTNU

Skogsmaskinindeksen

Anleggsmaskinindeksen

SIKRINGSTILTAK: Regnes vanligvis som rundsum. Det er ikke alle like fornøyd med. Bildet er fra E8 Lavangsdalen i Troms. Prosjektet er ikke omtalt i artikkelen. (Foto: Jørn Søderholm)

SKAL DET KONKURRERES PÅ SIKKERHET?

Ved anbudsregning for veikontrakter blir entreprenører bedt om å oppgi en samlet kostnad (rund sum) for sikringstiltak. Bør denne viktige delen av et prosjekt i stedet kostnadsberegnes ut fra mengde og enhetspris?

Tekst:

| Runar F. Daler

Den siste tiden har det vært en rekke alvorlige ulykker i anleggsbransjen, og utviklingen er nedslående. Ifølge tall fra Statens vegvesen ble det i perioden fra 2003 til og med 2009 registrert 10 dødsulykker, eller gjennomsnittlig én dødsulykke hver åttende måned. I perioden fra januar 2012 til juni 2013 ble det registrert

10 dødsulykker, noe som tilsvarer én dødsulykke annenhver måned.

– Rund sum uheldig

Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) ser med stor uro på den dystre ulykkesstatistikken i anleggsbransjen, og har blant annet nedsatt

et arbeidsutvalg som skal komme med forslag til tiltak for å redusere antallet ulykker. Ett av mange punkter som har blitt diskutert er Statens vegvesens Håndbok 025 – Proseskodene, som er vegvesenets standardtekster til bruk i spesifikasjoner for entreprisekontrakter. Ved veiprosjekter utført i tradisjonell entre-

>>>

prise i regi av vegvesenet, forutsettes det at prosesskoden benyttes. Problemet, slik MEF og medlemsbedriftene ser det, er at entreprenørene ved anbudsregning skal oppgi en samlet kostnad (rund sum) for sikringstiltak. Dette er uheldig, og kan i enkelte tilfeller føre til at entreprenørene konkurrerer på sikkerhet, hevdes det.

– Kostnadene må synliggjøres

– Vi mener at prosesskoden og anbudene må endres, slik at mengdeoppgjør og ikke rund sum blir standard ved sikringsarbeid. Alt sikkerhetsrelatert arbeid bør mengdebeskrives og prises per stykk, per meter og per time. Det skal ikke konkurreres på sikkerhet, sier Roald Tystad, spesialrådgiver i MEF.

– I enkelte tilfeller kan arbeidssikringen faktisk være mer omfattende enn selve anleggsarbeidet som skal utføres. Hvis byggherren virkelig mener alvor med HMS, så må man synliggjøre kostnadene ordentlig og være villig til å betale for det. Det er for øvrig akkurat den samme problemstillingen i NS 3420. Vi oppfordrer derfor både Statens vegvesen og andre offentlige byggherrer til å gå over til en mengdebasert oppgjørsform for sikringstiltak, som sørger for at entreprenørene får oppgjør etter hva tiltakene faktisk koster. En slik endring kan raskt inkluderes i kommende kontrakter, og vi tror det vil gi positive resultater.

– Lavere ulykkesrisiko ved mengdeoppgjør

– Alt innen HMS-arbeid er stort sett rundsumsbasert i prosesskoden. Det er en kjensgjerning at omfanget og kostnadene av slikt arbeid kan være vanskelig å forutse, så det som i praksis skjer ved anbudsregningen er at entreprenørene baserer seg på ulike fremgangsmetoder og utregninger, kanskje også med hjelp av ren gjetting, for å komme fram til en sum, utdyper regionssjef i MEF Paul Olaf Baraas, som sitter i det nevnte arbeidsutvalget.

– Et annet poeng er at når HMS-oppgavene defineres som en rund sum-post, så legges risikoen delvis over på entreprenøren i stedet for at byggherren selv tar denne risikoen. Det krever

selvsagt en litt større innsats fra byggherrens side å gå over til en mengdebasert og detaljbeskrevet oppgjørsform, men vi mener det vil føre til at den generelle risikoen for uønskede hendelser blir redusert, sier Baraas.

– I enkelte tilfeller har Statens vegvesen Region midt inkludert mengdeoppgjør som en spesiell bestemmelse i Prosesskoden. Det er et skritt i riktig retning, men vi vil oppfordre Vegdirektoratet til å gjøre denne endringen til en generell beskrivelse.

– Sjansespill for entreprenørene

Det trønderske entreprenørselskapet Søbstad AS, er blant dem som har erfaring fra ett av disse unntakene med mengdeoppgjør i stedet for rund sum. Et positivt tiltak, synes prosjektleder Trond Dahlum.

– Vi regnet på et veiprosjekt i sommer, som var et kjempeframskritt i forhold til standarden. Her var det en mengdebasert oppgjørsform på mye av det som dreide seg om sikringsarbeid, blant annet manuell dirigering, anleggsgjerder og midlertidig omlegging av veier. For at den skulle vært helt optimal, burde det også vært

en post for montering og demontering av sikringsutstyret og en post for døgnleie av utstyret. Men dette var tross alt langt bedre en rund sum-oppgjør, sier han.

– I standardteksten benyttes rund sum ved alle arbeidssikringstiltak, og det henvises bare til Håndbok 051, som omhandler krav og retningslinjer til varsling og sikring. Problemet er at det er vanskelig på forhånd å vite hvilken type sikring som blir påkrevd, og det blir et rent sjansespill for entreprenøren. Tung sikring, trafikklys, manuell dirigering og arbeid utenom ordinær arbeidstid medfører store kostnader. Arbeider nær jernbane krever sikkerhetsmann. Dette må avregnes på timer og aldri som en rund sum. Det er et paradoks at Vegvesenet, som kjører så hardt på HMS, bare setter dette bort til entreprenørene uten å ha noe styring selv. Sikkerhet er noe det ikke skal konkurreres på, slår han fast.

Anleggsmaskinen har forsøkt å få tak i flere personer hos Vegdirektoratet i forbindelse med denne artikkelen, men har ikke lyktes.

ZX670LCH-5

TØFF MASKIN FOR TØFF BRUK

Det var jags om ville ha Hitachi når det ble snakk om å kjøpe ny maskin. Vi har vært veldig fornøyd med våre andre Hitachi stor maskiner. Dette er den fjerd i rekken. For meg var det ingen tvi - det måtte bli en Hitachi fra den nye serien. Vi bester flere maskiner for velger ble som. Stor maskinene vi har hatt tidligere fra Hitachi har hatt minimalt med skrot og fall. Maskinene gir veldig bra og det er de maskinene vi har hatt minst reparasjoner på. Dessuten med den nye serien maskinen er beforretkomforten er forbedret. Spesielt er lyden i hynn på den nye maskinen en helt annen. Sørvedutasjonen har gjort hverdagen mye bedre for oss som kjører den. Den nye ZX670LCH-5 er en storbruddsmaskin som er spesielt tilpasset arbeid i tøffe omgivelser med bomsylinderbeskyttelse og ekstern lys. Den har også spesialligger gmer som frontbeskyttelse og nemingsbeskyttelse i alle lyktokassene. Maskinen er blitt nøyaktig slik vi ønsket oss et godt samarbeid med Mas no. Det er blitt en tøff maskin for tøff bruk i tøffe forhold!

Oskar Mylland

Oskar Mylland
Sjef i D. Mylland Maskin AS,
Haugesund

NASTA

NASTA AS, Bommestredet 8, 2200 Larvik
Rb. 2100 Stabbeid, 2200 Larvik. t: +47 33 13 26 88
f: +47 33 14 65 53, www.nastanor

KAESER
KOMPRESSORER

KAESER Kompresorer AS
Verpetveien 38, 1540 Vestby
Tlf. 64 98 34 00 Faks 64 98 34 01
info.norway@kaeser.com
www.kaeser.com

Nytt veiselskap
100 mrd. infrastrukturfond
Løft for yrkesfag
Taust om vedlikehold

BLÅBLÅ VEISATSING

Åtte år med rødgrønt er slutt. Inn kommer en blåblå regjering av Høyre og Fremskrittspartiet, støttet av KrF og Venstre. Lover storsatsing på veibygging, men sier lite om vedlikehold.

Tekst

JØRN SØDERHOLM

Tiden etter valget har gått med til sonderinger mellom de fire partiene på borgerlig side og i sentrum. Der fikk Kristelig Folkeparti og Venstre for dårlig betalt til at de ville gå inn i regjering med Høyre og Fremskrittspartiet, så det ble de to sistnevnte som dannet Regjering. Alle detaljer var ikke klare da dette ble skrevet, men hovedtrekkene i politikken som skisseres fra de blåblå får positiv respons i anleggsbransjen.

– Den politiske plattformen er et godt utgangspunkt for neste stortingsperiode. Vi er særlig tilfreds med at det legges opp til en økt satsing på transportinfrastruktur, hvor det loves at den

nye regjeringen vil bli den beste regjeringen noensinne på samferdselsområdet. Videre mener vi det er positivt at regjeringen tar sikte på å gjennomføre et løft for yrkesfagene, blant annet ved at lærlingtilskuddet økes. Vi er i tillegg positive til regjeringens ønske om å myke opp arbeidsmiljøloven, og at formuesskatten og arveavgiften reduseres, sier administrerende direktør Trond Johannesen i Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) i en artikkel på mef.no.

Oljefond

Den politiske plattformen legger opp til at en større del av avkastningen fra Statens pen-

VEIByGGING: Den nye regjeringen vil opprette et eget selskap som skal håndtere veiutbygging.

sjonsfond utland, populært kalt Oljefondet, investeres i veg, jernbane og annen samferdselsinfrastruktur.

Regjeringen ønsker å etablere et eget utbyggingsselskap som skal løfte flere vegprosjekter og gjennomføre utbyggingen mer effektivt. I tillegg til å finansieres med egenkapital, vil utbyggingsselskapet også få mulighet til å ta opp lån med statsgaranti. Deler av årsavgiften øremerkes det nye selskapet.

Regjeringen vil etablere et infrastrukturfond på 100 mrd. kroner som skal bygges opp over en femårsperiode. Avkastningen fra fondet skal

Verdens mest brukervennlige maskinstyring har nå blitt enda bedre!

- DigPilot GNSS har vært i drift i ett år – vi gratulerer Håkanes Maskin AS med valget
- DigPilot Office – overføring av filer, dokumentasjon, programvaroppdatering, sikkerhetskopier – sømløs integrert med maskinstyringen over internett
- Ny og svært følsom lasersensor
- Oppdater selv programvaren – spekket med forbedringer og ny funksjonalitet!
- Utleie av radiobasestasjoner, styrt og overvåket over internett. Mulighet for NTRIP.

God kvalitet til en gunstig pris!

Thels TPL2N
Totalisler med autostope,
fjernkontroll og klikkerteikje

DigPilot GNSS Rover

Service - Salg - Utleie

Drop-in service

Fra klokka 07.00 til 09.00 utfører vi kontroll og justering av instrumentene dine mens du venter.

Gundersen & Løken AS

Postboks 53 Lindeberg
Besøksadresse: Jerikoveien 26
info@gl-instrumenter.no

1007 OSLO
22 81 39 90
www.gl-instrumenter.no

>>>

Fortsetter neste side

øremerkes i statsbudsjettet til veg-, jernbane- og kollektivnett med mer. Videre skal større transportinfrastrukturprosjekter organiseres som egne prosjekter, der offentlig-privat samarbeid (OPS) tas i bruk.

Når det gjelder planprosesser legges det i den politiske plattformen opp til at planleggingstiden for veg- og baneprosjekter skal halveres, fra ca. 10 år i gjennomsnitt i dag, ved at innsigelser i planleggingsprosessen samordnes bedre.

Yrkes-løft

Regjeringen ønsker å heve statusen til yrkesfagene, og redusere frafallet. Dette skal blant annet gjøres ved å øke lærlingtilskuddet, sørge for en yrkesretting av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogrammer og styrke muligheten for at yrkesfagelever kan veksle mellom opplæring i skole og bedrift.

Den kommende regjeringen tar sikte på å myke opp arbeidsmiljøloven, blant annet når det gjelder gjennomsnittsberegning av arbeidstid, alternative turnusordninger og uttak av overtid.

Den kommende regjeringen ønsker å utvide adgangen til bruk av midlertidige ansettelser, slik at reglene for privat sektor blir mer like reglene i staten. Samtidig skal Arbeidstilsynet styrkes for å fortsette arbeidet mot sosial dumping.

Skatter og avgifter

Formuesskatten skal trappes ned ved at bunnfradraget heves og satsen senkes. Videre skal arveavgiften fjernes.

– Skal vi trekke fram noe vi er mindre fornøyd med, så hadde vi ønsket oss mer konkrete målsettinger når det gjelder vedlikeholdsarbeid. MEF vil fortsette med å minne politikkerne på at det også må satses på vedlikehold av det eksisterende vegnettet, i tillegg til nyinvesteringer. Vi registrerer også at den kommende

BLÅ: Statsminister Erna Solberg. (Foto: Høyre)

Det må også satses på vedlikehold av det eksisterende vegnettet, i tillegg til nyinvesteringer

regjeringen ønsker å gjøre det mer attraktivt for utenlandske entreprenører å legge inn anbud på norske samferdselsprosjekter. Det er imidlertid uklart hva Høyre og FrP legger i dette. For den norske anleggsbransjen er det avgjørende at man da også sikrer at konkurransen skjer på like vilkår, påpeker Trond Johannesen.

– Lyttet

Opplysningsrådet for Veitrafikken er fornøyd med at den påtroppende regjeringen varsler innføring av minstestandarder for riks- og fylkesveier, etablering av et uavhengig veitrafikk-

tilsyn, satsing på store veiprosjekter og færre bompengeselskaper. OFV mener ubeskjeden at dette er et solid gjennomslag for deres aller viktigste råd.

– Disse sakene har vi jobbet med i en årrekke. Vi har systematisk avdekket svakheter og foreslått konstruktive nye løsninger. Dette har de nye regjeringspartiene lyttet til, og viser sterk vilje til å gjennomføre noen av de viktigste veipolitiske tiltakene som trengs for å sikre et trygt og effektivt hovedveinett i Norge. Vi gleder oss over det regjeringspartiene legger til grunn i sin plattform. Enda mer gleder vi

NYSGJERRIG: MEF-direktør Trond Johannesen er fornøyd, men spent på fortsettelsen.

FORNØYD: Vilrid Femoen mener vei-signalene fra den politiske plattformen er gjennomslag for råd fra Opplysningsrådet for Veitrafikken.

oss til å se ord bli til konkret handling, sier næringspolitisk direktør i Opplysningsrådet for Veitrafikken (OFV), Vilrid Femoen.

Høyre og Frp legger også opp til en større satsing på store veiprosjekter i en nasjonal motorveiplan som skal bidra til binde landsdelene sammen og dermed redusere reisetiden.

– Det ligger an til en reduksjon av ineffektiv og fordyrende klattvis veiutbygging. Her ser vi konturene av sikre og effektive hovedveier som vil binde landet sammen, sier Femoen. ■

Samarbeidsavtalen

Sonderingene ga ingen firepartiregjeri- Men før Høyre og FrP forlot Krf og Venstre ble de enige om en samarbeidsavtale. Dette er punktene der den avtalen er mest relevant for vår bransje.

2.0 Verdier må skapes før de kan deles.

Verdiskapingen skal stimuleres i hele landet. Infrastrukturen i Norge må rustes kraftig opp, det må bygges ut mer vei og bane, og det må satses på innovasjon, forskning og utvikling. Samarbeidspartiene vil styrke et allsidig og bredt norsk næringsliv, og legge bedre til rette for privat eierskap.

2.h) Samarbeidspartiene bygger sin politikk på forvalteransvaret og føre var-prinsippet. Den kloden vi skal overlate til våre barn skal være i minst like god stand som vi overtok den fra våre forfedre. Utbyggingen av fornybar energi må økes. Samarbeidspartiene vil føre en offensiv klimapolitikk og forsterke klimaforliket.

3.d) Det gjennomføres et lærerløft i skolen.

3.g) Utbyggingen av infrastruktur økes utover rammene i Nasjonal Transportplan

3.h) Det skal lønne seg å jobbe. Minstefradraget på lønnsinntekt heves. Privat eierskap og sparing styrkes gjennom redusert

formuesskatt og arveavgift, og bedre fradragsordninger for boligsparing, pensjonssparing og medeierskap.

3.0 Kampen mot svart arbeid forsterkes, i den sammenheng utredes gevinster og konsekvenser av et ROT-fradrag på skatten.

3.0 Det innføres et skattefradrag for ENØK-investeringer i hjemmet.

3.m) Satsingen på kollektivtransport i storbyene forsterkes.

4.a) Handlingsregelen ligger fast. Pengebruken innenfor handlingsregelen tilpasses situasjonen i økonomien. Økt bruk av oljepengene brukes i større grad til investeringer i kunnskap, infrastruktur og vekstfremmende skattelettelse. Et nytt offentlig utvalg nedsettes for å vurdere flerårige budsjetter på utvalgte områder og et tydeligere skille mellom investeringer og drift i budsjettet. Hvor langt vi lykkes i å nå de politiske målene vil avhenge av det økonomiske handlingsrommet.

4.g) Det etableres et eget utbyggingselskap som skal løfte flere veiprosjekter og gjennomføre utbygging mer effektivt. Satsingen på utbygging av vei og kollektivtransport økes utover NTP, og bompengandelen i nye prosjekter reduseres.

VERA ADR TANKER FOR DIESEL

VERA TANK
Tlf. 92 41 98 00
veratank.no
info@veratank.no

Tyssetilhengeren - Norges mest solgte 6. år på rad

Tysse lift med hydraulisk arrangement som hever og senker tilhengeren. Gir nærmest horisontal inn og utlasting med maksimal sikkerhet. Manuell eller elektrisk pumpe. Kan også leveres med trådløs fjernstyring

Nedsenkbar tilhenger

Robust maskinløst tilhenger med lavbygd, helveiset understell. Konstruert for virkelig raft bruk, og passer til minmaskiner, lifter, osv. Leveres standard med hel bakdør, bakdørrstøtte, metallbær i bunn, skuffehjul, solide sumfeaster og kraftig nesehjul.

Forhandleroversikt på **www.tysse.no**

TYSSE - tilhenger av norsk kvalitet

” Ringen er på en måte slutta for meg nå; jeg har kommet hjem. ”

Randi Pedersen

Randi Pedersen – ny regionsjef i Maskinentreprenørenes Forbund (MEF)

ET LØFT I NORD

– Vi må sørge for at medlemsbedriftene blir hørt, og terskelen for å kontakte oss må bygges ned. Vi blir så gode som de gjør oss, sier MEFs nye sjef for region Nord, Randi Pedersen.

Tekst og foto:

| Runar F. Daler

Etter en periode uten en fast leder for Maskinentreprenørenes Forbunds nordligste region, er en ny regionssjef nå endelig på plass i Tromsø. Og det er en svært oppegående, høyt kvalifisert og allsidig leder MEF – og MEFs medlemsbedrifter – nå får gleden av å samarbeide med.

Randi Pedersen (43) er utdannet jurist og har blant annet jobbet som advokat i NHO. I tillegg er hun bedriftsøkonom, har ett år på ingeniørhøgskole, og tar for tiden en mastergrad i ledelse på BI i Oslo. Hun er imidlertid ikke kun en teoretiker, for jammen kan hun kjøre både traktor, hjullaster og gravemaskin også. I tillegg til å dykke og hoppe i fallskjerm.

Fru justitia

Anleggsmaskinen møter den nyansatte regi-

onsjefen dagen etter hun flyttet inn på sitt nye kontor like utenfor Tromsø sentrum. Omtrent det første som fikk plass på skrivebordet var en bronsestatue av fru Justitia, eller Lady Justice, som hun er kjent som internasjonalt. Som symbolet på lov og rett står hun der med bind for øynene og holder vektskåler i den ene hånden og et sverd i den andre. Vektskålene symboliserer den dømmende virksomheten, sverdet står for rettshåndhevelsen, mens bindet foran øynene er et symbol på upartiskhet. – Jeg har alltid likt henne godt. Av og til, hvis jeg strever litt med ting, kaster jeg et blick på henne og så minner hun meg om hvorfor jeg ble jurist i utgangspunktet, forteller Pedersen.

Den nye regionsjefen har bakgrunn fra alle de tre nordnorske fylkene. Hun er født i Alta

og har blant annet bodd i Storsandnes i Finnmark; Arnøya, Vannøya og Bardu i Troms; og Narvik i Nordland.

– Jeg kommer fra en fiskerfamilie, og lærte en del av å involvere meg i familiebedriften opp gjennom årene. I løpet av de ti årene vi bodde på Arnøya tilbrakte jeg også mye tid hos nabobonden, hvor jeg blant annet lærte å kjøre traktor. Til å begynne med var jeg for liten til å rekke ned til pedalene, så jeg måtte stå og kjøre, forteller hun med et smil.

Omvendte kjønnsroller

Hun vokste for øvrig opp i et slags omvendt kjønnsrollemønster, i og med at faren var hjemmeverende mens moren var ute og fisket. Dette har nok vært med å forme henne som person.

>>>

(privat foto)

MASKINSTABLES!

RECON WALL®

FOR DE VIRKELIG STORE OPPGAVENE

Når du trenger en støttemur som både skal være estetisk og kraftfull, er ReCon et suverent valg. Blokkene har en unik utforming som gir kurver og vinkler enkle å legge. Kraftfull, stilig og enkel!

SYSTEMBLOKK

Tlf. 25 08 00 00 – E-post: mail@systemblokk.no – www.systemblokk.no
Velg miljøvennlig med betong og mur, velg Systemblokk!

Geomatikk
geomatikk.no • 010 33 400 • service@geomatikk.no

Spør - før du graver!

Geomatikk utfører grunnmålings- og kartleggingsarbeid for mange kommuner, e-work og andre store og små bedrifter. Registrer kommunekontorene på vår kundeportal eller kontakt vårt kundecenter - se komplett oversikt på www.grunnmaaling.no

Vi tilbyr oppmålingstjenester

Vi tilbyr oppmåling og feltarbeid til bygge- og anleggsprosjekter, miljøprosjekt, ingeniører og konsulanter, utbyggere, kommuner og bedrifter.

- Stikking
- Masseberegning
- Grunnlagsskiss
- Innmåling / terrengmodeller
- Dekningsprosjekt
- Gjerdekonstruksjon

Ingvald Gundersen
Landskapsarkitekt

Prosjektutvikling
Tilbudet er gratis

– Pappa var opprinnelig selfanger, men skadet ryggen sin da han gikk gjennom isen mens han var på selfangst. Dermed kunne han ikke jobbe mer, og han og mamma byttet nærmest roller. Mamma begynte som fisker, mens pappa ble hjemmeværende. Det var en nokså uvanlig rollefordeling på den tida, forteller hun.

– Jeg kan så vidt huske en gang da jeg var ganske så liten at mamma sto hjemme og smurte matpakke til en av mine fire storesøstre. Ellers har det alltid vært pappa som har vært hjemme. Det var han som lagde middag til vi kom hjem fra skolen. Jeg kan ikke huske at det noen gang var noe tema, verken hjemme eller blant venner og kjente. Det var bare slik det var, og jeg tenkte egentlig ikke noe over det. Jeg tror imidlertid det har gjort at det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret ikke er særlig innprentet verken hos meg eller mine fire søsken. Jeg har jobbet i flere mannsdominerte bransjer, uten at det er noe jeg tenker over. Det er helt uproblematisk for meg.

Utdannelse i fokus

Da Pedersen var 16 år måtte hun flytte hjemmefra for å begynne på videregående skole.

– Foreldrene mine har alltid hatt stort fokus på viktigheten av å få seg en utdanning. «Dere er nødt til å ta dere en skikkelig utdanning» sa de alltid til oss barna. Og det har vi også gjort, alle sammen. Mine søstre er utdannet sosionom, psykolog, pedagog og kokk, mens jeg har blitt jurist og bedriftsøkonom, forteller hun.

Rett etter gymnaset fikk Pedersen jobb i et lite entreprenørselskap, som ingeniørassistent. – Der ble det en del mengdeberegning, og jeg jobbet blant annet mye med vann og avløp. I tillegg fikk jeg fire dagers praksis i hjullaster og to dager i gravemaskin, som var veldig artig. Omtrent på samme tid hadde jeg sommerjobb i Statens vegvesen i Bardu, og med nivåeringskikkerten som verktøy var jeg med å bygge flere veier i området. Det var i disse jobbene at jeg virkelig fikk interesse for bygge- og anleggsbransjen, og det var ingeniør jeg hadde lyst til å bli, forteller hun engasjert.

Året etter begynte hun dermed på ingeniørhøgskolen i Narvik, på bygg- og anleggslinja. Skjebnen skulle imidlertid sette en stopper for ingeniørplanene hennes. I løpet av det første året i Narvik ble hun nemlig gravid. – Kjøresten min drev et malerfirma i Bardu, så jeg valgte å flytte fra Narvik for å stifte familie. Hvis jeg ikke hadde blitt gravid, hadde jeg nok fullført ingeniørhøgskolen og blitt ingeniør. Det hender fremdeles at jeg tenker det var ingeniør jeg skulle ha blitt, sier hun åpenhertig.

Fra ingeniørstudier til jurist

Selv om hun ga opp ingeniørdrømmen, hadde hun definitivt ingen planer om å bli hjemme-

Fordi det var så frustrerende å ikke kunne hjelpe klientene fullt ut, fikk jeg etter hvert lyst til å ta en juridisk utdanning.

værende husmor. Ambisiøs og uredd stiftet hun i stedet et enkeltmannsforetak og begynte å selge sine tjenester som økonomisk rådgiver, og det helt uten noen formell økonomisk bakgrunn.

– Jeg har alltid vært flink med tall og matematikk, og jeg vokste opp med familiebedrift hvor jeg var involvert i det meste, blant annet budsjetter, regnskap og det økonomiske generelt. Jeg startet også umiddelbart med en toårig økonomi- og administrasjonsstudium ved høgskolen i Harstad. Undervisningen, som foregikk på kveldstid, var i regi av Folkeuniversitetet, så jeg kunne gjennomføre det selv om jeg bodde og jobbet i Bardu. Folkeuniversitetet er virkelig en fantastisk institusjon, som gjør at man kan få seg utdanning selv om man bor ute i distriktene, sier hun.

– Jeg drev først og fremst med økonomisk rådgivning, for eksempel i forbindelse med finansiering, budsjettering osv., men etter hvert som bedriftene fikk tillit til meg, brukte de meg til mye annet også. På den måten fikk jeg etter hvert bred innsikt i hva slags utfordringer små bedrifter står overfor og hvordan de drives. Det var stor mangel på slik kompetanse i dette området, og jeg fikk raskt en del klienter. Det var firmaer i alle slags bransjer, alt fra fiskebåtreidere til malere og rørleggere, samt i anleggsbransjen, som jo lå meg nært, forteller hun.

I løpet av seks år i jobben som økonomisk rådgiver, en periode hvor hun også fikk barn nummer to og fullførte sin økonomiske utdanning, var Pedersen innom et bredt spekter av pro-

blemstillinger. Alt fra personalsaker, sykepen-ger og ferie til konkursbo og patentrettigheter. – Men nesten samme hva jeg kom bort i, oppdaget jeg at jeg hadde for lite juridisk kompetanse. Det kom til et visst punkt hvor jeg var nødt til å si at «sorry, nå kan jeg ikke hjelpe deg lenger; du må oppsøke en advokat.» forteller hun.

– Fordi det var så frustrerende å ikke kunne hjelpe klientene fullt ut, fikk jeg etter hvert lyst til å ta en juridisk utdanning. Da jeg gikk gjennom et samlivsbrudd i 1997, benyttet jeg derfor anledningen til å flytte til Tromsø med mine to små jenter for å begynne å studere juss.

Som 27-åring var Pedersen blant de eldste studentene ved fakultetet, men nettopp hennes alder og faglige og private livserfaring gjorde at deler av studiene falt lett for henne.

– Jeg tok ingen nye klienter da jeg flytta til Tromsø. Derimot faset jeg etter hvert ut de gamle klientene og avviklet til slutt hele firmaet. I stedet tok jeg etter hvert en deltidsjobb hos en advokat som assistent, samtidig som jeg studerte og tok meg av mine to små jenter. Den jobben ble bare en inspirasjon til å fortsette studiene, som varte i seks år. Jeg har ganske stor arbeidskapasitet, slår hun fast.

Bred juridisk erfaring

Som nyutdannet jurist fra Universitetet i Tromsø i 2003, fikk Pedersen først et ettårs vikariat som skattejurist i næringsavdelingen på ligningskontoret i Tromsø. Deretter ble hun

(privat foto)

ansatt i Fiskeridirektoratet i Tromsø, hvor hun ble værende i fire år.

– Jeg var den eneste juristen på huset der, og kom derfor borti en del forskjellige saker. Likevel var det i all hovedsak ressurskontroll jeg drev med, altså kontroll med fangst og leveranser fra fiskefelt til produsent på land, forteller hun.

– Jeg er opptatt av økonomisk kriminalitet, som jeg mener det en stor styggedom for et sunt og godt næringsliv. De som lider mest av slik kriminalitet er de selskapene som er lovlydige.

Etter fire år i Fiskeridirektoratet, ville hun videre i karrieren. Hun hadde «brukt opp stillingen.» som hun sier.

– De ringte meg fra NHO og tilbød meg jobb. Jeg begynte som advokatfullmektig og fikk etter hvert tatt advokatbevilling. Jobben i NHO, som jeg hadde i fem år, ga meg en enorm innsikt og et stort kontaktnett i næringslivet i Nord-Norge. Stillingen var todelt; på den ene siden bisto jeg NHOs medlemmer i Nord-Norge, både i konfliktsaker og ved å holde kurs. På den andre siden drev jeg med næringspolitisk arbeid med fokus på utdanning, rekruttering og infrastruktur. Samtidig var jeg leder av Yr-

kesopplæringsnemnda i Troms i tre år, og jeg var med i Vegforum Nord, hvor jeg blant annet stiftet bekjentskap med MEF.

Og nå har hun altså begynt som leder for MEFs nordligste region, med kontor i Tromsø. – Ringen er på en måte slutta for meg nå; jeg er kommet hjem. Selv om jeg ikke ble ingeniør den gangen, får jeg nå endelig lov til å jobbe i den bransjen som ligger mitt hjerte nærmest. Kanskje jeg endelig klarer å slutte å tenke på ingeniørhøgskolen som jeg aldri fikk gått ferdig, sier hun og smiler.

– Da jeg så stillingsannonsen, tenkte jeg at denne jobben er som skapt for meg, og jeg brukte ca. to sekunder på å bestemme meg for å søke. Jeg er veldig takknemlig og glad for å kunne overta et kontor med så kompetente og engasjerte folk.

– Bedriftene må samarbeide mer

Etter kun to dager i ny jobb, er det kanskje litt tidlig å flagge målsettinger og ambisjoner, men den nye regionssjefen har allerede noen tanker om hva hun skal fokusere på fremover.

– Det vil skje utrolig mye spennende i Nord-Norge i tiden som kommer. Blant annet skal det satses voldsomt på vei, noe som gir store

muligheter for våre medlemsbedrifter. Men for at de skal kunne ta del i denne utviklingen og få en så stor del av kaka som mulig, kreves det godt samarbeid. Da tenker jeg først og fremst på reelt, gjensidig samarbeid som ved «joint ventures» og arbeidsfellesskap, og ikke oppkjøp og sammenslåing, sier hun.

– Videre er jeg opptatt av å få dypere bransjeinnsikt og på den måten finne ut hva som bør prioriteres de nærmeste årene. I den forbindelsen trenger jeg hjelp av medlemsbedriftene til å få vite hvor skoene trykker. Jeg skal oppsøke bedriftene, ikke bare via e-post eller telefon, men personlig der ute hvor de har sitt daglige virke. Et ansikt og et handslag kan være

(privat foto)

viktigere enn tusen ord. Vi dekker et enormt geografisk område og det er store regionale forskjeller, f.eks. mellom et lite selskap i Finnmark og en stor bedrift her i Tromsø. Det vil også være særproblemer som gjelder enkeltkommuner. Alt dette skal jeg sette meg inn i og finne ut av, sier hun bestemt.

Den nye regionsjefen har altså mer enn nok å ta tak i. Likevel er hun nå i ferd med å gjennomføre enda en utdannelse.

– Jeg tar en masterutdannelse i ledelse i regi av BI i Oslo. Det gjenstår en eksamen til våren og selve masteroppgaven før jeg er ferdig. Jeg kunne forresten godt tenkt meg å skrive oppgaven i forbindelse med en medlemsbedrift, f.eks. med fokus på et generasjonsskifte i be-

driften. Målet kunne kanskje vært å få til en slags oppskrift for hvordan man gjennomfører et generasjonsskifte på best mulig måte, sier hun.

Dykking, fallskjermhopp og friluftsliv

Til tross for all tid som går med til jobb og studier, er Pedersen også svært aktiv på fritida. Hun har vært fallskjermhopper, er aktiv dykker og elsker å være ute i skog og mark.

– Jeg benytter enhver anledning til utendørsaktiviteter i alle varianter til alle årstider. Jeg har alltid likt å gå i naturen, enten det er i fjell, fjære eller skog. Her i Nord-Norge er vi jo vel-signet med fantastiske fjell og turmuligheter. Sjøen liker jeg også godt. Mannen min, Geir, er opprinnelig fra Asker, og vi har en fin gam-

mel Colin Archer-skøyte liggende der nede, som vi seiler til Sørlandet med hver sommer. Jeg er også glad i å stå på ski. Vi har et hus i Narvik, og jeg benytter de fantastiske bakkenene der så ofte jeg kan. Ellers står jeg mest på ski her i Tromsø, men vi har også tatt noen skiturer til Østerrike, og neste påske planlegger vi å reise til Georgia for å stå på ski, forteller hun.

– Tidligere var jeg også fallskjermhopper, og har over 200 hopp, de fleste her i Nord-Norge, men også i Florida og Danmark. Det var nok ønsket om å kunne fly, eller å kjenne på følelsen av vektløshet, som gjorde at jeg begynte med fallskjermhopping. Likevel var det først da jeg begynte med dykking i år at jeg endelig fikk den følelsen jeg hele tiden har vært ute etter. Det er helt fantastisk å sveve omkring i vannet og se ned på skipsvrak og livet under vann, forteller hun med stor innlevelse.

Stor arbeidskapasitet

I tillegg til å være svært aktiv, mener Pedersen selv hun er omgjengelig, sosial, arbeidsom og ganske smart. Sta kan hun visst også være.

– Noen vil kanskje gå så langt som å kalle meg vanskelig, sier hun og ler. – Jeg er i hvert fall en person som liker å lære, liker å skape og liker å utvikle meg, og jeg gir ikke gir opp i første motbakke. Jeg har dessuten stor arbeidskapasitet, er disiplinert og strukturert, og det kan jo MEF og MEF-bedriftene nå nyte godt av, sier hun.

– Men jeg må nok bruke litt tid på å forstå kulturen her, selv om jeg har noe erfaring fra bransjen. Jeg har inntrykk av at det er en real og direkte kultur, og jeg tror det finnes mye engasjement i bransjen, langt mer enn det som blir tatt i bruk. I denne jobben skal jeg sørge for at medlemsbedriftene blir hørt. Jeg vil arbeide for å bygge ned de tersklene som finnes for bedriftene å ta kontakt med oss. Vi skal bli bedre på å lage arenaer hvor vi kommer i kontakt med bedriftene; og ikke bare de store, men også de små. MEF som organisasjon blir akkurat så gode som de gjør oss, avslutter hun. ■

Når utstyret teller!

20 år!

Tlf.: 64 83 65 30 - www.mogk.no

Har du styring?

EASY DIG viser veien!

HELLA MASKIN AS Tlf. 35 06 72 72 | www.hella.no

SØBSTADS FAN TASTISKE PARK

Anleggsfirmaet Søbstad AS står bak utførelsen av Ladeparken. Den ble i mai kåret til Norges beste by-uterom. I tillegg til den fantastiske parken har Søbstad også bygget mye fint utomhus på det gigantiske sykehuset St. Olavs Hospital i Trondheim.

ANLEGGSEDER: Bjørn Storsve ved den spesielle inngangen til Ladeparken og den røde "sirkusduken" som inngangsport.

Tekst og foto

HARALD VINGELSGAARD

TRONDHEIM. – Se her! Vi møter Søbstads stolte anleggsleder Bjørn Storsve på nordsiden av Trondheim, utenfor inngangen til Ladeparken. Her var det en stor grusplass. Nå er det en moderne, populær park.

Søbstad vant anbudskonkurransen til Trondheim kommune da parken skulle bygges.

– Vi fikk en stabel med tegninger og en bok med beskrivelser av hvordan parken skulle bli, ned til minste detalj, forklarer han.

Så ble det full fart med bygging ett år. En utfordrende og artig jobb.

– Hvordan greide dere å lykkes så godt at parken til og med er kåret til beste uterom i en norsk by?

– Kunnskapen til mannskapet som har vært med på jobben. Vi har hatt mellom åtte og tolv ansatte i sving. De fleste av dem er anleggsgartnere. Alle vil levere kvalitet, de er ærekjære og har yrkesstolthet. De som har bygd opp Ladeparken syntes det var en artig jobb. Moro å skape noe og se hvor fint det ble etterpå, en fantastisk opplevelse. Jeg vil berømme de som har gjort jobben i vårt firma. De arbeidet nøyaktig. Og de jobbet hardt, sier Storsve.

Mye arbeid

Det har vært mye maskinarbeid og mye håndarbeid i Ladeparken. Søbstad brukte to 30 tonn gravemaskiner, bulldoser, hjullaster, beltegravere og minilastere. Det ble først drenering, masseflytting og grovplanering. Flere tusen kubikkmeter med jord ble tilkjørt for å lage et kupert terreng i parken. Gangveiene og møteplassene er bygget opp med pukk.

GUMMIDEKKE: Legge merke til de blå kulene som er plass-støpt i gummi, og de grønne plenene som skjerner mot de sterkt trafikkerte veiene.

ProAdm 5

Markedets kraftigste kalkyleverktøy for anleggskostnader

Prosjektstyring krever detaljert planlegging – da er det ProAdm 5 som gjelder!

Ta kontakt for en demonstrasjon

Ring oss på 40 00 57 65 – citec.no

Vannet er noe av det mest spesielle med denne parken når det gjelder publikumsopplevelsen. På toppen er det en fontene, litt lengre ned en lang vannrenne og nederst en stor dam.

– Vannrenna er 110 meter lang og ble ferdig bygget i Kina, forteller Storsve.

Da den kom tilkjørt måtte alt være nøyaktig tilpasset etter tegning. Søbstad anleggsarbeidere var med andre ord ekstra nøye med å følge tegningene.

Fargerikt

Ladeparken er en spesiell park. Over inngangen har Søbstad strukket opp et stort, knallrødt seil, festet til to stålmaster. Seilet ser nærmest ut som toppen på et sirkustelt. Det er ikke tilfeldig. På denne plassen har det nemlig vært sirkus i flere generasjoner. Når man kommer inn i Ladeparken får man følelsen av å være i ro og fred, selv om det er sterkt trafikkerte veier på tre sider. Store jordvoller og smart oppbygging av anlegget gir en følelse av oase. Firmaet Asplan Viak lagde tegningene, som Søbstad har fulgt nøye.

Søbstad har lyktes med å lage fine plener som holder seg grønne, selv om parken blir brukt mye.

Inne i parken har Søbstad bygd opp en stor mur med naturstein på høyre side. Et sted foran muren står et knallrødt busskur med benk, og mange andre praktiske ting. Til venstre er det store områder hvor folk kan slappe av på plenvollene. Søbstad har støpt et blått, kupert gummidেকে på lekeplassen, hvor barna kan leke trygt og foreldrene sitte og følge med i svingstoler. I parken er det også satt opp et klatrestativ, et badmintonnett, en hengekøye og moderne kunst som for eksempel en stor, spesiell stein.

Det var Kommunenes Sentralforbund og Norsk Kommunalteknisk Forening som i mai i år kåret Ladeparken til beste uterom.

– En ære for oss som har laget Ladeparken, sier Storsve. Han har med andre ord all grunn til å være stolt.

Han og firmaet har all grunn til å være stolt over et flott referanseanlegg. Prisen skal benyttes aktivt i markedsføringen i fremtiden.

Grønt sykehus

Vi kjører fra Lade til sykehuset St. Olavs Hospital på sørsiden av byen. Der har Søbstad arbeidet med utomhusanlegg helt siden slutten av 1990-tallet. Da begynte sykehuset å bygge ut for milliard etter milliard, det ene store senteret etter det andre for ulike medisinske spesialiteter. Oppdragsgiver Helsebygg Midt-Norge setter pris på det grønne.

– Grønne omgivelser er god medisin. Derfor er det lagt vekt på å utvikle gode utearealer, gårdshager, plasser, parkområder og gatebeplantning ved det nye sykehuset, skriver Helsebygg Midt-Norge på sine hjemmesider.

Når vi går en liten runde mellom de forskjellige byggene, er det lett å bli imponert over hvor bevisst alt er lagt til rette for at folk skal trives i området.

På baksiden av ett bygg, har Søbstad lagt steinheller skrått ned mot en liten dam. På kanten sitter både helsepersonell i hvitt og pasienter og slapper av i sola. Idyllisk.

Små detaljer gjør susen: Rundt dammen har Søbstad lagd en 100 meter limtredrager, uten skjøter. Den fungerer som en sammenhengende benk hvor folk sitter og slapper av. Og ser man ned i vannet, får man øye på spesielle steiner med forskjellige farger. Små glassbiter, med

de ulike fargene, er limt på steinen. Løfter man blikket ut i dammen, ser man en flott øy. På øya er det trær og en liten grønn flekk, og på en steinhelle står en gyngestol i bronse.

Vi går rundt neste bygning. Der sitter en utenlandsk mann og ser på sine notater på en benk som er satt opp i en stor sirkel i et helt spesielt utomhusrom. Her er det også avslappende atmosfære.

Når vi går til Olav Kyrres Plass utenfor Kunnskapsenteret, ser vi Søbstads arbeidere i full sving med utomhusarbeid. En mann kjører

gravemaskina og laster på plass steiner, en annen vatrer opp, mens den tredje er klar for steinlegging. Steinene legges raskt og effektivt. Granitt-steinene kommer fra Masi i Finnmark og fra Kina, ferdig skåret.

– Vi støpte betongen etter tegningen, mens kineserne skar ut den lyse granitten og det norske firmaet

gjorde tilsvarende med den grønne granitten, samtidig. Når vi legger disse steinene, er det som et puslespill for å få alt til å stemme, sier Storsve.

En fin jobb

Søbstad har hatt mange fine jobber på St. Olavs Hospital de siste årene.

– St. Olavs Hospital er den største utomhusjobben vi har gjort. Vi har jobbet på åtte av de store sentrene her, med å legge steiner, heller,

Helsebygg Midt-Norge er en veldig profesjonell utbygger. Her får du betalt for det du gjør

Bjørn Storsve

MODERNE: Her er det en benk med noe som ligner et moderne busskur.

KLIPP: Paul Berg med kantklipperen i Ladeparken.

HÅNDVERK: Her ser vi et uteområde, like utenfor sykehuset.

plener, sette ut planter, lage damanlegg, spesielle betongkonstruksjoner og mye annet. Anleggsfirmaet Søbstad er fornøyd med den statlige byggherren Helsebygg Midt-Norge. – Helsebygg Midt-Norge er en veldig profesjonell utbygger. Her får du betalt for det du gjør. Alt er i orden med både økonomi og regler som skal følges. Kanskje vi er valgt gang etter gang fordi Helsebygg Midt-Norge ønsker kontinuitet i arbeidet som gjøres, sier Storsve.

Fantastisk

Søbstad AS har hatt en fantastisk utvikling siden de begynte med gartnerarbeid på 1990-tallet. Det forklarer Steinar Søbstad som er daglig leder og eier bedriften sammen med sin bror Dag Søbstad. – På 1990-tallet gravde vi tomter, la kloakk og bygde veier. Noen utbyggere ønsket at vi skulle gjøre anleggsgartnerarbeidet utomhus i tillegg til det andre vi gjorde for dem. En som arbeidet hos oss var interessert i å ta utdanning som anleggsgartnermester. Omtrent på samme tid begynte vi med betong. Dermed ble vi totalleverandør med alt fra graving til utomhusarbeid og betong, sier Steinar Søbstad.

Søbstad AS

- Etablert 1965
- 120 ansatte
- Omsetning 284 millioner (2012)
- VA, anleggsgartner og betong.

RENNE: Her er en del av vannrenna fra Kina som kom ferdig tilkjørt, nøyaktig laget, nærmest på millimeteren.

AVTALE: Søbstad skal vedlikeholde parken i tre år etter at den ble bygget ferdig. Einar Zimmerlund klipper plenen.

En ny dimensjon i gravemaskin klassen.

Kontakt oss gjerne for ytterligere opplysninger.
Wacker Neuson i Norge: tlf. 63 86 80 00
Nordland: Alfreds Maskin og Utstyr AS, tlf. 75 62 84 40
Hordaland og Sogn og Fjordane: Thor Heldal AS, tlf. 00 60 28 34
Hordaland: Multimekanisk, tlf. 05 75 61 61
www.wackerneuson.com

PROSJEKT

Søbstad har mye utomhusarbeid i Trondheim for tiden. Her er tre av prosjektene:

* Prinsenkrysset. Et kryss midt i Trondheim sentrum, kun et par hundre meter fra Olav-statuen. Der er Søbstad i full sving med graving, før det skal bli nytt kollektivknutepunkt i denne byen som satser friskt på miljøvennlig sentrum. Søbstad skal legge steiner, skifer, granitt, leskur, sykkelstativer og mer til. Alt blir ferdig til høsten.

* Grilstad park. Et stort nytt boligområde med 350 eneboliger, rekkehus og leiligheter. Søbstad lager uteområdet.

* Miljøby'n Granåsen. Uteområde i et felt med 55 nye boliger. I Trondheim er det mye å gjøre og mer kan det bli.

– Trondheim, og områdene rundt byen, er i sterk vekst. Det bygges mye, mange steder. Grønt er in i tiden. Folk vil ha det grønt og fint rundt seg. Så vi ser veldig lyst på fremtiden, sier daglig leder Steinar Søbstad.

STEIN: Steinsetterne Jarek Niewadomski og Damian Chmielewski og maskinfører Cato Andre Melbye legger stein ved stein.

HeatWork

HeatWork betyr færre tinedøgn og...

Tusener av kroner spart!

Meer bruksmuligheter

- Tining av telt, is og sne
- Harding av betong
- Oppvarming av bygg/garasje/utleiested

Førvarming av betong for legging av stambroer

- Punktsteking fundamentar eldg, tunneler etc.
- Tining av sne og is for teltsteking

Fremtørring av materialer/ byggegrunn

- Førvarming i fortisnings snø og snørelap
- Etterpurt uttørking

HeatWork er ledende på teletinere i Europa!

HeatWork
Industrial heating solutions

HeatWork AS
Telefon (+47) 78 98 68 80
post@heatwork.com www.heatwork.no

HW 1500 • HW 1800 • HW 2400
Pris fra _____ 178.900,-
Leasing pr. mnd fra _____ 2.790,-

Besøk oss på www.basal.no

BASAL Opti minikum

Verdens sterkeste inspeksjonskum!

Opti minikum er løsningen ved trange bygater og i grøfter der separatkummer må plasseres tett inntil hverandre.

Betongens styrke og tyngde gjør at kummen er stabil og det er ingen fare for sideforskyvning ved igjenfylling av grøften som ofte er en risiko med tynnveggede kummer. Basal Opti minikum har plast rennebunn integrert i kummen som sikrer samme materiale i kumrenne og ledning.

- Kummen gir lett tilgang for kamera og spyleutstyr.
- Byggehøyde på 1500 millimeter som gir skjøtefri løsning over grunnvannstand.
- Likt materiale i kumrenne og ledning sørger for optimale hydrauliske forhold.
- BASAL Opti minikum er tung, sterk og holdbar.
- Enkel, rask og rimelig montering.
- Kummens styrke sammen med god utforming for kamera og spyleutstyr gjør den driftssikker og gir kummen "evig" liv.

Optikum leveres også som nedstigningskum DN 1000 og 1200.

BASAL - DRIVER KONTINUERLIG INNOVASJON OG PRODUKTUTVIKLING INNEN VA

Bolsford Sementfabrikk AS • BetoNor AS • Bode Betong AS • Brødrene Ulvestad Sementfabrikk AS • Førde Sementfabrikk AS • Hedrum Cementstøperi AS • Helmsdal Granitt & Betong AS • Holmen Betong AS • Loe Rørprodukter AS • Midt-Norsk Betong Mosjøen AS • Midt-Norsk Betong Verdal AS • Narmo Betong AS • Jaro AS • NOBI Norsk Betongindustri AS • Ryfoss Betong AS • Skjæveland Cementstøperi AS • Sortland Sementfabrikk AS • Sykkesean Betong AS • Ølen Betong AS • Østfold Betongprodukter AS

BASAL
Bare betong varer evig

Karl Johansgt. 12b 0154 Oslo
www.basal.no

INVESTERT I STYRBAR BORING

Jan Oddvar Smedsrud har investert i utstyr som er sjeldent blant små-entreprenører: Styrbar boring under bakken.

Tekst

I JØRN SØDERHOLM

ANDEBU: Kommuner som sier nei til å grave over veier for å legge kabel eller rør er etter hvert velkjent. Mindre entreprenører som legger infrastruktur i bakken må da leie inn aktører som kan det med styrt boring for å bore hull under veiene.

Først

Den situasjonen har maskinentreprenør Jan Oddvar Smedsrud fra Andebu i Vestfold investert seg ut av. Han har i høst kjøpt Norges første Terra Jet 3008 ES fra importøren ABS Maskin. Det er en boremaskin som kan bore inntil 100 meter hull opptil diameter 420 mm, avhengig av massene det bores i.

– Den fungerer godt i de fleste typer masser, bortsett fra der det er mye berg og stor stein, forteller Smedsrud.

Vi snakket med ham halvannen uke ute i oktober. Da var han på en jobb for Banedrift i Hedmark. Oppdraget var å bore hull til kabelrør under veier ved planoverganger til jernbanen. Den jobben regner han med tar to-tre uker. Generelt ser han for seg å ta mindre borejobber med dette utstyret.

Hvorfor har han valgt å ta den investeringen, i stedet for å leie inn nodig-aktører?

– Jeg er interessert i det. Jeg ser et marked i at man ikke får lov til å grave over veier, og at kommuner og andre oppdragsgivere krever styrt boring i stedet. Dette er lite og kompakt utstyr, som jeg kan greie å bruke alene, sier han.

Butikk

– Hva er butikken i det?

– Jeg har lite erfaring med det ennå. Men jeg

INTERESSERT: Jan Oddvar Smedsrud har investert i eget utstyr for retningsstyrt boring.

håper det skal være butikk. Det er jo ikke boring hver dag, akkurat. Bruksmønsteret ser ut til å bli ganske likt andre typer utstyr, sier Smedsrud.

Han har fått den grunnleggende opplæringen av produsenten i forbindelse med leveringen av utstyret. Men det er mange erfaringer som skal gjøres før bruken av det går glatt.

– Vi må ta hensyn til infrastruktur som ligger i bakken fra før. Det er viktig å finne ut av hvordan Bentonitt brukes best mulig. Og det er viktig å vise følsomhet under boring. Kjører man for hardt, så risikerer man å sette dyrt utstyr fast under veien.

– Oi! Hva gjør du hvis det skjer?

– Da må vi bare la røret bli igjen under veien.

Vi får ikke grave for å hente det ut, humrer han.

Han har vært nær ved å kjøre røret fast én gang. Men den nevnte følsomheten gjorde at han stoppet i tide til at røret lot seg trekke ut med gravemaskin.

Glidemiddel

Bentonitt B2 brukes som glidemiddel ved boring under bakken. Det smører hullet og binder massen sånn at det ferdige hullet ikke kolliderer etter boring. Det kan være noe ordentlig klin å jobbe med.

– Jeg har prøvd med bare vann. Det fungerer greit på kortere boringer, opp til seks meter. Bentonitt er grisete å jobbe med. Men på len-

gre boringer er det nødvendig for å ikke kjøre fast røret, sier Jan Oddvar Smedsrud.

Til forskjell fra graving må jobben med boring fullføres når den først er satt i gang. Man kan ikke ta verken lunsj eller kveld mens borerøret er i bakken. Da kan det suge seg fast, og bli håpløst å få løs.

Maskinfolk er sjeldent særlig lystne på å utbasunere hva de har betalt for utstyret. At dette har vært en stor investering for Smedsrud Maskin er helt klart.

– Det er en betydelig investering, svarer han.

– Det kan kanskje sammelignes med en åttetonner, fisker vi forsiktig.

– Åttetonner?! Nei, mye mer enn det. Heller en 30-tonner. Utstyret krever også en lastebil

FØRST: Dette er den aller første Terra Jet 3008 ES i norsk jord.

„Kjører man for hardt, så risikerer man å sette dyrt utstyr fast under veien

med kran. Man bikker fort to millioner, sier han.

– Og det er det verdt?

– Ja, jeg håper da det. Jeg har trua, ler Jan Oddvar Smedsrud på telefon fra borejobben på Hedemarken.

Kompakt

At utstyret er så kompakt bidrar til at det er mulig også for små entreprenører å få en investering som dette til å lønne seg.

– Det er utstyr til over 1,5 millioner. Man skal ha en del jobb for at det skal lønne seg. Men en borejobb koster fra 25 000 og oppover. Det er fullt mulig for én mann og utstyr å gjøre den

jobben på en kort dag, hvis grunnforholdene ligger til rette for det. Men det kan være vanskelig å forutsi hvilke masser man møter, sier Bjørn Eirik Arnesen i ABS Maskin.

ABS Maskin AS har solgt nodig-utstyr i mange år. Inntil nylig solgte Mjøndalen-selskapet utstyr fra tyske Tracto-Technik.

I forbindelse med en omorganisering TT-gruppen har gjort på salg og distribusjon valgte ABS Maskin å bryte samarbeidet. I sommer signerte de en avtale med sveitsiske Terra i stedet.

– Tracto og Terra har noenlunde de samme produktområdene. Tracto er bedre på rørsprekere, mens Terra har bedre utvalg i kompakt utstyr for retningsstyrt boring, sier Bjørn Eirik Arnesen i ABS Maskin. ■

ENTREPRENØRER VIL SLUTTE Å GRAVE

Det norske avløps-systemet MÅ fornyes. Seks entreprenører går sammen i et forum for å kjempe mot unødig VA-graving. De har en nullvisjon om graving, og mener den kan oppnås ved bruk av strømperenovering. Satsingen starter nå i "Strømpeforum Norge".

Tekst
JØRN SØDERHOLM

DRAMMEN: De seks entreprenørselskapene i forumet er NCC Construction AS, Olimb Rørfornying AS, Aarsleff AS, Hordaland Aquatecnic AS, TT-Teknikk AS og Kjeldaas AS.

De er alle aktører med «NoDig-metoden», som er i en rivende utvikling både i volum og antall installasjonsforetak. De seks entreprenørene har et felles mål om å heve nivået hos seg selv, men også å gjøre det enklere og mer forutsigbart for de som bestiller oppdrag.

Nok til alle

10 representanter fra selskapene samlet seg i Drammen i høst, ved statuen av Torgeir Vraa. Den kjente forfatteren og politikeren sa en gang: «Når her er nok til alle, hvorfor får da ikke alle nok?». Ordene

ØNSKET: Det er situasjoner som dette NoDig-entreprenørene mener det er mulig å unngå i norske byer og tettsteder.

stammer egentlig fra en betraktning om jordens naturrikdommer i forhold til ressursfordelingen.

Men utsagnet kan også gjelde for ledningsfornyelsen i Norge. Det er et enormt behov for fornyelse av det norske avløpsnettet. Det er nok ressurser og kapasitet til å utføre jobbene, men det tar for lang tid å få prosjektene ut i markedet.

Fram til i dag har det vært stilt få krav til installatørene. Siden 2009 har Norge hatt VA-/Miljø-blad nr. 91; «Strømperenovering av avløpssystem».

Upresist

– Målet den gang var å skape rettferdige og forutsigbare konkurranse mellom entreprenørene. Men dimensjoneringsgrunnlaget er upresist, og ledningseierne har ikke vært like flinke til å sette

seg inn i metodens mange varianter og muligheter. Strømpere- overing er også en utfordrende prosess, med en fabrikkprodusert råvare og rørinstallasjon ute i felt. Nå ønsker bransjen blant annet å skape et mer entydig dimensjoneringsgrunnlag, definere kompetansekrav til fagpersonell og sikre god kvalitetskontroll av installerte strømpes, sies det i en pressemelding fra Norsk Strømpeforum.

For at strømpinstallatører skal kunne gjøre en trygg installasjon, er de utstyrt med det mest moderne utstyr for rørspeksjon. Dette kan benyttes av ledningseiere i mye større grad til forundersøkelser og forslag til tiltak på avløpsnettet. Ingen strømpinstallatør er interessert i å installere strømpes i uegnede rørsystem med dårlig resultat, og dermed kan man være trygg på de råd man får. Mange kommuner har også dyktig driftspersonell, som

daglig utfører effektive og gode reparasjons- og vedlikeholdsarbeid på avløpsnettet.

– De er godt kjent med de lokale vei- og kabelmyndigheter og kjenner sine abonnenter svært godt. Denne spisskompetanse kan utnyttes mye sterkere til klargjøring av ledningsnettet, slik at strømpinstallatører kan begrense sin innsats til det de har spisskompetanse på. Lokale gra-

SAMRØR: NoDig-entreprenører ved statuen av Torgeir Vraa i Drammen. Bak f.v.: Tage Odland i NCC Construction, Hendrik Panman i Kjeldaas, Arve Hansen i VA teknikk, Michael Villefrance i Per Aarsleff og Rolf Dalby i Olimb Rørfornying. Foran f. v.: Kjell A. Finstad i TT-teknikk, Terje B. Gulbrandsen i TT-teknikk, Rune Kristiansen i TT-teknikk, Peer Chr. Nordby i Olimb Rørfornying og Stein H. Hansen i Per Aarsleff. Toralf Antonsen i Hordaland Aquatecnic var ikke til stede.

vearbeid bør organiseres lokalt, sier strømpeforumet i pressemeldingen.

Avvik

Krav til ferdig resultat er godt definert i NorskVann-rapport 145/2005; «Inspeksjonsmanual for avløpssystemer». Avvikshandlingen har sine anbefalinger i VA-/Miljø-blad nr. 91. Men hittil har ikke uttak av røprøver i installert system vært særlig prioritert i Norge. Bransjen vil nå foreslå rutinemessig uttak og testing av installerte strømpes, slik at den tilbudte kvaliteten kan dokumenteres i praksis.

Når de seks største entreprenørene møtes, er man skjønt enige om at man er konkurrenter i markedet, men sammen kan man løfte bransjen til enda mer profesjonelle aktører. Kapasiteten er på langt nær utnyttet.

– Vi vet at behovet er stort, og ser muligheten for et økende volum i Norge. Dette har også noe å gjøre

med enda bedre informasjon til de som ikke er så godt orientert om ledningsfornyelse. Det er liten tvil om at eldre avløpsrør trenger fornyelse. Det dukker også stadig opp meldinger om at relativt nye, separate spillvannsledninger ikke greier å holde fremmedvannet unna. I noen kommuner får man en tredobling av vannmengden til pumpestasjoner under nedbør. Det viser et marked med evigvarende fornyelsesbehov, sier strømpeforumet.

VA teknikk AS har på vegne av forumet kontaktet kommunene Oslo, Bergen, Trondheim, Asker og Bærum, om de kan bidra med sin bestiller-kompetanse og uttale seg om «Ny kravspesifikasjon – Strømpes i Norge».

– Vi har allerede fått positive tilbakemeldinger fra Bergen, Trondheim, Asker og Bærum. Ved å samordne dette arbeidet kan vi bidra til å sikre kvaliteten på fremtidig strømpereovering, sier Arve Hansen i VA teknikk AS. ■

**Lännen er en finsk spesialist på gravelastere,
anleggsmaskinenes svar på Leatherman.
Vi har testet deres nyeste og største.**

FLERBRUK: Gravelasteren Lännen 8800i
er en fleksibel og kraftig maskin til
mange slags formål.

**STOR, STERK OG
KOMFORTABEL MULTIMASKIN**

STERK: Motoren greier både graving og tøffe tak med skuffa. Det gode dreiemomentet gjør at man kan jobbe effektivt på lave turtall.

Hytte		Motor/drivlinje	
Sikt	4,5	Transporthastighet	4,5
Plass	4,5		
Ergonomi	4,5		
Instrumentering	4,5	Service	
Inneklima	4,5	Daglig ettersyn	4,0
		Atkomst service	4,0

Hydraulikk		Totalt snitt	4,4
Følsomhet	4,5		
Raskhet	4,0		
Styrke	4,5		

Tekniske data Lännen 8800i		Standard utstyr:	
Tjenestevekt:	13 000 kg	• Rototilt	
Motor:	Sisu 4-syl diesel, steg IIIB	• ECC klimaanlegg	
Effekt:	118 kW / 159 hk ved 1 400 o/min	• Lastearmfjæring	
Hastighet:	45 km/t	• Elektrisk tankepumpe	
Max gravekraft:	6 950 kp	• 34” dekk	
Lydnivå hytte:	60 dB	• CAN-bus el-servo	
Lydnivå ute:	101 dB		
Max gravedyp:	5,4 m		
Max rekkevidde:	7,3 m		

Grunnpris:
Mer informasjon: Kristiansand Anleggscenter, tlf 38 01 23 22, www.anleggscenter.com

- Vi liker:**

 - + Hydraulikken
 - + God sikt
 - + Bakrutens regnbeskyttelse
 - + Luker og oppbevaring
- Vi liker ikke:**

 - Luke for drivstoffylling
 - Påfyllingsrør drivstoff
 - Dørhåndtak forstyrrer sikt
 - Høyt plassert utvendig døråndtak

Maskintester
| RONNY LARSSON
Foto
| SÖREN JOHANSSON

Gravelastere, eller traktorgravere som noen kaller dem, er ikke spesielt vanlig blant entreprenører. Det går en hel del av dem her til lands, men gjerne i tjeneste hos kommuner, Forsvaret, Jernbaneverket. Blant entreprenører er de ikke særlig vanlige.

Lännen 8800i har en svært behagelig hydraulikk som gir utmerket følsomhet. En firesylindret motor med gode 708 Nm dreiemoment gjør at man kan jobbe effektivt på lave turtall. Men det som imponerer mest er nok førermiljøet, med god sikt og logisk plasserte knapper og display.

Hytte
Generøse glassruter fra gulv til tak, både foran og bak gir utmerket sikt. Det eneste unntaket er at motordekselet skjerner for skuffen, men det er noe man må akseptere på gravelastere. Pluss for bakruta, som i oppfelt stilling stikker et stykke ut fra hytta og gir beskyttelse om det skulle begynne å regne. Lännen har endelig – og da mener jeg endelig – fått det til rundt rattet. Her er ingen panel med en masse knapper og annet unødig. Kun luftmunnstykker for å holde frontruta fri for is og dugg. Tenk at det skulle drøye helt til 2013 før det skjedde.

Displayet sitter godt plassert på høyre side, og er lettnavigert. Knappene sitter samlet på høyre midtstolpe. Knappene som er aktuelle for kjøring er plassert framover, mens knappene for graving er plassert bakover. Veldig pedagogisk og smart. Vi har intet å utsette på lydnivå, klimaanlegg eller førerstol. Vi reagerer imidlertid på at dørhåndtaket på innsiden av døren forstyrrer sikten, mens det utvendige dørhåndtaket sitter litt for høyt oppe. Det kan være vanskelig for en kort fører.

Hydraulikk
Motoren på 8800i er en firesylindret sak fra Sisu. Effekten er på 118 kilowatt eller 159 hk. Dreiemomentet er på 708 newtonmeter ved lave 1 500 o/min. Jeg hadde nok forventet en sekssylindret motor på en såpass stor maskin. Men etter et par dagers kjøring står det klart at det holder med fire sylindre. Motoren greier både graving og tøffe tak med skuffa. Det gode dreiemomentet gjør at man kan jobbe effektivt på lave turtall. Det er godt for både dieselforbruk og miljø. Ramma er omkonstruert og akselavstanden forlenget, sammenlignet med forgjengeren. Midjen pendler 400 millimeter i hver retning, men tross dette har maskinen beholdt den fine svingradiusen på 42 grader som tidligere. Lasteapparatet har blitt mer stabilt i konstruksjonen. På tidligere maskiner har den vært litt veik.

Service og daglig tilsyn
Hele motordekselet løftes bakover og gir god plass og tilkomst rundt motoren. Sentralsmøring gjør at man slipper å ta hele smørerunden etter arbeidsdagens slutt. På begge sider finnes det luker for diverse greier. Lukene er ikke hengslet, men løftes helt av. Det er faktisk ganske bra, ettersom hengsler har en tendens til å ruste fast med tiden. Spesielt på luker som ikke brukes så ofte. Et lite minus synes jeg er at luken til pumpen for dieselpåfylling sitter litt inneklemt inntil skjermen. Også det ordinære påfyllingsrøret kunne vært bedre plassert, spesielt dersom man må fylle diesel fra en dunk. Dessuten kan jo faktisk hende at pumpen faktisk slutter å fungere. Det er litt unødig når alt annet er så godt gjennomtenkt i utforming.

LASTER: Lasteaggregatet er mer stabilt enn på forgjengeren.

MOTOR: 4-sylindret steg IIIB-motor fra Sisu. Det virker smått på en 13-tonner, men holder i massevis.

SIKT: Gode glassflater gir god sikt.

MIDJESTYRING: 400 millimeter hver vei. Svingradius 42 grader. Sentralsmøring er standardutstyr.

VANGUARD

NETVEHRSNOTIKER

Downloaded from <http://ajphaphapublications.sagepub.com> at 10:00 10 October 2014

The above model for all other types shall suggest no treatment; that can be achieved by the modeler.

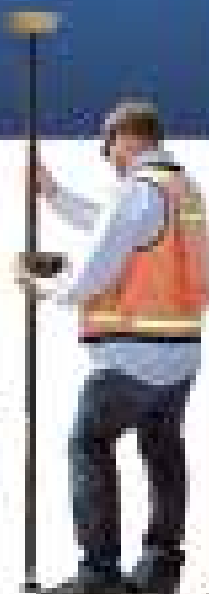
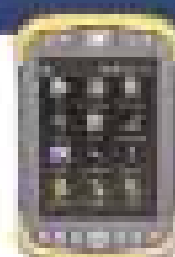
TooNET

173000

Reflections Along the Journey

FIG. 1. (a) and (b) are the same as in Fig. 1 of the text.

PS SERIEN
KONSUMPTION

1. <http://www.irs.gov>

LONGLINK MAGNET

Preis des B. 149,000.— ohne Porto. Die Ausgabe der 2ten Aufl.

MASKINFYLLING: På større anlegg vil entreprenører gjerne ha diesel levert rett på maskinen i stedet for til en tank. (Alle foto: Statoil)

Sikrere dieselfylling ute på anlegg

VIL AT FLERE SKAL BRUKE HURTIGFYLLING

Statoil vil ha tryggere og mer effektive dieselleveranser ute på anlegg. Tankbilsjåfører som må klatre på maskiner og bli utsatt for dieseldamp er dårlig HMS. Selskapet ønsker hurtigfylling som bransjestandard, og innfører lavere pris på diesel levert på den måten.

Tekst

| JØRN SØDERHOLM

Tankbilen ankommer det store veianlegget sent om kvelden, eller grytidlig om morgenen. Det er mørkt og kaldt. Sjøføren kjører inntil maskinen som skal fylles. Hva nå?

Klatrer

1. Kanskje tar han med seg slangen og pistolen, klatrer opp på maskinen, stikker pistolen ned i tanklokket og fyller på gammelmåten. Han eller hun ser ned i tanklokket, i dieseldampen, og greier forhåpentlig å stoppe før det renner over. Før han klatrer ned igjen, og forhåpentlig unngår å skli på den slagte maskinen og falle ned på bakken.

2. Eller kanskje tar han med seg hurtigfyllingspistolen, kobler den til påfyllingsstussen som han når fra bakken og fyller tanken tre ganger så fort. Uten å søle en dråpe, uten å eksponeres for damp og uten fare for å skade seg i fall.

Tanker

Statoil ønsker å levere med hurtigfylling når diesel skal leveres direkte på maskin. Aller helst vil de levere diesel til kunden på større, egne dieseltanker. Det er best logistikk. Men

på større anlegg vil kundene gjerne ha diesel fylt rett på maskinen.

– Da er det mest hensiktsmessig å bruke hur-

IKKE SLIK: Statoil vil bort fra at sjåførene må klatre på maskiner, stå i dieseldampen og risikere søl.

tigfylling. Det er mer effektivt å fylle. Spart tid er sparte penger, både for kunden og for oss. Hurtigfylling gir bedre HMS. Det er i begge parter interesse, sier Sigurd Lindahl i Statoil Fuel and Retail.

Statoil har utarbeidet en HMS-avtale for direkte leveranser fra tankbil til maskiner, for å i vareta sikkerheten rundt maskinfylling. Den inneholder elementer som både kunde og transportør skal etterleve for at sikkerheten skal ivaretas. Blant annet stilles det krav om hjelpemann ved leveranser utenfor vanlig arbeidstid, for å ivareta sjåførens sikkerhet.

Selskapet er i disse dager i ferd med å utarbeide et sett med lavere priser på diesel levert gjennom hurtigfyllingssystemer enn diesel levert gjennom tradisjonell maskinfylling.

Større entreprenører har etter hvert begynt å ta i bruk hurtigfyllingssystemer. Noen fabrikkmontert på nye maskiner, andre ettermontert.

Skader

– Fordelen med hurtigfylling for entreprenøren er trygge leveranser av diesel uten skader.

>>>

SUK: Hurtigfylling blir den kommende bransjestandarden, om Statoil får det som de vil.

Leveransene skjer også raskere, som kommer både oljeselskapene og entreprenørene til gode, sier Lindahl.

Maskinfylling gir en merkostnad, men den kan entreprenøren avregne mot tiden det tar for mann og maskin å belte til en stasjonær tank for fylling. Det er ikke-produktiv tid som koster mye penger.

Det er tre hurtigfyllingssystemer på markedet i dag: Fastfill, Wiggens og Quickfill. For oljeselskapet og tankbilsjåføren er det ett fett hva systemet på maskinen heter.

Hurtigfylling

- Hurtigfylling skjer gjennom en lukket kobling mellom tankbil og maskin.
- Tankbilsjåføren unngår fare for å skli /falle samt helseskadelige gasser.
- Dieseldampen går ut gjennom en utluftingsventil.
- Fyllingen skjer raskere og uten søl.
- 100-150 l/min med tradisjonell fylling.
- 300-800 l/min med hurtigfylling.

„ **Det er mer effektivt å fylle. Spart tid er sparte penger, både for kunden og for oss.**

– Alle systemene er kompatible med hverandre. Uansett hvilket merke hurtigfyllingssystem det er på maskinen, så er tilkoblingen mellom tankbil og maskin den samme, sier Lindahl.

Vanligvis leverer tankbilene diesel med 100 til 150 liter pr minutt med tradisjonell maskinfylling. Hurtigfyllingssystemene kan levere tre ganger så fort, 300 til 800 liter pr minutt. Helt opp til 1 000 liter pr minutt antyder Sigurd Lindahl at det skal være mulig å levere med slike systemer. Da går det kjapt å fylle selv de største anleggsmaskinene.

Utbredt

Han tror hurtigfyllingssystemer vil bli mer utbredt og stilt som krav framover.

– På veianlegg har vi hatt mye av det. Vi ønsker ikke at det skal erstatte egne tanker hos kundene. Men der det er påkrevet med maskinfylling ønsker vi hurtigfyllingssystemer hjertelig velkommen. Det går raskere og med

mindre fare for uhell for våre folk. Mindre fare for søl er det også, fordi koblingen er dryppfri, sier han.

Hvor mye billigere hurtigfyllingsdieselen blir vil ikke Statoil gå ut med ennå, av hensyn til konkurrenter. Men det er allerede inngått noen individuelle avtaler med kunder om lavere pris på diesel levert gjennom hurtigfylling.

Hurtigfylling er ikke bare aktuelt for de store entreprenørselskapene med store maskinflåter, men også for mindre entreprenører. Spesielt de som leier seg ut og kjører på større anlegg kan bli pålagt å ha et system for hurtigfylling.

– I neste omgang kan hurtigfyllingen også brukes på egne tankanlegg. Man trenger bare samme type pistol som vi har på våre tankbiler. De pistolene kan bli et stort salgsprodukt framover, tror Sigurd Lindahl. ■

KOMATSU

KAMPANJE FILTERKIT

Den beste kvaliteten får du med
originale deler fra Komatsu!

HESSELBERG

As Sigurd Hesselberg, Ulvenvn.84, 0510 OSLO, Tlf. 22 88 72 00, www.hesselberg.no

STEINBRUDD: På tomte på Brandsøya ved Florø skal det bygges leiligheter.

KORTREIST HÅNDVERK

Sende folk maskiner land og strand rundt på jakt etter jobb? Nei, hvorfor det? Ullaland i Florø jobber superlokalt. Bygg og anlegg går hånd i hånd, enten det er som entreprenør eller på egne eiendomsprosjekter

Tekst og foto
| JØRN SØDERHOLM

FLORØ: Trygve startet med en traktor på 60-tallet. Han hadde en bil, solgte den og kjøpte en traktor med henger for pengene. – Jeg kjørte for folk på slutten av 60-tallet. Etter hvert kjøpte jeg en kompressor også, og boret og sprengte for folk som skulle bygge. Jeg tok jobber som de store ikke ville ha. Det siste folk gjorde i forbindelse med bygging av eneboligen sin var å bygge vei. Vi kjøpte en traktorgraver i 79 og en Schaff graver i 82.

Vi sitter hjemme på glassverandaen hos Trygve og kona Anna. Hun har disket opp med en god, gammeldags formiddagsmat. Bordet bugner av hjemmembakt brød og masse godt pålegg. Til og med hjemmesydd lammerull. Trygve og Anna oppsummerer historien sammen. De har gjort det meste sammen, helt siden de ble et par sist på 60-tallet.

>>>

”Vi skaper heller aktiviteten selv. Det er bedre enn å sitte og vente på at andre skal skape aktiviteten

Bygg

Thor-Arne Ullaland (43) er også med. Han er daglig leder, byggtidmann og har vært med på fulltid siden han var ferdig med ”teknikern” i 1990. Han og faren eier 50 prosent hver av firmaet, som ble stiftet som AS i 1998.

– Og så er det ho Anna som bestemmer, humrer Trygve.

– Før var sønnen sammen med faren. Nå er det omvendt, repliserer Anna. Hun er kontoransvarlig, som hun har vært det gjennom hele firmaets historie.

Gård

Det som senere utviklet seg til maskinvirksomhet har gått hånd i hånd med gårdsdrift. Helt til i fjor holdt de det gående med en konsesjon på 5000 høns, og enda driver de med kjøttproduksjon.

Først i 1988 ansatte de en mann. Til da var det bare Anna og Trygve.

”Og så er det ho Anna som bestemmer

I dag er det andre boller. To lastebiler, tre traktorer med dumperhenger, en hjullaster, en vals, en borerigg og ti gravere er i sving. Og ditto folk til å bruke utstyret. En stikker er også i staben. 25,8 millioner omsatte anleggsvirksomheten i fjor.

I tillegg driver Ullaland-familien flere selskaper som håndterer eiendomsutvikling, byggevirksomhet samt salg og utleie av eiendom i Florø.

Bredden i virksomhet kommer også den opprinnelige anleggsvirksomheten til gode.

– Eiendom er et viktig område for oss. Vi jobber superlokalt. Jeg har aldri forstått det der med å reise rundt etter jobber. Det drar på seg med kostnader til reise og innkvartering. Det er bedre å ta jobbene i nærheten enn å dumpe priser for å få jobber andre steder. Det vil alltid være dyrere å jobbe andre steder enn der vi er, sier Thor-Arne Ullaland.

De forskjellige selskapene til Ullaland jobber både sammen og hver for seg. Anleggsvirksomheten Trygve Ullaland AS gjør anleggsarbeid for mange slags kunder. Ledig kapasitet utnyttes/ settes gjerne inn i bearbeiding av prosjekter som ikke nødvendigvis skal stå ferdig i neste uke.

Steinbrudd:

For eksempel en tomt i Brandsøy, noen kilometer vest for Florø sentrum.

FAMILIE: Anna, Thor-Arne og Trygve Ullaland.

Da vi var på besøk var den mer et steinbrudd enn en boligtomt. Her er det tatt ut store

MUREREN: Kjell Humlestøl er firmaets spesialist på steinmurer.

steinmasser som er levert til utfylling i den lokale båthavna, og flere andre utfyllinger i sjøen for nye kaianlegg.

Tomta skal brukes til et stort byggeprosjekt. Nå i høst er det byggestart på en stor blokk med 47 leiligheter. Florøs største boligblokk blir det faktisk. Bratt og steinete er det, men med en utrolig utsikt fra høyden.

I tillegg til blokka som det allerede er startet grunnarbeid på, er det et byggefelt for flere eneboliger. Her er Ullaland i gang med å lage veier og teknisk anlegg til tomtefeltet. Men de har det ikke travelt.

– Noen av tomtene er allerede solgt. Men Ullaland regner med å ha liggende noen tomter til de har mer ledig kapasitet.

– Eiendomsprosjekter er interessante! Det er krevende og utfordrende å utvikle, og det er spennende å være med på hele prosessen. Det skaper god aktivitet, og bidrar til mye aktivitet i lokalsamfunnet. Vi skaper heller aktiviteten

”De murene er godt synlige tegn på kvalitetsarbeidet vi leverer

selv. Det er bedre enn å sitte og vente på at andre skal skape aktiviteten, og at vi – kanskje – får jobbe for dem, sier Thor-Arne Ullaland.

De største kundene for Trygve Ulland AS er det lokale kraftlaget, Flora kommune og fiskeforprodusenten Ewos. Sistnevnte har en stor fabrikk i Florø, bare noen få hundre meter fra glassverandaen der vi spiser Annas fabelaktige formiddagsmat. Ullaland har gjort det meste av grunnarbeidet på den fabrikk.

Størst

Trygve Ullaland AS er den største maskinen-

FULLFØRT: Thor-Arne Ullaland viser et nylig fullført leilighetsprosjekt. Han er daglig leder for anleggsvirksomheten Trygve Ullaland AS og søsterselskaper som driver med eiendom.

UTISK: Det som var et steinbrudd og anleggsområde blir leiligheter med prima utsikt.

trepreneur i Florø. I tillegg er det flere mindre entreprenører her.

– Vi leier av hverandre og hjelper hverandre. Stort sett er det hjelp med lastebil eller maskiner vi trenger. Gravere er vi selvforsynt med, sier han.

– Har dere planer om å vokse dere større?

– Nei, vi vil være på det stadiet vi er nå. Vi leier inn kapasitet ved behov. Vi velger å sikre sysselsetting hele året. Vi har aldri permittert. Det er viktig for oss å unngå. Vi passer på å ha fjellarbeid om vinteren, så ting er klart til sesongstart. Sist vinter knuste vi 15 000 kubikk stein, og produserte det til lagre av ulike fraksjoner til eget bruk, sier han.

Thor-Arne Ullaland tar oss med på en rundtur i Florø, og viser oss prosjekter de har vært eller er involvert i. Det er mye. Han peker ut flere steinmurer det åpenbart ligger mye kompetanse bak. Her er det Ullalands egen ekspert på steinmurer som har vært i sving.

FLERBRUK: Ole Gjoringebo kjørte både graver og dumper den dagen vi var innom.

– Kjell Humlestøl. Han er flink med steinmurer. Jobber mye med det. De murene er godt synlige tegn på kvalitetsarbeidet vi leverer. De er en stolthet for både fagmann og firma. Det er en spesialkompetanse vi er stolt av, sier Ullaland.

Vann

– Murer som står i vann er det de vanskeligste. Da må man jobbe i blinde nederst, sier Kjell Humlestøl. Vi treffer ham og skytebas Oddleiv Øren på toppen av steinbruddet som etterhvert skal bli leiligheter med kjempeutsikt.

Nederst i bruddet er Ole Gjöringebø i sving. Han kjører både den enslige dumperen og den ene graveren, der han flytter stein fra siste salve ut til en fylling i enden av tomte.

På den andre siden av sentrum drar vi innom et flunkende nytt leilighetsbygg. Både varmtvann og romoppvarming foregår med luft-til-vann varmepumper. Thor-Arne forteller om prosjektet med innsikt i og engasjement for energiløsninger som kanskje ikke alle anleggsentreprenører besitter.

– Milde vintre gjør at dette området er perfekt for luft-vann-varmepumper, sier han.

I høst har firmaet fått en 50 millionersjobb for Statens Vegvesen, med å bygge en gang- og sykkelvei i Kinnveien i Florø sentrum, dette er en storjobb for firmaet og som de ser fram til å starte opp på. ■

LANGSIKTIG: Ullaland vil heller bruke ledig maskinkapasitet på egne eiendomsprosjekter enn å sende dem langt av gårde på jobb.

SELVFORSYNT: Ullaland er selvforsynt med gravere. Sist vinter produserte firmaet 15 000 kubikk fjell til egen pukk i ulike fraksjoner.

AKTIVITET: Thor-Arne Ullaland liker å skape aktivitet i Florø.

FISK: Ullaland har hatt mye jobb for Ewos, med utbygging av fiskefôrfabrikken i Florø.

Lufthøgspennet generator

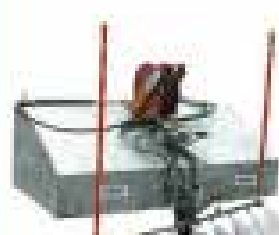
Branngenerator

Høytrykkspumpe

DYNASET
POWERED BY HYDRAULICS

Vakuumstyrer

Fluoroplystyrer

Lufthøgspennet

Kombi lufthøgspennet

OTS Trading
Overseas Trading & Service Co. A/S
Postboks 267, 1326 Lysaker
Tlf. 67 12 24 60 - fax 67 58 07 16
Ole mob. 060 60 166, Kjell mob. 007 64 332 And. kontor Løren A. Brille tlf.: 020 63 816
e-mail: info@ots.no - www.ots.no

RF SYSTEM AB

OilQuick
Automatic quick coupler systems

STANLEY
Vi skaffer deler til Case maskiner!

VW Crafter 4Motion pickup

Motor: 2,0 163 hk / 400 Nm
Drivlinje: Manuelt gir, automatisk firehjulstrekk, diff-sperrer
 Chassi med alu-lasteplan, 347x212 cm
Pris: kr 631 000

CRAFTER: Ikke bare for anleggsmaskinmekanikere. 4Motion pickup er en allsidig bruksbil med god fremkommelighet.

VW Amarok MT33 BG NOR

Motor: 2,0 180 hk/420 Nm
Drivlinje: Manuelt gir, innkoblingsbar 4x4
 Hevet 40 mm
 Breddet 80 mm
 33x11,5x17 hjul
 Warn innebygget vinsj
 Snorkel
 Frontbøyle med ekstralys
 Rocksliders og understellsbeskyttelse
 Belegg i og lokk over lasteplanet.

ON THE ROCKS: Amarok etter ombygging av BG NOR tåler tøffere underlag.

PICKUPER FOR SPESIELLE BEHOV

Pickuper er universaltransport for mange maskin- og anleggsfolk. Men det hender originalbilene ikke gjør hele jobben. Da ligger det mange muligheter – og penger – i tilpasning. Vi har prøvd to veldig forskjellige spesial-pickuper fra Volkswagen.

Tekst

I JØRN SØDERHOLM

Vi har kjørt to biler som er ombygde og tilpassede versjoner av godt kjente VW: Hilux-konkurrenten Amarok og VWs Crafter chassi med lasteplan. Veldig ulike biler, med (minst) ett fellestrekk: Praktiske og solide pickuper som har blitt enda mer nyttige gjennom forbedring av fremkommelighet.

Crafter pickup

Denne bilen så vi første gang i starten av dette året, langt inne i svenske vinterskoger (AM nr 2 2013). Da kjørte vi den ikke noe særlig. Det har vi nå rettet opp, med blant annet en drøyt 100 mil lang tur fra Østlandet til anleggstreffet i Loen. Og la det være sagt med én gang: Crafter er slett ikke den verste bilen å tilbringe en hel dag bak rattet i, enten det er på landeveien, anleggsveier eller ikke-veier. Dette er et singelhytte chassi som har fått på seg et aluminiums pickupplan fra Autokaross. På planet er det montert et stativ til frakt av rør og

andre lengre gjenstander, og et låsbart aluminiums skap bak hytta. Motoren er 163-hesteren, det største motoralternativet i Crafter på denne størrelsen. Det konstante firehjulstrekkssystemet 4motion har fått forsterkninger av luftdrevne ARB-sperre både i midten og begge ender. Crafter 4Motion er serieprodusert, men ombyggingen til firehjulstrekker gjøres av østerrikske Achleitner, som er velrennomert innenfor spesialbygde kjøretøyer. I tillegg til det praktiske ved lasteplanet har Crafter 4Motion pickup en svært god fremkommelighet. Kjørekomforten er som nevnt storveis. Firehjulstrekket bidrar til å redusere svingradiusen noe i forhold til bakhjulstrekkeren. Med både laste- og trekkapasitet, god fremkommelighet og god komfort bør denne bilen være et godt og økonomisk alternativ for maskinfolk som hittil har holdt seg til amerikanske pickuper. I alle fall om man holder seg til rasjonelle argumenter. Men bilkjøp er jo ikke alltid rasjonelt.

Bilen vi kjørte koster komplett 631 000 kroner. Da har den fått ekstrautstyr for vel 50 000 kroner i tillegg til standard Crafter 4Motion pickup.

Amarok BG NOR

BG NOR AS er et firma som blant annet bygger om firehjulstrekkere. Volkswagens utmerkede Amarok er en av bilene på repertoiret, bestilt og velsignet av Møller selv. BG Nor kan blant annet sette brøyteutstyr på den populære pickupen. I dette tilfellet har de tatt for seg en standard Amarok med dobbel hytte, innkoblingsbar firehjulstrekk, 180 hk motor og manuell girkasse. Den har de løftet 40 mm, breddet 80 mm og satt på en del godbiter som er dels styling og dels nyttige greier.

33-tommers hjul synes godt. De 17 tommer store felgene er kledd med robuste Mickey Thompson ATZ-dekk, som ser ut til å egne seg godt på grovt underlag. Luftinntaket er forlenget med snorkel. Det løfter offroad-inntrykket, men gir også en praktisk fordel: Ved kjøring i støvete forhold henter motoren luft fra en meter høyere opp, der det er mindre støv i luften.

I fronten er det satt på en kufanger med kraftige ekstralys. Bak den sitter en Warn vinsj, med en av de mest elegante integreringene av en vinsj vi har sett. Her er det bare den gule kroken som stikker ut gjennom tauets ledespalte. Selve vinsjen er gjemt bak den ellers originale støtfangeren.

I den andre enden har Amaroken fått sprøytet på et Vortex belegg innvendig i kassa. Kassa er dessuten dekket med et Aeroklas glassfiberlokk, lakkert i bilens farge og med en "stylingbøyle" på toppen. Under bilen finner vi en av tilpasningene som kanskje er mest nyttig for den som kjører mye på anlegg: Rocksliders til beskyttelse av kanaler, og 8mm aluminiumsplate som beskytter motor, girkasse, akslinger og nedre støtdemperfester. Alt sammen fra Seikel.

Kjøremessig er den ikke så langt unna en standard Amarok, bare litt høyere og bredere. 180 hk-motoren i kombinasjon med manuell girkasse er grei, den. Men man blir litt uenig med den hvis man liker å kjøre uten å gire for mye, og gjerne slipper turtallet ned mot 1000 o/min rundt hjørner og slikt. På så lave turtall mistrives den. Men la den puste og gi den bortimot 2000 omdreining, så drar den på som Lokomotivet Thomas. Prisen på Amarok med 180 hk, manuell og innkoblingsbar firehjulstrekk starter på 382 000. Ombyggingen av BG NOR er ikke noe billig ball. Hele MT 33-pakken fra BG NOR koster 110 000 kroner. Av dette drar vinsjen av gårde med drøyt 34 000, understellsbeskyttelsen drøyt 37 000, belegget i kassa 21 000 og lokket over kassa drøyt 29 000. Komplette koster bilen vi kjørte tett oppunder 737 000 kroner. Det er stivt for en Amarok. Men det er priser inkludert mva. For de kronene får man en bil som er vesentlig bedre rustet til kjøring på veier der "Ola Hvermannsen" sjelden ferdes. ■

SPARER MYE PÅ Å KJØRE RIKTIG

Med en bevisst kjørestil og god bruk av gass- og bremsepedal kan man spare en god del drivstoff. Se hvordan vi kuttet gjennomsnittsförbruket med ti prosent.

Tekst

| JØRN SØDERHOLM

Vi har vært på kurs. Sammen med syv andre journalister innen vårt fagområde har vi vært med folk fra Volkswagens nyttekjøretøyavdeling på kurs i økonomisk kjøring. Jerk Sundberg og Lars Sandek fra det svenske selskapet Car Event AB var kyndige instruktører.

Vi ble fordelt på fire VW Transportere, som i VWs Blue Motion-versjoner allerede i utgangspunktet er gjerrige med drivstoffet.

Oppgave 1: Kjør en referanserunde, og kjør omtrent som vanlig.

Blanding

Testløypa var en blanding av motorvei, mindre landevei og litt tettbygd strøk. Det vil si litt lettere enn det som kalles «blandet kjøring» når bilprodusentene oppgir forbrukstall, men tyngre enn ren landeveiskjøring.

– Og husk: Dette er ingen konkurranse, humret instruktør Jerk Sundberg lurt til forsamlingen.

Ja, særlig! Er vi samlet for å lære å kjøre billig, så skal vi jaggu kjøre billigere enn kollegaen. Også før vi har vært gjennom instruksjonene for dagen.

Den første testrunden gikk på 0,589 liter/mil, i snitt målt på alle sjåførene. Gjennomsnittsfarta lå på 60,9 km/t. Sjåføren med det tyngste høyrebeinet kjørte den runden på 0,73 l/mil og med gjennomsnittsfarta på 69 km/t.

Etter innledningsrunden ga instruktørene en orientering om noen viktige prinsipper for økonomisk kjøring.

SPARTE: Anleggsmaskinens utsendte har – igjen – lært å kjøre økonomisk. Det er penger å spare på det. Ikke minst for bedrifter som kan multiplisere en liten gevinst med mange biler og sjåførere. (Foto: Torbjørn Eriksen)

- Første gir brukes minst mulig. Kun til 1-2 billengder igangkjøring.
- Rask / kort akselerasjon opp til marsjfart. 1/2 til 3/4 gass. Unngå både somling og full gass.
- La motoren jobbe med dreiemomentet. Skift gir ved maks 2 000 o/min.
- Hold jevn hastighet. Du kan godt slippe litt på gassen. Farta opprettholdes, og forbruket går litt ned.
- Cruisekontroll er bedre enn høyrefoten til å holde jevn fart, men kun i flatt terreng. I motbakke er sjåføren bedre til å spare.
- Bremsing er sløsing med energi og penger. Planlegg kjøringen, og brems med motoren. Ved motorbremsing over 1 500 o/min kuttet drivstofftilførselen, og du kjører «gratis».
- Unngå full stopp. Se langt framover og

planlegg kjøringen. Igangkjøring koster ekstra drivstoff.

- Øk farten nederst i bakken for å ha med ekstra fart og energi oppover neste bakke.
- Air condition bruker drivstoff. Brukes kun ved behov.
- Unngå unødig vekt i bilen, samt unødig utvendig utstyr som øker luftmotstand.

Moderne

Sundberg kalte dette «modern driving». Så spesifikt moderne er det vel ikke akkurat. Flere av disse grepene ble nøye innprentet av kjørelæreren da undertegnede skaffet CEDE-førerkort en gang på starten av 90-tallet. Og allerede på 70-tallet ble det snakket om å «kjøre med egg under gasspedalen».

Etter nok en ironisk formaning om at «dette er jo ingen konkurranse» var det ut å kjøre samme løype en gang til. Nå er det alvor, her skal det spares diesel.

Oppgave 2: Kjør samme løype på nytt. Denne gang med bruk av «modern driving-prinsippene».

Resultat: 9,34 prosent lavere dieselforbruk.

FOKUS PÅ VANN OG AVLØP I NORGE

VA-sektoren har vært pekt ut som en av de sektorene som kommer til å bli mest berørt av klimaendringer og nye nedbørsmønstre. Samarbeid over kommunegrensene er viktig å løse utfordringene.

«Økt kunnskap om fornyelse av VA-nettet i kommune-Norge» er én av tre næringspolitiske flaggsaker for MEF i 2013. I en serie MEF-notater, «Fokus på VA-Norge», har MEFs næringspolitiske avdeling fulgt opp dette. MEF-notat 1-2012 Fokus på VA-Norge I, redegjør for utvelgelsen av representative kommuner fra hvert fylke samt en generell analyse av VA-ledningsnettet. Hver fylkesavdeling i MEF har valgt sine kommuner – til sammen 45 kommuner. Nærmere om dette i MEF-notat 1-2012.

MEF-notat 4-2013 Fokus på VA-Norge III og MEF-notat 5-2013 Fokus på VA-Norge IV publiseres nå henholdsvis i oktober og november. Åtte kommuner på Østlandet og fem kommuner på Vestlandet blir analysert nærmere gjennom SSB-data fra KOSTRA og intervjuer med VA-personer i kommunene. Vi har sett på utviklingstrekk for gebyrer, tilstand på ledningsnett, bemanning, rekruttering, konsulentbruk, klimaendringer, flom, overvann, bruk av normer, samarbeid med andre kommuner og forholdet til entreprenørene.

Noen funn fra kommunene
Til tross for at kommunenes utfordringer er mangfoldige og forskjellige, kan man danne seg et godt bilde over VA-situasjonen i to folkerike regioner i vekst. Sett fra MEFs ståsted er det greit å merke seg at kommunene melder om variabel konkurran-

sesituasjon, men at kommunene er fornøyd med antall tilbydere på ulike oppdrag, og at de har få problemer med å få entreprenører til å følge graveinstruksen. Dette er viktig å ta med seg. Men vi konstaterer også at kommunene sliter med å få inn sluttdokumentasjon innen rimelig tid.

Utfordringene innen VA-sektoren er hjertelig til stede også i MEF-notat nr. 4 2013 og MEF-notat nr. 5 2013, som i våre foregående notater. Lave VA-gebyrer kan være tegn på at det er mange å dele utgiftene på, men det kan like gjerne være slik at det i liten grad skjer oppgraderinger og nyinvesteringer på vannledningsnettet og spillvannnettet.

Når det gjelder rapportering til KOSTRA synes det å være noe feilrapportering når det gjelder lekkasjetall. Mange kommuner opererer med usikre anslag for lekkasje prosent. Ofte dreier dette seg om underrapportering, men vi finner også eksempler på overrapportering. Det gjenstår trolig mye arbeid i kommunesektoren for å få oppdatert lekkasjestatistikk, lekkasjeregistrering og kvalitetssikring av nett. Denne rapporteringen er også viktig for MEFs medlemsbedrifter, når kommunene legger ut oppdrag på anbud. Korrekt utformede anbud, oversikt over lekkasjer og andre utfordringer på kommunale VA-nett er særs viktig for å sørge for at oppdragsgiver leverer gode tjenester til sine kunder.

Rekruttering
I de to nye notatene dokumenteres også de ulike utfordringene i forhold til rekruttering i VA-sektoren. Manglende rekruttering i kommunene medfører utstrakt bruk av konsulenter. Rekruttering er vanskeligst nærmest de to storbyene, Oslo og Bergen. Kommuner i randsonene opplever sterkere konkurranse i forhold til private konsulentfirmaer og oljebransjen, særlig i vestlandskommuner.

Det er verdt å merke seg at kommune-Norge tar klimaendringer inn i planlegging og beregninger. Dette er en nasjonal oppgave kommunesektoren har tatt innover seg og som de innfører i sine overordnede planer. VA-sektoren har vært pekt ut som en av de sektorene som kommer til å bli mest berørt av klimaendringer og nye nedbørsmønstre. Det er et stort fokus på håndtering av flom og overvann, noe som er særs viktig ved planlegging for og utbygging av nye boligområder, spesielt i pressområdene rundt de store byene.

Kommunesamarbeid
Samarbeidet over kommunegrensene er viktig for kommunene for å løse utfordringer innen VA. Bruken av felles normer genererer samarbeid over grenser. Bruken av interkommunale løsninger er med på å skape lokale fagmil-

TYDELIG: – Behovet for en tydeligere nasjonal VA-politikk synes å utkrystallisere seg, skriver artikkelforfatteren.

jøer, noe som er særs viktig også for rekruttering innen VA, da konkurransen om kompetansen er steinhard, sett opp mot andre bransjer.

Det næringspolitiske arbeidet i MEF handler om å synliggjøre utfordringene som våre medlemmer møter i hverdagen. Vi ønsker å studere alle regioner i landet og fortsette arbeidet med å identifisere utfordringer som våre beslutningstakere bør håndtere. Behovet for en tydeligere nasjonal VA-politikk, synes også å utkrystallisere seg.

En god næringspolitikk handler om å skape forutsigbarhet for våre medlemmer. MEF er avhengig av innspill fra medlemmene og fra regionene og distriktene for å få mer fakta, og for å nå gjennom til politikerne. På denne måten tar vi et samfunnsansvar. ■

Tore Larsen
Næringspolitisk rådgiver

Det ble den gjennomsnittlige besparelsen mellom første og andre runde, om vi regner gjennomsnitt på alle åtte sjåfører. Regnet videre på en årlig samlet kjørelengde på 252 000 kilometer betyr det at vi hadde spart 38 000 kroner i diesel, om vi hadde fortsatt å kjøre som på

Det er jo ingen konkurranse...

kurset. Og gjennomsnittsfarten var den samme, kun 0,8 km/t lavere.

Sparte mest

Sjåføren med det tyngste høyrebeinet i starten sparte hele 21,92 prosent diesel, og kjørte runde nummer to på 0,57 l/mil. Journalisten med det letteste høyrebeinet kjørte på 0,49 l/mil i andre runde, nær fire prosent lavere enn første runde. Og han kjørte den aller gjerrigste Bluemotion-Transporteren av oss alle. Du kan jo regne selv hva bedriften din ville spart om du fikk gutta (og eventuelle jenter) til å kutte drivstofforbruket med mellom 10 og

20 prosent. Og ideen om å gjøre det til en intern konkurranse, den får du herved helt gratis. Du kan sette opp en temmelig fet premie for pengene du sparer til diesel. ■

INSTRUKTØR: Jerk Sundberg fra svenske Car Event AB.

Tips

Tips oss om tiltak maskinentreprenører gjør for å spare diesel i drift av maskiner og firmabiler. Skriv til anleggsmaskinen@mef.no eller kontakt oss på **telefon 22 40 29 19**

www.gimre.no

Bailey Dumperhenger Maskinhenger

Kan mobilis

Bulk tank 1-60m³

Bulk tank 1-10m³

Trepunkt

PÅ JAKT: Cat-folket vil inn i på markedet i Gudbrandsdalen. Fra venstre: Helge Borud i Nordea og Cat Finans, brukselger Bjørn Korensten, mekaniker Magne Bratthovde, Oppland-selger Tore Wistad og salgssjef Stig Kjetil Haugsvær i Pon Equipment.

VIL INN I «VOLVO-LAND»

Pon Equipment var en av to maskinleverandører som stilte ut på Otta-martnan. Vil gjøre Cat sterkere i Gudbrandsdalen.

Tekst

JØRN SØDERHOLM

OTTA: Bare Strynefjellet skilte Loendagane (neste side) fra tradisjonsrike Otta-martnan, øverst i Gudbrandsdalen. Vi stakk innom martnan for en titt. Den første utstilleren vi kom til var Pon Equipment, som stilte ut et lite knippe Cat gravere og en hjullaster. Det er andre gang Pon stiller ut her oppe. Og det er langtifra tilfeldig.

– Det er viktig å vise oss fram her. Dette er «Volvo-land», og vi har vært underrepresentert. Det blir tungt å komme inn på markedet her, men vi skal klare det!

Det sier salgssjef Stig Kjetil Haugsvær i Pon Equipment. En viktig mann i den satsingen

er nyansatt selger Tore Wistad (31), som naturligvis var med på Otta-martnan. Wistad har vært i Pon som mekaniker helt siden 2001, mens det fortsatt het Pay & Brinck. Nå skal han altså med base på Vinstra selge Cat Oppland i Oppland.

– Det blir en spennende og utfordrende jobb, sier Tore Wistad.

På den andre siden av gata i Otta sentrum møtte vi Øyvind Ottinsen. Nasta-selgeren i Gudbrandsdalen har fartstid fra mange år med Ottamartnan.

– Vi møter mange entreprenører og maskinførere her. Det er et bra sted for å bygge relasjoner og å

TRADISJON: — Vi treffer mange entreprenører og maskinførere på Otta-martnan, sier Øyvind Ottinsen i Nasta.

komme i kontakt med nye mulige kunder, sier Ottinsen.

Han merker godt at det er mye anleggsaktivitet i Gudbrandsdalen for tiden. Ikke minst ved at mekanikeren i området har hatt mye å gjøre siden Nasta åpnet sin Hamar-avdeling i vår.

Med seg til Ottamartnan hadde Ottinsen blant annet en ny, kom-

pakt Heatwork teletiner. MY 35 heter den, og er mindre og mer hendig enn de større Heatwork-modellene.

– Den har én slangetrommel i stedet for tre. Varmekapasiteten er den samme som på de større modellene, med en 100 graders fyrkjele. Denne passer godt til småtining og punktining rundt stolper og sånt, sier Øyvind Ottinsen. ■

TILBAKE: Harald Even Fosse falt fra verandaen på Hotel Alexandra (bak). Han kom tilbake i rullestol.

Brakk ryggen – kom tilbake i rullestol

Harald Even Fosse (53) falt to etasjer og knakk ryggen under Loendagane i 2004. Han kom seg raskt tilbake, både på jobb og til Loendagane.

>>>

Loendagane 2013

LOEN: Harald Even Fosse er fra Vik i Sogn. Han driver firmaet Fosse Maskin & Transport, som i sin tid ble startet av hans far. Fosse har vært en fast gjest på mange av de 34 gangene Loendagane har vært arrangert på Hotel Alexandra i Loen.

For ni år siden gikk det fryktelig galt for Harald. Han gikk over rekkverket på balkongen på rommet, falt to etasjer og brakk ryggen da han landet på et tak dekket med singel. Siden har han vært lam fra livet og ned, og avhengig av rullestol for å komme seg rundt. Men sogningen er ikke den som henger med hodet av den grunn.

Lavt

– Det må ha skjedd i 06-tida om morgenen. Jeg la meg i 02-tida, og har antakelig gått i søvne. Jeg våknet av at jeg lå nede på bakken. Greide ikke å reise meg opp, forteller han.

Allerede da han låste seg inn på rommet sammen med familien dagen før fikk han et forvarsel.

– Jeg la merke til da vi kom på rommet at rekkverket på balkongen var lavt. Det var i lårhøyde for meg. Jeg ble enig med kona om at vi ikke kunne la ungene være alene der ute, sier han. Etter tre og en halv måned med sykehusbehandling og rehabilitering kom Harald Even Fosse seg tilbake i jobb. Bedriften har 19 ansatte, og det meste av arbeidstiden går med på kontoret. Men han tar gjerne en tårn i gravemaskinen. – Det ble jo litt forandring i jobben. Jeg har en gravemaskin med heis som gjør at jeg kommer meg inn i hytta ved egen hjelp. Men jeg er mest på kontoret. Med 19 mann i arbeid er det mer enn nok å gjøre der, humrer han.

Oppdrag

Fosse er i dag inne på flere prosjekter på Vestlandet. I Vaksdal jobber bedriften på oppdrag fra NVE med elveforbygging. I Tysse har han folk og utstyr innleid av K. A. Aurstad AS på et oppdrag for Implenia. Den største jobben bedriften er inne på om

dagen er på Matre kraftverk. På oppdrag fra Skanska har de to gravere, en doser, en hjullaster, en dumper og fire tippsemier i arbeid med å flytte masser fra mellomlager til endelig lager.

Anleggsutstillingen i Loen benytter Harald Even Fosse til å sjekke ut alternativer for bedriftens neste investeringsplaner: En hjullaster i 40-tonnssklassen. – Jeg har en Hitachi 310 på 25 tonn fra før. Den duger, men den er litt liten. En 40-tonner kan være nyttig til andre jobber også. For eksempel lasting i tunnel. En periode skulle det jo bare være 50-60-tonnere i veitunneler. Men nå har kravene tatt til å gå nedover. De har vel lært. Så store maskiner står ikke i forhold til lastebiler, de er mer til å laste dumpere eller tipptrucker, sier Fosse.

Vel tilbake i jobb hadde han på ingen måte tatt skrekken av Loendagane. Allerede to år etter ulykken var han tilbake, sammen med kone og barn.

MASKINSTYRING: Magne Rivenes fra Hella Maskin Bergen demonstrerte maskinstyring fra Novatron og MOBA.

Luftet god-bilen

Mange anleggsinteressert er også over gjennomsnittlig interessert i bil.

Ole Morten Erdals 1948 Buick streetrod med hydrauliske hjuloppheng, for eksempel. Han kom innom med planer om å kjøpe en minigraver.

Fredrik Vinsrygg (bildet) var en annen som luftet god-bilen på lørdagen. Han er til daglig rørlegger, men også deleier i Vinsrygg Maskin i Stryn. Til Loen kom han mest for å se. Og litt for å ha et påskudd til en kjøretur med "Big Red", en Chevrolet C10 Stepside fra sent 70-tall, med en bigblock 454 under panseret.

– Jeg har selv byttet motoren. Jeg kjøpte en ny 454 med forgasser og gammel teknologi. Her er det ingen elektronikk, kun mekanikk, ler Vinsrygg.

På Loendagane 2013:

Tekst og foto

JØRN SØDERHOLM

KOMIKER: Hans Morten Hansen har latterlig lite greie på anleggsbransjen.

AKTIVITET: Noen steder i landet står det nesten stille. På Vestlandet er det nok å gjøre.

INVESTERING: Neste investering ligger an til å bli en 40 tonns hjullaster. Harald Even Fosse diskuterer med Hitachi-selger Christian Sleire.

VEIENE FÅR LIKE MYE SOM BROENE

Sjefen for utbygging av fergefri E39 lover hovedfokus på veistrekningene mellom fergene de første ti årene. Det blir mye nytt i både planlegging og gjennomføring. Fleksible planer og fjernstyrte anleggsmaskiner, for eksempel.

Olav Ellevset er Statens Vegvesens prosjektleder for gigantprosjektet utbygging av fergefri E39, fra Kristiansand til Trondheim. Det er gjort til det viktigste utbyggingsfyrtårnet i Nasjonal Transportplan for de neste 20 årene, som ble lagt fram i vår. 150 milliarder er satt av til det prosjektet. Og her snakker vi ikke bare spektakulære fjordkrysninger med mer eller mindre fantasifulle broer eller tunneler i flytende rør. Totalt skal det bygges eller rustes opp bortimot 1100 kilometer vei.

Delt

– Kostnadsrammen på 150 milliarder er delt 50/50 mellom fjordkrysningene og veiene imellom dem. Det er syv fergesamband som skal erstattes. Men det er også 100 mil med vei her. Det blir hovedfokus på strekningene mellom fergene de første ti årene. Vi trenger gode tilførselsveier når fjordkrysningene er ferdige, sa Ellevset i sitt innlegg.

Det ligger med andre ord an til MYE anleggsarbeid som skal utføres. Ellevset legger ikke skjul på at et så stort prosjekt må deles opp i store og langvarige kontrakter. – Det blir store kontrakter, på strekninger over 100 kilometer, fordelt på 10-15 år. Det gir en uoversiktlig risiko. Statens Vegvesen er innstilt på å ta mer ri-

siko, i stedet for at entreprenører skal prøve å forutse risikoen, sa Ellevset.

Jaha. Hva mener han egentlig med det? Hvordan skal den risikoen overtas?

Detalj

– Særlig ved fjordkrysningene. Det kan være nyttig at Statens Vegvesen ikke bruker så mye ressurser på detaljplanlegging. Den brukes ofte til å overføre risiko til entreprenører, svarer han.

E39-prosjektet legger opp til mye nytenkning i planleggingen. Det skal i første omgang gjøres en grovplanlegging. Her skal det være rom for fleksibel plassering av traseen, både sideveis og i høyde. Den detaljerte planleggingen skal senere gjennomføres parallelt med entreprenørenes planlegging og forberedelse. Her kan altså entreprenørene være med på planleggingen av jobben de skal gjøre.

– Dette er et bransjeløft. E39 blir et forskningsprosjekt for å utvikle bygging av infrastruktur med bedre levetid og lavere livsløpskostnader enn i dag. Forskning og utvikling skal inn i entreprenørkontraktene. Det er en kompetent bransje, men man trenger tid. Her legger vi opp til store og langvarige kontrakter der det lig-

ger til rette for serieproduksjon, robotisering og automatisering.

– Robotisering og automatisering? Hva mener du med det?

Fjernstyring

– Det kan for eksempel være fjernstyring av dumpere. Risikosteder på anleggene vil fortsatt være risikable. Men risikoen for menneskeliv vil være mindre. Teknologien finnes allerede, og er allerede utprøvd i forbindelse med rydding av sprengstoff. – Hvor langt fram er dette? – Ikke så langt. Teknologien finnes, og trendene på andre områder i verden går den veien. Men vi må identifisere områder og typer maskiner der dette er aktuelt. Det kan være aktuelt for Statens Vegvesen å være med på utviklingskostnadene. Det har vi gjort blant annet på boring i tunnel, sier Olav Ellevset.

Han råder mindre firmaer til å tenke samarbeid og partnering i forberedelsene til den store utbyggingen.

Stort

– Det blir vanlig kontrahering når vi kommer så langt. Dette er så stort at vi må ha store kontrakter. Det blir store volumer. Man bør tenke gjennom mulighetene for partnering og hvem man kan samarbeide med. Inkludert utenlandske, sier Ellevset.

SJEF: Olav Ellevset er Statens Vegvesens prosjektleder for E39-utbyggingen. – Veiene for like mye som broene, sa han på fagseminaret under Loendagane.

det han hørte fra E39-sjefen. – Svært positivt at det skal satses mye på veiene mellom broene. 50 prosent av satsingen ligger her. Da er jeg 100 prosent for E39-utbyggingen, sier Gjerde til Anleggsmaskinen. Styreleder Harald Kvame i

MEF avdeling Sogn og Fjordane heller en dråpe kaldt vann i blodet. – Det blir en utfordring for bransjen hvis utbyggingen skal skje i så store anlegg, sier han.

Fornøyd med styrebesøk

For første gang besøkte MEFs hovedstyre Loendagane.

Det var et besøk arrangørene av det tradisjonsrike arrangementet i Nordfjord, MEF-avdelingene Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, satte stor pris på. – I år er vi ekstra stolte, fordi vi har fått besøk av hovedstyret. Vi er glade for at medlemmene får denne anledningen til kontakt med hovedstyret. Det sier leder Harald Kvame i MEF Sogn og Fjordane og Arvid Gjerde i MEF Møre og Romsdal.

Formann Arnstein Repstad ga i et foredrag på lørdagens fagseminar en orientering om dagens situasjon og den nærmeste framtiden for MEF. Han og hovedstyret ble takket for besøket med et maleri i gave fra arrangørene i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

LOEN-DEBUT: MEFs hovedstyre var i Loen. Fra venstre: Petter Eckholdt, Trond Hulleberg, Inge Melkevoll, nestleder Kjell Arne Aurstad, Olav Tenden og hovedstyrets leder Arnstein Repstad. Styremedlemmene Svein Werner Sundquist og Kjell Gilje var ikke til stede da bildet ble tatt.

TAKKER: Harald Kvame i MEF avdeling Sogn og Fjordane takker hovedstyrets leder Arnstein Repstad for besøket på Loendagane.

ETTERLYSTE FLERE SKOLEPLASSER

MEF-leder Arnstein Repstad hadde en klar oppfordring til politikerne: – Sørg for penger til flere skoleplasser, men hold fingra unna planleggingen.

RÅD: – Politikerne må sikre finansiering av flere skoleplasser, sa MEF-styreleder Arnstein Repstad på fagseminaret under Loendagane.

– Vi trenger flere flinke folk til å kjøre våre maskiner og jobbe i våre bedrifter. Det sa MEFs hovedstyreleder Arnstein Repstad i et innlegg på fagseminaret under Loendagane 2013.

Han pekte på at rekruttering til bransjen og skoleplasser i anleggsfag er viktig. Det blir enda viktigere framover, med den høyere aktiviteten det ligger an til i anleggsbransjen. Men det greier ikke politikerne å følge opp gjennom skolesystemet.

Avvist

– 29 prosent av søkerne til VG2 Anleggsteknikk har blitt avvist. De fikk rett og slett ikke skoleplass. Det var 828 primærsøkere, men bare 590 tilgjengelige skoleplasser. Dette må endres på. Antallet skoleplasser må opp. Vi må ha flere lærlinger og flere flinke folk til å kjøre våre maskiner og jobbe i våre bedrifter. Politikerne må sikre finansieringen av dette framover, og imøtekomme det behovet.

Dette er ikke minst viktig for Staten, som skal ha mange prosjekter gjennomført, sa Repstad. I det samme innlegget ba han politikerne holde fingrene unna på et annet område: Planprosesser.

I forbindelse med Nasjonal Transportplan har det helt fra Regjeringen kommet forlydender om at planleggingstiden skal ned. – Det sies at planleggingstiden skal ned. Det er bra. Men jeg skjønner ikke hvordan de skal få det til. Politikerne må holde hendene av fatet, og stole mye mer på administrasjonen. Det tar tid når politikerne skal behandle ting, sa Repstad. Han oppfordret både medlemmer og MEF-avdelinger til å komme med innspill når det senere i høst skal vedtas nye næringspolitiske flaggsaker i MEF. Det vil si tre saksområder som skal få særlig oppmerksomhet neste år. I 2013 har flaggsakene vært VA, NTP og mer effektive planprosesser samt kontraktstørrelser tilpasset mangfoldet i bransjen.

Fornøyde arrangerer

– En ny suksess, i raden av mange! Vi har hatt to fulle hoteller. Loendagane er en nyttig og viktig arena, der alle får føle seg avslappet. Kombinasjonen av fag og familie er en viktig nøkkel til suksessen. Utstillerne utgjør det viktige ”beinet” i økonomien, sier Harald Kvame og Arvid Gjerde.

De er styreledere i hver sin MEF-avdeling: Kvame i Sogn og Fjordane, Gjerde i Møre og Romsdal. 52 utstillere hadde fått plass på årets arrangement, to flere enn tidligere. Anslagsvis 3 000 mennesker var innom utstillingen, og 800 overnattende personer satt til bords under festmiddagen lørdag kveld. 140 av disse var barn av utstillere og MEF-ere. Det var ventelister av både utstillere og besøkende som ønsket overnatting.

LEDERE: – Nok en suksess. Staben gjorde en kjempejobb. Vi hadde bare fagseminaret å konsentrere oss om, sier Arvid Gjerde (t.v.) og Harald Kvame.

STABEN: MEFs arrangørstab hadde glade og travle dager i Loen. F.v. Sølvi Hafstad, Paul Olaf Baraas, Grethe Johannessen (foran), Espen Wicken, Øyvind Bergset og Jan Erik Øygard.

Problemløser og plasmakutter

– Anleggsfolk er glade i grovt verktøy, sier Arne Auflem i IDG Industriverktøy.

BESTSELGERE: Arne Auflem med plasmakutterpistol og problemløserhylsen.

Her med et par eksempler på det som er mest populært om dagen: ”Problemløseren” og en plasmakutter. Førstnevnte er et sett med hylser som tar over der sekskanthylser og andre vanlige hylsetyper mister taket i runde mutre og bolthoder. – De drar ut hva som helst, bare det er et par millimeter gods å få tak på, forsikrer Auflem. Plasmakutter er en type spesialverktøy som begynner å få fotfeste for alvor, også hos de som ikke kan bruke hundretusener på spesialverktøy. Den kutter stål med lysbue og trykkluft i kombinasjon. Det trengs ingen gass, bare en kompressor og 3-fas strøm. I tillegg til selve plasmakutteren, da.

– Enklere og med et renere kutt enn skjærebrenner, sier Arne Auflem.

– Skal det være en Jet-Wash?

Her forteller Svein Valle i Gjerstad AS om systemet til Roy og Frode Myklebust. Begge jobber i firmaet Mass Kjell Myklesbust AS i Dale, Sunnfjord. Firmaet drives av de to, sammen med Arnt Myklebust. Firmaet har 12 mann i arbeid, med ni gravere, to dumpere, en vals, en hjullaster og fire lastebiler.

VASKEMASKIN: Svein Valle (t.h.) fra Gjerstad orienter Roy (midten) og Frode Myklebust.

Førerkort til besvær

Hvordan var nå det der med traktor og førerkort igjen?

Svein Hjelle i Felleskjøpet vet at det ikke er lett. Han selger blant annet John Deere traktorer i Sogn og Fjordane. – Ja, det er et vanskelig område for noen. 40 km/t er ok. Går den 50 km/t så må man ha førerkort klasse C, orienterer Hjelle.

Forklare

Han opplever stadig å måtte forklare kunder hvordan det henger

sammen. Og han har et klinkende klart råd om å følge reglene. – Det er spesielt et problem for entreprenører med unge ansatte. Ikke ta sjansen! Hvis det skjer noe, så har man ansvar. Man bør tenke konsekvenser, sier Svein Hjelle. Han peker på traktoren Felleskjøpet hadde med til utstillingen, en John Deere med nominelt 150 og maksimalt 180 hk. Motoren gir 30

hk ekstra når man kjører fortere enn 15 km/t eller bruker kraftuttaket. I utgangspunktet har traktoren en utveksling som gjør at den går 50 km/t, og altså krever stort førerkort. Men det finnes en enkel løsning på det: – Vi har registrert ned traktorer for kunder. Da stiller vi ned turtallet i motorstyringen, sånn at den ikke går fortere enn 40, forteller han.

ENTREPRENÖRTRAKTOR: John Deere 180 hk traktoren bak må man ha førerkort klasse C for å kjøre. – Følg reglene. Ikke ta sjanser, advarer selger Svein Hjelle i Felleskjøpet.

Loendagane 2013

VANT: Andreas Hopland (6 og et halvt år) vant sin klasse. Beste tid av alle 46 hadde han også.

DOKUMENTASJON: Spente foreldre fulgte med da de håpefulle kjørte gravemaskin.

Konkurranse for barn og ungdom er et av de faste innslagene på Loendagane. Andreas Hopland (6 og et halvt) hadde beste tid av alle. 28,75 sekunder (!) brukte han på å plassere loddet med den 1800 kilo tunge Hitachi minigraverne Nasta hadde lånt ut for anledningen. Han har kanskje kjørt gravemaskin før? – Ja. Alene, forsikrer Andreas Hopland. Det er sånt man får sjansen til når pappa jobber som selger i Hesselberg. Også Andreas Smågen og Johan Digernes i 11-14-årsklassen greide det på under halvminuttet.

4-5 år			
Stina Digernes:	44:46	Sebastian:	43:25
		Andrea Løvik:	49:54
6-7 år			
Andreas Hopland:	28:75	11-14 år	
Madelen Fosse		Andreas Smågen:	29:62
Skagen:	58:16	Johan Digernes:	29:87
Elise Steinvik:	1:14:28	Marius Hagen:	35:31
8-10 år			
Jon Kristoffer Øvre Flo:	42:16	Totalt 46 deltakere i alle klassene.	

Til smågravere

Den heter Micro, lillebror i Montaberts serie av boreutstyr til bruk på gravemaskin. Det er en utstyrstype det selges stadig mer av, i følge IRM Norge.

– Har man en gravemaskin fra før, så sparer man på den måten investeringen i en konvensjonell borerigg og kostnaden til operatøren på riggen. Ën mann gjør hele jobben. Han sitter tørt og varmt i hytta, og styrer boringen med radiokontroll, frister Peder Nielsen i IRM Norge. Montabert har fire modeller av boreapplikasjoner til gravere. Micro går til bæremaskiner fra 8 til 16 tonn, men har også blitt montert på en 20-tonner. Den trenger ca 70 liter olje, så maskinen må ha såpass å by på. Den kan bore med 1-3” krone, vanligvis halvannen eller to toms krone. Og det er enkelt. – Den trenger bare to slanger inn og strøm. Den bruker vanlig hammerhydraulikk, sier Nielsen.

MIKRO-BORETÅRN: Montaberts minste boreapplikasjon til gravere. Micro heter den, men er ikke akkurat mikroskopisk.

Korea-hammer i Trøndelag

Vinge Maskin fra Frosta, importerer og selger anleggsmaskiner og utstyr fra produsenter ikke alle kjenner navnet på. Italienske Eurocomach, for eksempel. Og hammere fra kinesiske Sanha. Kassa er i alle fall kinesisk, mens innmaten kommer fra nabolandet Korea. Produsenten lager ham-

mere for bæremaskiner fra de minste minigraverne opp til 55 tonn. – Vi har solgt 10-11 Euroco-mach maskiner til entrepre-nører. De er italienskbygde maskiner med japansk teknologi. Veldig kompakte og solide, sier daglig leder Johannes Vinge.

PIGGPRAT: Johannes Vinge (t.v.) fra Vinge Maskin forteller gjerne om Sanha pigghammere. S100 er for bæremaskiner 11-16 tonn.

Lykke og bestefar

Halfdan Soleim er maskinen-treprenør på Smøla. Og han er bestefar. Barnebarna Lykke og Linus Soleim Widenstål var med til Loen. – Det er et trivelig miljø her. Vi treffer kolleger og får en sosial avkobling, sier Soleim. Hjemme på smøla har han fire JCB gravere og 3-4 mann i jobb. I Loen var han mest bestefar.

BESTEFAR: Halfdan Soleim sammen med barnebarna Lykke (4, på skuldrene) og Linus (5) Soleim Widenstål

– Spesielt i Loen

Thor-Arne Ullaland har vokst opp i anleggsbransjen, og har vært med på hver eneste av de 34 gangene Loendagane har vært arrangert. Han er nå daglig leder i familiefirmaet Trygve Ullaland AS i Florø.

– Det er et spesielt miljø her. Bra nettverk. Man får treffe kolleger og selgere, og man får sett maskiner og utstyr av forskjellige merker på én gang, sier Ullaland. Vi møtte ham sammen med sønnen Martin Ullaland (12), i det sistnevnte testet hytta på en liten Cat-graver.

Større Ullaland vurderer å kjøpe en større graver til firmaet, i størrelsesorden 25 til 32 tonn. Firmaet har i dag mye Cat, men det betyr ikke at neste maskin kommer derfra. – Vi har ikke giftet oss med ett merke. Forbruket på Hitachis maskin er helt nede i 14 liter. Det kan godt bli en Hitachi neste gang, sier han.

Rekrutteringsmaskinen

Det er liten fare for rekrutteringen til anleggsbransjen på nordre del av Vestlandet. I alle fall om vi skal dømme etter interessen for elektroniske maskinsimulatorer. OKAB Sogn og Fjordane har laget sin egen simulator, som tas med rundt til skoler og arrangementer. Den hadde tre travle dager i lobbyen på Hotel Alexandra.

Volvo Maskin hadde også med seg en avansert simulator, med bevegelig førerstol som skaper realisme for føreren. Her hadde Stian Hauge Meldahl sin fulle hyre med organisere køen av kjøreinteresserte unge. Men det er ikke bare de yngste som gleder seg over å kjøre simulator, laste på kortest mulig tid og konkurrere om poeng.

– He he. Nei, det hender at noen godt voksne setter seg i stolen. Da våkner konkurranseinstinktet, humrer Meldahl.

Han er til daglig serviceleder i Volvo Maskin Hordaland.

GRAVEJENTER: Mona Seljeseth (19, t.v.) og Sigrid Mathilde Haugen (21) er maskinførere i K. A. Aurstad AS. Begge jobber på Vigra. Loen er ikke langt hjemmefra, så da var det naturlig å ta turen innom på lørdag. Her sjekker de ut hvordan en JCB kan måle seg med Cat-ene de kjører på jobben.

SIMULATOR: Adrian (11, t.v.) og Steffen (12) Myklebust. I stolen Mass Olav Myklebust (11) som hadde rekorden på Volvos simulator da vi var innom. Bak Hans Markus Myklebust. Søskenbarna kommer fra Dale i Sunnfjord. Vi antar de kommer til å kjøre maskiner i familiefirmaet Mass Kjell Myklebust AS når den tid kommer.

Fagdag i Østfold

ENTREPRENØR MED EGEN MINIMESSE

Styrke samhold og kompetanse i bedriften? Ja, det vil vi jo alle. Men hvordan gjør man det i praksis? Sarpsborg Park & Anlegg gjør det med fagdag og minimesse.

Tekst og foto

JØRN SØDERHOLM

HAFLUNDØY, SARPSBORG:

– Kompetanseheving. Vi vil skape tilhørighet i bedriften. Vi vil at de ansatte skal få bedre kjennskap til leverandørene. Lære ansiktene å kjenne. Få informasjon om produktene, og hvilke oppgaver de kan være med på å løse. Vi vil at de ansatte skal lære å bruke leverandørene mere som sparringspartnere, sier Lars Erik Lunde i Sarpsborg Park & Anlegg.

Han er deleier i selskapet, ansvarlig for marked og kalkulasjon, og han er kompanjong med daglig leder Jack Valleraune.

Læring

– Det er kompetanse og læring som er stikkordene her. Vi tror det er viktig å ha en interessant arbeidsplass. En arbeidsplass der kompetanse, læring, trygghet og HMS er i fokus, bekrefter Valleraune.

Sammen med ledergruppa inviterte han samtlige ansatte i Sarpsborg Park & Anlegg, søsterselskapet Calluna AS og elever fra videregående skoler i Østfold til en fagdag, der selskapenes viktigste leverandører stilte opp til en egen messe. En kunnskapskonkurranse skulle motivere gutta og jentene til å få med seg informasjon fra utstillerne. I løpet av dagen var det underholdningsinnslag, med oppvisning i motorsagkunster og trialkjøring. Begge deler utført av egne ansatte. Første del av dagen var forbeholdt skoleklasser. Senere var det de ansatte. På kvelden var det en god, gammeldags fest med åpne ølkraner og live musikk. Også det med egne krefter.

På festen var det blant annet høytidelige kåringer av årets beste:

- Årets medarbeider: Thore Johnny Bråthe
- Årets lærling: Jo Inge Ørka
- Årets leverandør: Pon Equipment

>>>

KONKURRANSE:

Kunnskapskonkurransen var en viktig del av fagdagen. Her er det Håkon Lilleby (t.v.) og Jo Inge Ørka som får informasjon om Cat fra Lars Fleming

Ideen startet hos innkjøpssjef Simen Larsen.
– Han Simen har gjort en kjempejobb med det. Vi har faktisk vært i en situasjon at det i innspurt har vært et par leverandører som har spurt om å få være med, og vi har måttet sette strek ved 20 stykker. Interessen fra dem har vært veldig positiv. Vi er jo veldig avhengige av leverandørene får å få til dette som vi har tenkt. Det har vært veldig positivt at de har vist sånn interesse, sier Lars Erik Lunde.

Bedre

– Dette er en måte å få folk til å bli bedre. Øker du kompetansen, da endrer du også atferden. Denne fagmessa skal gi økt kompetanse. Vi laget en kunnskapsløype for å trigge nysgjerrigheten, og vekke konkurranseinstinkt. Det er viktig å inkludere alle folka våre i det vi holder på med. Vi tror folk vokser når vi viser at vi tar dem på alvor. Vi vil tiltrekke oss og beholde flinke folk. Og de som kunne vært enda flinkere, de vil vi gjerne utvikle kompetansen hos. For da blir vi bedre. Og da får vi bedre flyt i arbeidsprosessene våre. Og da får vi etterhvert enda bedre resultater. Da blir alle glade, for da blir vi en trygg arbeidsplass, resonnerer Simen Larsen.

– Det der er jo sånt som alle sier...?

– Ja, det kan du si. Men vi må skjønne hva det er for noe. Da får vi en struktur på det, og da har vi et mål å jobbe mot, og vi blir mer effektive. Heldigvis har vi en daglig leder og en ledergruppe som heier på det med nytenkning. Skal vi tørre å drive nytenkning, så må vi øke kompetansen og lære oss nye områder, sier Larsen. Valleraune er storfornøyd med resultatet av fagdagen, og har bare fått positive tilbakemeldinger.

– Dette skal garantert gjentas, lover han.

ARRANGØRENE: F.v. Lars Erik Lunde, Jack Valleraune, Simen Larsen, Sigbjørn Rød og Line Røising.

BESØK: Elever fra flere videregående skoler i Østfold var invitert til fagdagen. F.v. Thomas Karlsen Jakobsen, Marius Norum, André Haugerud, Hans-Olav Skår går på VG2 Anleggsgartner på Kalnes videregående skole.

VILLIG: Leverandørene stilte villig opp på fagdagen i Sarpsborg. Her er Anders Weel (t.v.) fra Weels betong og plast AS i samtale med Jan Brock-Støa fra Norsecraft Geo. Weel leverer alt av betongkummer og -rør til Sarpsborg Park & Anlegg, mens Norsecraft leverer Topcon maskinstyring.

Keep it cool...

lekang.com

Kun én kjølevæske til hele parken

Maskinprodusenter krever at kjølevæsken skal være iht. kvalitetsstandarden ASTM D-6210.

Fleetguard ES Compleat

- Blandbar med andre kjølevæsker
- Longlife kjølevæske
- Holder kvalitetskravene
- 5, 20, 208 og 1000 liter

Høstkampanje sept - nov

Finn din forhandler på lekang.com eller ring oss i dag!

1550 Hølen telefon 64 98 20 00 kundeservice@lekang.com

ANLEGGSMESSE: Hovedkontoret ved Hasle Trafo utenfor Sarpsborg var for anledningen omgjort til en aldri så liten, skreddersydd anleggsmesse.

Noen eksempler fra kunnskapskonkurransen:

- Hvilken fraksjon pukk kan ofte være et fullverdig og billigere alternativ til dyr singel?

A: Pukk 12/20
B: Subbus 0/20
C: Maskinkult 20/170

**- Hvor dypt kan du
legge et plastrør i SN 8?**

A: 5 meter
B: 8 meter
C: 10 meter

- Hvilke krav stiller steg IIIb motorteknologi til dieselkvalitet?

A: 15 ppm svovel
B: 50 ppm svovel
C: 10 ppm svovel

TRIAL: Maskinførerlærling Håkon Lilleby har kjørt trial siden han var 9. Han viste noen av sine kunster på fagdagen.

Hva gjør din bedrift for å fremme kompetanse, tilhørighet og nytenkning?
Tips oss: anleggsmaskinen@mef.no.

IFM Norge AS
Tlf: 63 84 62 00
mailto:ifm-norge.no
www.ifm-norge.no

Forhandlere:

Hæderland / Sogn og Fjordane:
 Høgalandt
 Tøndelag:

Åsarna Melk Industri AS - 55 19 02 45
 Åsnevoll Kren og Hydratmelk AS - 51 67 13 34
 HOB Vaskedevanter AS - 72 45 40 40

Oktober

16.-20.	Bygg Reis Deg. Lillestrøm.
17.	Teknologi- og maskinmesse. Wirtgen. Sande.
21.-22.	Transport og logistikk 2013. Gardermoen.
21.-24.	Teknologidagene 2013. Trondheim.
23.-24.	HMS-konferansen. Fornebu.

November

7. Erfaringskonferansen 2013.
Tromsø

21. Fjellsprengningskonferansen.
Oslo.

Desember

24. God jul!

2014

Januar

21.-23. Anleggsdagene. Gardermoen.

Februar

10.-11. Nasjonal veikonferanse.
Bergen.

11.-13. Vinterdagene 2013.
Hunderfossen.

25.-26: Avfallsdagene. Gardermoen.

Mars

25.3.-10.4. Test & Drive.
Gardermoen.

Mai

23.-25. Anleggstreff. Haugesund.

Juni

13.-15. MEF Landsmøte. Sandefjord.

20. 22. MEFA. Trondheim.

September

6.-7. Anleggstreff. Moss
12.-14. Dyrsku'n. Seljord.

Oktober

28.-30. Yrkes-NM. Trondheim.

2015

6.-11. mai: Vei & Anlegg. Oslo.

15.-18.

september: Den Tekniske Messen. Oslo

2016

3.-6. juni: MEFA. Sørvestlandet.

**Tips om arrangement:
anleggsmaskinen@mef.no.
Oppføring i denne oversikten
er gratis.**

Maskinentreprenørenes Forbund anbefaler Storebrand til sine medlemmer

Storebrand har skreddersydde løsninger på pensjon og forsikring for medlemmer i Maskinentreprenørenes Forbund, som gir gunstige fordeler både for bedriften og de ansatte.

Som bedriftskunde i Storebrand sørger vi for at du blir oppdatert på hva som skjer innen pensjonsområdet. I tillegg får alle ansatte et eget fordelsprogram som gir prisfordeler på forsikring, sparing og lån.

Ta kontakt med vårt kundeteam for MEF på telefon 22 31 58 03 for å få et gunstig pristilbud for din bedrift, eller gå inn på storebrand.no/mef

Ny regjeringsplattform har kommet. Vi som er opptatt av samferdsel går spennende tider i møte!

I skrivende stund har Høyre og Fremskrittspartiet nettopp lagt fram sin regjeringsplattform. Her framgår det at den nye regjeringen vil bruke mer penger på samferdsel og infrastruktur enn den avgående regjeringen. Det skal blant annet avsettes 100 milliarder kroner til et nytt infrastrukturfond. Fondet skal bygges opp over tid. Regjeringen vil etablere et eget utbyggingselskap som skal løfte flere vegprosjekter og gjennomføre utbyggingen mer effektivt. Regjeringen vil se på avgiftssystemet for biler, og øremerke deler av årsavgiften til vegbygging. Den nye regjeringsplattformen sier også at man vil gjøre det mer attraktivt for store utenlandske entreprenører å legge inn anbud på norske samferdselsprosjekter.

Det loves at den nye regjeringen vil bli den beste regjeringen noensinne på samferdselsområdet. Vi som er opptatt av samferdsel går spennende tider i møte.

MEF synes det er mye som ser bra ut i det den nye regjeringen sier om samferdsel. Vi registrer at også den nye regjeringen er opptatt av å øke den internasjonale konkurransen om norske samferdselsprosjekter. MEF er opptatt av at dette skjer på like konkurransevilkår og med like rammebetingelser.

Vi har også uttalt oss positivt om den rødgrønne regjeringens satsing i den nye Nasjonal Transportplanen. Men vi har påpekt, og vil igjen peke på, at behovet for vedlikehold av infrastrukturen ofte drukner i festtaler om nyinvesteringer. Vi trenger politikere som også tør å ta de mindre glamorøse valgene!

I Statens vegvesens handlingsprogram for 2014-2017 er det en målsetting om at veksten i forfallet på vegene våre skal stoppe tidlig i perioden 2014-2023. Men det samme handlingsprogrammet gir ingen klare svar på hvordan dette skal finansieres. Det gjøres derimot avhengig av interne effektiviseringstiltak i Statens vegvesen. Utfordrende og usikkert er to ord jeg fristes til å bruke. Og nå er altså spørsmålet: Tør den nye regjeringen ta de nødvendige grepene? MEF har forventninger til ny regjering og ny samferdselsminister, og vi skal si klart fra om hva vi mener må gjøres. Vi registrerer imidlertid at den nye regjeringen kun sier at den vil starte arbeidet med å innhente vedlikeholdsetterslepet på infrastruktur. Vi ser fram til mer forpliktende planer!

Samtidig med at vi i MEF følger med på og mener noe om den nye regjeringen og dens utfordringer, så har vi, dvs. MEF-avdelingene i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, gjennomført Loendagene i Nordfjord. Fullt av glade entreprenører, mange av dem med familier, leverandører med stor utstilling både ute og inne og fagseminar. Fagseminaret var denne gangen todelt: MEFs leder Arnstein Repstad redegjorde for sine tanker om hvordan MEF og bransjen vil utvikle seg i årene framover. Han oppsummerte med at markedet vil vise store geografiske forskjeller og flere utenlandske selskaper kommer. På litt lenger sikt vil norsk anleggsmarked på landsbasis øke jevnt, og det vil bli stilt strengere krav til HMS, kvalitet og dokumentasjoner. Olav Ellevset fra Statens vegvesen holdt deretter et interessant foredrag om planene for fergefri E39.

MEFs hovedstyre deltok for første gang på Loendagene, og behandlet flere viktige saker: Organisasjonsutvalgets innstilling, kontingentutvalgets arbeid, det næringspolitiske arbeidet og synlighet i media.

Det er en spennende høst!

Trond Johannesen

Region Midt Rekrutteringsuke

OKAB Møre og Romsdal arrangerte i høstjonen tro rekrutteringsuke i uke 36. Til sammen var det om lag 250 elver fra Vg 1 bygg- og anleggsteknikk fra hele fylket som deltok på rekrutteringsuken. Dette arrangementet er et ledd i å rekruttere elver til Vg 2 anleggsteknikk, som igjen skal være med på å sikre rekrutteringen av fagfolk til anleggsbransjen. Lokale entreprenører stilte som vanlig opp med både personell og maskiner, og uten entreprenørenes velvilighet hadde ikke dette vært mulig å gjennomføre. OKAB vil rette en stor takk til alle som bidro med maskiner, personell og øvingsfelt! Disse er: Mekvik Maskin og Olav Alvhheim Maskinstasjon i Kristiansund. Det var nytt av året at vi brukte Mekvik Maskin sitt område

Fagdager i Oppdal

Sammen med 3 medlemsbedrifter, arrangerte OKAB Sør-Trøndelag rekrutteringsdag for videregående skoler. OKAB og våre medlemsbedrifter Oppdal Maskinkompani AS, Hoel og Sonner AS og Oppdal Sten inviterte Vg1 Bygg og anleggsteknikk klasser fra Meldal vg skole, Oppdal vg skole og Gauldal vg skole og VG 2 Anleggsteknikk fra Gauldal vg skole til Fagdagi Oppdal regionen. Dagen startet med omvisning i Drivdalen på skiferbruddet til Minera på 1000 moh. Sivert Seieren var guide for oss. Deretter var vi i produksjonslokalene til Oppdal Sten, hvor vi fikk se hvordan de lager heller, bord og andre produkter av skifer. Til slutt ble det prøving av maskiner i Pukkverket til Oppdal Maskinkompani, der det også ble servert pizza til sultne elever. Da håper vi at flere av de 90 elevene søker på VG2 Anleggsteknikk til neste år!

på Husøya, noe som var et meget godt egnet område til formålet. Molde Pukkverk, Samuelsen Maskin, Mesta, Frode Moen Fjellsprenning og Øve Gjerdem bidro med maskiner og personell i Molde. Busengdal Transport, Svinø Entreprenør, Idar Svinø og Mesta var med da vi var på Digerneset utenfor Ålesund. Velda Maskin, Aurvoll og Furesund, K. Aurskold og Ørsta Kommune var på plass i Grøssmyra. Takk også til Henning Olsen, Bjørn Transrud og Idar Svinø fra henholdsvis Solør og Borgund videregående som bidro til at arrangementet gikk knirkfritt. Som vanlig var det gravemaskinkonkurranse med deriblant brennende matservering og premieutdeling der Statoil, Tess og OKAB bidro med premier.

Fagdager i Trondheim

OKAB inviterte 3.-4. oktober alle VG1 Bygg og anleggsteknikk klasser i Trondheim til prøvekjøring av maskiner. Det var over 200 elever innom disse dagene. Vi i OKAB ønsker med dette arrangementet at det er flere som søker på VG 2 Anleggsteknikk-skolene i distriktet. I prøveområdet var det flere anleggsmaskiner med instruktører, elevene fikk prøve maski-

Hanne Fladseth Alvhheim som kyndig veileder under gravemaskinkonkurransen.

nene i samråd med instruktører. Maskinleverandører stilte maskiner til rådighet og maskinselgerne brukte mye tid sammen med oss. VG2 Anleggsteknikk elever fra Ålfjord og Gauldal var vertskapinstruktører disse dagene og presenterte sine skoler for elevene på VG1 bygg- og anleggsteknikk.

Lærlingesamling

OKAB Sør-Trøndelag gjennomfører lærlingesamling den 13. september for lærlinger som startet læretid i sommer. Det var 30 lærlinger som tok turen til Sandmoen Kro denne dagen. Vi startet samlingen med lunsj, før Marius Rønningen fra politiet i Sør-Trøndelag hadde et foredrag om ungdom og trafikk. Det ble en god dialog med lærlingene om dette temaet, mange gode spørsmål kom frem. Vi setter pris på at politiet kommer og snakker med ungdom om trafikk på en slik samling.

Region Nord

Høsttreff avdeling Nordland

Valle Lofoten var rammen rundt høsttreffet i Nordland 13.-15. september. 16 medlemsbedrifter var representert under arrangement. Det ble et engasjert og godt faglig møte der Statens vegvesen var invitert til å fortelle om Vegpakke E6 Helgeland og 1809 Lofoten 2014 - 2020. I tillegg var hovedstyrets representant Svein Verner Sundquist sammen med oss hele helga, samt MEFs nye organisasjonsjurist Silje Lindvig. På slutten av møtet var det satt av tid til åpen diskusjon om tema som medlemmer er opptatt av, slik at både styret, hovedstyrets representanten og regionkontoret fikk en ide innspill med seg videre i arbeidet for medlemmene i nord. Vi takker alle som deltok for en trivelig helg og på snarlig gjensyn.

Statens vegvesen leverandørutvikling kurs

Statens vegvesen vil ha en betydelig økning i antall vegprosjekter som skal gjennomføres i Nord-Norge. Det vil kreve økt kapasitet og kompetanse hos utførende firma.

Statens vegvesen ønsker at flest mulig entreprenører i Nord-Norge skal kunne delta. For at de skal stå best mulig rustet til å regne på anbudene og utføre dem, vil vegvesenet gjennomføre 3 samlinger av 2 dager. Det var foreslått flere kurssteder i Nord-Norge, men det var bare i Alta og Harstad at det ble mange nok deltakere til at det kunne gjennomføres.

I Alta er det 15 firma som har meldt sin interesse og bekräftet at de vil delta, og av disse er det 7 MEF-bedrifter. Totalt deltar 24 personer.

Faglig debatt på torsdag.

Høsttreff i Finnmark

Helga 27. – 29. september gjennomførte avdeling Finnmark sitt årlige høsttreff for medlemmene. Møte ble holdt i Alta. Dette var i samarbeid med NLF Finnmark. Det er blitt en tradisjon at medlemmene i begge organisasjonen har felles treff om høsten. Også i år var det god oppslutning fra medlemsbedriftene og leverandørene. Det deltok totalt 106 personer og 15 leverandører hadde minimesse på hotellet fredagsekveld. Medlemmene benyttet anledningen til å diskutere aktuelle tema og bli oppdatert på nyheter som hadde kommet i det siste.

Lørdag var det fagtema. Det var fylkesråd for samferdsel i Finnmark, Ørthe Linn Johansen, invitert for å si litt om retterslepet av vegvedlikehold av fylkesvegene i Finnmark og hva gjøres for å utbedre vegene i darden. Det er var et meget interessant innlegg, hvor fylkesråden innrømmet at for 2013 var det bevilget et uforvarlig lavt beløp til vedlikehold av fylkesvegene. Beløpet for 2013 ble i tillegg lavere enn budsjettet, da det var overskridelser på vinterdriften i 2012. Dette underskuddet dras med over til neste år. Hun lovet at det for 2014 skulle beløpet bli vesentlig større. Etter fylkesråden hadde drifts- og vedlikeholdsleder fra Statens vegvesen, Tor Inge Helander informasjon om SVV håndbok 018 og hvilke krav som stilles ved utskifting av stikkrenner. Det har vært stilt kritiske spørsmål til fremgangsmåten SVV har valgt, når det graves rett ned uten å utføre utkiling av vegbanen. Håndbok 018 gir informasjon om at det skal være utkiling når rørene ligger i

frostsonen. Skal dette frarikes skal det gis godkjenning av egen driftsansvarsholder. I de tilfeller hvor det blir vært gravd rett ned uten å skifte rørene og utfylling av sødlig masser, har det vært for å spare et hardt belastet budsjett. Valget var å få skåret ut mange skader og dårlige rør over en lengre strekning eller få byttet noen få rør. De fikk tillatelse til å utføre utkilingen uten utkiling. Dette til for å vilse for de som deltok på møtet, da det viser seg i ettertid at det blir en vesentlig høydeforskjell mellom den delen av vegbanen som har vært gravd opp og urørt vegbane. Det ble krevd at når denne type reparasjoner utføres må det asfalteres over et lenge område enn bare gravesonen, for å unngå nye setninger som kommer i grøtetrasen. Tor Inge Helander informerte også litt om hva NTP sier om planlagt aktiviteter de kommende år. Tor Inge Helander informerte om at dybden på hjulsporene i kjørebane har stor betydning for hvilke veier som skal få tilført midler til nytt dekke. I Finnmark blir ikke sporene så dypt, og det medfører at det overføres små beløp til vegvedlikehold. SVV må derfor benytte andre argumenter for å få mer midler til å vedlikeholde de veier som trafikantene oppfatter som svært dårlige. Etter disse to innleggene ble det en diskusjon med salen om hva anlegg- og transportbransjen mener om dagens vedlikehold og hvilke forventninger de har til fremtidens vegger. Konklusjonen etter debatten er at alle parter er enig om at bevilgningene må økes drastisk for å unngå at vegene i Finnmark forfaller ytterligere, og da spesielt fylkesveien.

GRAVESKUFFER? SNAKK MED KNUT! TLF. 33 43 02 46

www.holgers.no

ANDERS HØRREMARK
3158 AKREHU
TEL: +47 33 43 02 46
FAX: +47 33 43 02 05
POST@HOLGERS.NO

Hammerplater
Dyringskuffer
Plasskuffer
Graveskuffer

912D
Slik du kjenner den i dag
912DS
Med fjærende framaksel...

HYDREMA
3520 JEVNAKER

SALG:
Bjørn M. Eriksen
Heinz Sween
911 99 692
406 13 993

facebook
Hydrema i Norge - 912 dumper

922D
Med 900/90/30,5 dekk
922D 2.55
Vegversjon!
Med 20,5x25 dekk

SERVICE, VERKSTED OG DELER: 613 14 010

MEF-nytt

Region Sørøst Klassetur

Nesten 30 elever fra anleggsteknikklassene på Re videregående skole i Vestfold fikk i midten av september et pusterom fra den travle skolehverdagen. De var invitert på omvisning på det nye veiprosjektet mellom Søkna og Ørgenvika i Buskerud fylke.

Det er Hæhre entreprenør as som er hovedentreprenør for store deler av utbyggingen på riksveg 7. Denne utbyggingen fører til at riksveg 7 blir kortet inn med hele 20 km mellom Oslo og Hallingdal, noe som helt sikkert vil glede transportbransjen og alle som har hytten i Hallingdal.

Etter en time med faktainformasjon om dette anlegget og om Hæhre entreprenør as, fikk elevene servert anleggslunsj for første gang. Omvisningen på selve anlegget ble høydepunktet for elevene, og de la ikke skjul på at de store anleggsmaskinene var det som fascinerte mest. Mange av elevene har etter dette besøket fått øynene opp for det

å jobbe på skikkelige store anlegg. Flere sier de vil søke lære plass til våren, og for å komme i betraktning som lærling hos Hæhre entreprenør as så vet de nå at lavt fravær og skikkelig innsats i gymtimene er viktig.

Medlemsmøter og kurs Region Sørøst

Vi minner om tidspunktene for våre julemøter, som bestandig er svært godt besøkt. Er det temaer du mener vi bør ta opp, ta kontakt med regionskontoret eller avdelingslederen så jobber vi videre med dette. Følgende tidspunkt er fastsatt:

Buskerud:	Medlems-julemøte Rica Park Hotell, Drammen 04. desember
Telemark:	Medlems-julemøte Hotell Vic, Postgrunn 11. desember
Vestfold:	Medlems-julemøte Quality Hotel Klubben, Tonsberg 12. des.

Kurs i plan- og bygningsloven, Sem	
29. oktober	Kurs i risikovurdering, Sem
05. november	Kurs i bustadoppføringsloven, Sandefjord
07. november	Kurs i NS 3420 (anleggsdelen), Sandefjord
21. - 22. november	Arbeidsvarslings håndbok 051 - kurs 1, Sem
21. november	32 timers sikkerhetskurs, Sandefjord
13. - 15. desember	(helg)

Elevene utplasseres hele skoleåret

Lunde videregående skole i Telemark satser mye på å de 30 elevene fra anleggsteknikklassene jobber ute i entreprenørbedrifter noen dager i uka gjennom hele skoleåret. Kontaktlærer Bjørn Flåtten sier dette er en glimrende læringsarena, og kombinasjonen mellom praksis ute i bedrift og undervisning på skolen er helt ideell. Det elevene har lært ute i bedrift er de tre faglærerne på Lunde, Egil Thorsen, Knut Martin Tovslid og Bjørn Flåtten flinke til å utnytte i undervisningen. Elevene skal i utgangspunktet skaffe seg jobb selv, og de er bevisste på å bruke året til å markedsføre seg selv overfor bedriftene slik at de får lære plass etter endt skolegang. Bjørn Flåtten sier lærerne har som mål å besøke elevene ute i bedriftene seks ganger i løpet av skoleåret. Godt samarbeid mellom skole og bedrift er en av nøklene til den rekrutteringssuksessen vi har i vår bransje. Bjørn Flåtten berømmer bedriftene i Telemark for at de er så positive til å la elevene fra Lunde få relevant anleggspraksis gjennom hele skoleåret.

Kø for å prøve gravemaskinsimulator.

Region Vest Fagtur med lokallaget

Fagturen til Island med lokallaget i NordRogaland og Sunnhordland vart gjennomført den 6.-9. september.

I alt 29 deltakere fra medlemss-bedriftene var med på turen. Ankomst til Island var fredag den 6. september med første stopp i den kjente Blå Lagune. Lagunen ligger sentralt i eit lavafelt utanfor Reykjavik. Her kan ein nytte det varme og mineralrike vatnet uansett årstid. Den Blå Lagunen er eit helled, som får vatnet sitt frå geometriske fjelder med djupne på 2000 meter, og vatnet held en temperatur på 10 - 30 grader.

Lørdagen var sett av til shopping for folke og fagseminar for medlemmer. Fagseminaret inneholdt tema innan KHMS og andre utfordringer som medlemmer tok opp. Regionsjef Paul Olaf Baraa var for dagshaldet på KHMS der medlemene i tillegg til generelle KHMS tema også fekk eit innblikk i det nye KHMS systemet til M&P. Søndag deltok alle deltakarane på ein guidet tur til den gylne sikrela i syris-området, nasjonalparken Thingvellir. På turen hadde vi ein norsktalande Islandsk guide Greta Gudhonsdottir. Ho guida oss igjennom turen på ein særdeles god måte.

Medlemene som deltok på turen sit igjen med gode minner og eit betre utvikla nettverk og samhold, sidan ein heile tida var samla på dei fleste arenaer for gode samtalar om mangt og mykje. Stor takk til Marianne Ihle (Tveit Maskin AS) og Karen Marie Haavelsen (T. Halleland AS) for god planlegging av turen!

Region Sørøst

Høstens fagtur

Høstens fagtur ble arrangert av avdeling Vestfold i tiden 02. - 06. oktober, og var lagt opp som en langweekend i München. Torsdag var det fagseminar på hotellet med orientering om produkter og tjenester fra Nasta AS, Nordea Finans AS, Ahlsell AS, Volmax AS og Hella Maskin AS. Fredag var det bedriftsbesøk hos Wacker Neuson AS, hvor det var omvisning i produksjonen og demoshow med prøvekjøring. Det ble også tid til et besøk på «Oktober-festivalen», som ble arrangert på samme tid. Lørdag var det en guidet tur til blant annet kjente vintersportssteder som Seefeld og Garmisch Partenkirchen. 107 deltakere koste seg blant kollegaer og leverandører.

Karrieredagene

Alle ungdommer på 10. trinn i Møre og Romsdal ble også i år inviterte til å delta på Karriere dagene. Dagene er en stor dugnad i samarbeid med utdanningsinstitusjoner, næringslivet, opplæringskontor, kommuner og utdanningsavdelinga i fylket. Arrangementet gikk av stabelen i henholdsvis Molde, Surnadal, Kristiansund og Ålesund.

Målsettingene med arrangementet er å:

- gi deltakerne et mer levende bilde av utdannings- og arbeidsforholdene i Møre og Romsdal og være en motivasjonsfaktor for å frammøtte ungdommene til å velge utdanningsretning og yrke som finnes i egen region.
- gi elevene mer kjennskap til utradisjonelle yrke på tvers av kjønn og etnisk bakgrunn.
- og ikke minst: Karriere dagene kan gi elevene en sjansen til å teste og prøve å kjenne på egen kropp hvordan utdannings- og arbeidslivet vil oppleves etter bakkamp og organisert.

Dette er et arrangement OKAB Møre og Romsdal har satt tro på når det gjelder rekruttering til vår bransje, og er et eksempel til efterfølgelse for de fylker som evt. ikke har dette arrangementet!

Nytt av året var at OKAB fikk låne en gravemaskinsimulator av Volvo Maskin Service, noe som viste seg å være en stor suksess som enget ungdommen.

OKAB M&P vil rette en stor takk til elever og lærere ved Borland videregående skole, Hyma ved Erlend Monsen, Samuelson Maskin, Volvo Maskin Service, Nasta, Aurlvoll og Furesund Maskin, Maskin og Olav Alvhjalm Maskinstasjon som stilte tilgjengelig opp med både maskiner, gjerd og personell.

Ivareta sikkerheten på arbeidsplassen

Selvskrivende kraner
Grøftspunktkraner
Bygggegølder
Salg Artilleri
Containere
Fjellalkringsbolter

Mail: 958 99 701

Fax: 51 85 62 91

john@anleggsystemer.no

www.anleggsystemer.no

AnleggsSystemer

KATO JAPANSKE KVALITETSMASKINER

MASKINER DU KAN STOLE PÅ!

- **Nytt REGZAM design i serie V**
- **Lavere drivstofforbruk og støynivå**
- **Forbedret fører komfort og ny APC kontroll**
- **Økt stabilitet og bedre tilgang for vedlikehold**

MOTORSALG Tlf 55 52 60 50 www.motorsalg.no

MEF-nytt

Region Sørøst

Hos Fylkesmannen

MEF avd. Østfold var på besøk hos Fylkesmannen 25. september for å snakke om masseforvaltning. Det er mangel på lagringsplasser for masser i Østfold noe som skaper mye uønsket transport og stor belastning på miljøet, veinettet og samfunnet forøvrig. Østfold og MEF ønsker å starte en dialog med kommuner, fylkeskommune og fylkesmann for å forstå hvordan vi kan bidra til å bedre situasjonen.

I tillegg til representanter fra Østfold fylkeskommune og fylkeskonservator hilte fylkesmannen mønsterte med representanter fra avdelingen for miljø- og klima, plan- og bygg og landbruk.

Fra MEF deltok Distriktssjef Espen Alvestad og styremedlem i MEF avd. Østfold og daglig leder i Park & Anlegg AS, Jack Væleråne på møtet.

Det ble et konstruktivt og positivt møte og det var bred enighet om at masseforvaltning i Østfold er et tema som må høyere opp på dagsorden. Både Østfold fylkeskommune og fylkesmannen ønsker å bidra til økt kunnskap om regelverket hos maskinentreprenørene og det var enighet om at også Østfold trenger en regional plan for masseforvaltning.

Det er inspirerende for oss i MEF at statlige og regionale myndigheter så klart uttrykker forståelse og ønske om å jobbe videre for å bedre masseforvaltningen i Østfold og vi vil jobbe videre for å skape konkrete resultater som vil bedre hverdagen for maskinentreprenørene.

Fridtjof Nordhagen & Sønner AS 50 år!
Daglig leder Stein Harry Nordhagen, inviterte sammen med sin kollega og bror Bjørn

Nordhagen, til 50 års jubileumsmarkering for bedriften.

Markeringen tok plass i Skogvang Forsamlingslokale i Trautskogen. Gründer Fridtjof Nordhagen var også tilstede i en alder av 94 år. Det er ikke mange som selv får oppleve bedriftens 50 år jubileum! Samarbeidspartnere, ansatte, familiemedlemmer, venner og bekjente var med på jubileet, inkludert MEF Region Øst. Det ble feiret som seg hør og bør med god mat, godt drikke, hjemmelagte kaker og nytrukket kaffe med "nogo altår". Trekkspillmusikken trakk ut i de små timer og det ble en veldig hyggelig feiring. MEF gratulerer med 50 års jubileum.

Ny boreriggoperatør utdanning godkjent

Boreriggoperatør utdanningen som MEF har utviklet i samarbeid med Fagskolen Stjørdal er nå godkjent av NOKUT. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) er et faglig uavhengig organ under Kunnskapsdepartementet. NOKUTs formål er å sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning og fagskoleutdanning.

Boreriggoperatør utdanningen er rettet mot boreriggoperatører innen bedrifter som driver med bergsprengning, brønnboring og fundamentering. Tilbudet er et fagskoletilbud og består av teori med samlinger ved skolen, samt praksis ute i bedriftene.

Fagskoletilbudet har et omfang på 60 fagskolepoeng, hvor 60 % er teori i moduler og 40 % er praksis. Utdanningen består av en generell fellesdel og deretter en fagspesifikk del som er rettet mot et av de tre områdene; Bergboring for sprengning, brønnboring og fundamentering. Tilbudet vil bli startet opp i løpet av vinteren og nærmere informasjon vil

bli gitt på MEFs nettsider og på nettsidene til Stjørdal Fagskole.

Hovedkontoret Oslo Veterantreff

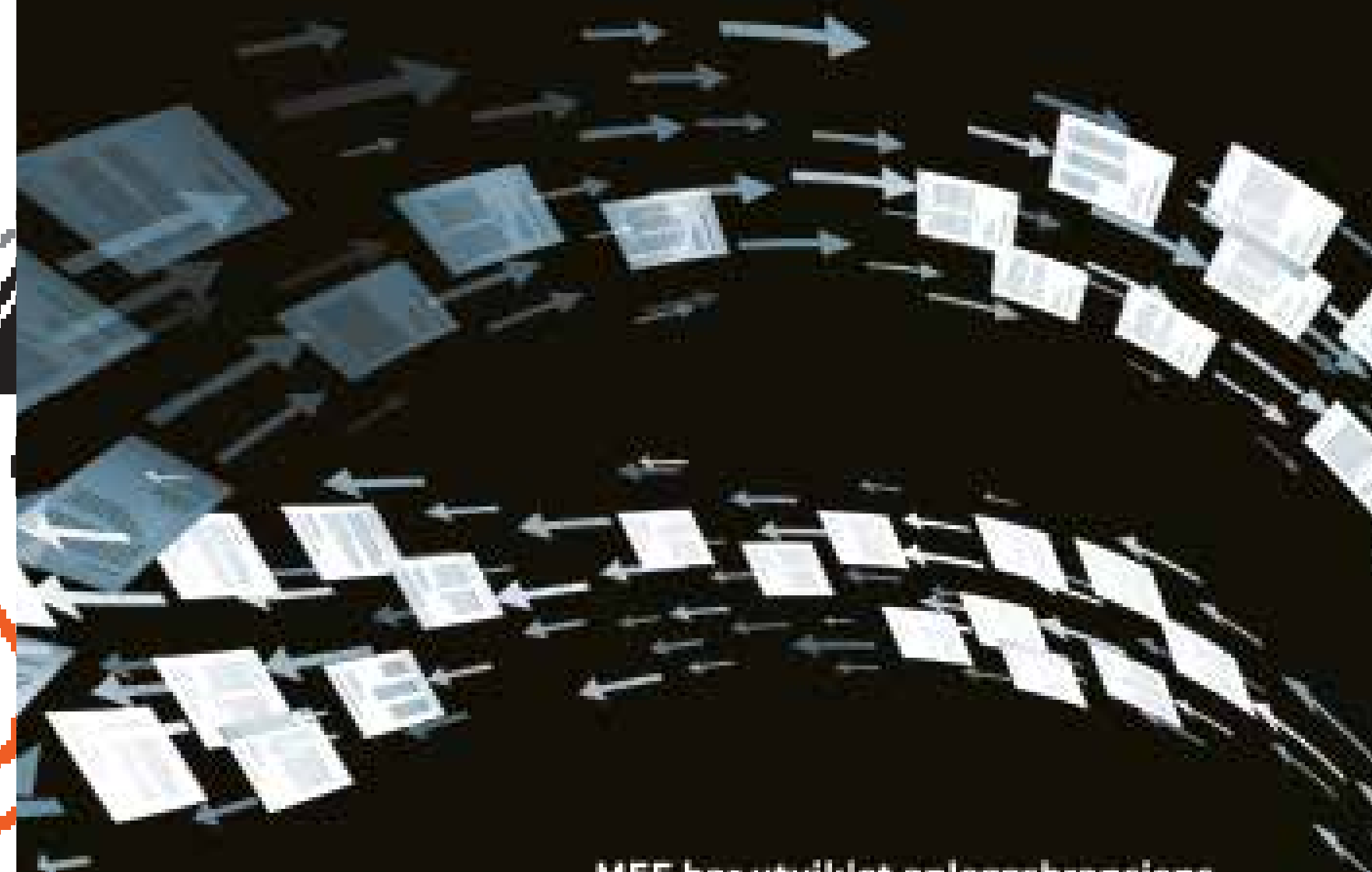
MEFs 19. veterantreff i rekken, ble i år avholdt i Kroatia. MEF inviterte til Veterantreff i Kroatia i perioden 14. – 21. september. 80 personer var påmeldt og dette var ny rekord. Gruppen besto av aktive og pensjonerte medlemmer med ledsagere som kom fra hele landet. Programmet var tettepakket med turen i gata i Dubrovnik, utflykt til kysten i Cavtat som ligger sørøst for Dubrovnik, Mostar i Bosnia-Hercegovina, vin og jordbruksområde Ston og Mali Ston som er kjent for sine østersfarmer.

Adm. dir. Trond Johannsen tok led av den faglige delen og holdt et innlegg om status i MEF og utfordringer og prioriteringer for bransjen framover.

Vjekoslav Vierda, som ledet Instituttet for gjenoppbyggingen av Dubrovnik, holdt et innlegg om hendelsene under krigen, metodevalg og arbeidet med selve gjenoppbyggingen

MEFs KS/HMS-system

**MEF har utviklet anleggsbransjens
KS/HMS-system for våre medlemsbedrifter!**

Systemet utvikles kontinuerlig i tråd med tilbakemeldinger fra våre mange brukere, og er det mest bransjetilpassede KS-systemet for anleggsbransjen. Systemet blir jevnlig revidert og oppdatert. Nå er også byggblankettene fra Standard Norge lagt inn i systemet. Henvend deg til ditt regionkontor eller hovedkontoret på tlf: 22 40 29 00 eller e-post: ksmef@mef.no for spørsmål.

FØRSTEHJELPSSKRIN

Send din bestilling til
firmapost@mef.no

Kr. 490,-
Passer for mindre
anlegg og kjørteøy

Medisin Kr. 790,-
Passer for større og
mindre stasjonære anlegg

7

Begge leveres
med festelrabbett
Påmer eks. mva og porto.

OKAB Sør-Trøndelag inviterte alle VG1 Bygg- og anleggsteknikk-klaser i Trondheim til prøvekjøring av maskiner. 200 elever kom innom.

Jernbaneløst ga to ukers anbudfrist på forberedende arbeider til Follobanen. Stressregning er ikke bra for kvaliteten. Men avgjørelsen om hvem som får jobben greier JBV ikke å ta. Den blir utsatt og utsatt.

KRYSSORD-VINNER
Kryssordet har «gått av med pensjon», og blitt erstattet av en Til slutt-side med litt annet innhold. Det siste kryssordet sto på trykk i august-utgaven. Vinneren var Vibeke Falch Thomassen, Farbotlia 23a, 5124 Morvik. Vi gratulerer. Har du Innspill til denne siden? Noe som gleder eller irriterer deg? Smått eller stort? anleggsmaskinen@mef.no

TESTSJÅFØR CHARLIE
Hamsteren Charlie styrer nye Volvo FMX. Innesperret i et løpehjul på rattet, med en gulrot som lokkemat for å styre retningen. Nei, det er ikke siste nytt i sosial dumping på store anlegg. Bare Volvo Trucks som lager reklamefilm.

BILDE I BLADET?
BORING på Hemsedalsfjellet. Del dine bilder av prosjekt, maskin eller folk.

anleggsmaskinen@mef.no
Instagram: #anleggsmaskinen

DUMPER

Sudoku

Løsning kommer i neste nr.

	6	7	9			1	3	
						6		7
3			1				2	
		6		5		3		1
9		4		6		7		
	7				4			3
2		5						
	4	3			5	2	9	

Løsning sudoku Anleggsmaskinen

6	8	3	1	5	9	4	7	2
4	9	5	2	8	7	6	1	3
1	7	2	4	6	3	5	9	8
5	2	6	3	7	1	9	8	4
8	1	9	6	2	4	3	5	7
7	3	4	8	9	5	2	6	1
3	6	7	5	1	2	8	4	9
9	4	8	7	3	6	1	2	5
2	5	1	9	4	8	7	3	6

Maskin-
entreprenørenes
Forbund

MEFs HMS-håndbok/ Anleggskalenderen 2014

MEFs HMS-håndbok/Anleggskalenderen er en spiralkalender med plastomslag i blått med gulltrykk på forsiden, der MEFs medlemsbedrifter om ønskelig kan få påtrykket sin egen logo.

Ca. 70 oppdaterte sider med HMS-stoff for anleggsbransjen

Innhold:

- Fortsatt god skriveplass, 4 dgr. pr oppslag
- Plass til daglige notater
- Bransjerelatert HMS-stoff
- Oversikt over viktige leverandører til bransjen
- Generell almanakkinformasjon
- Egne notatsider
- Komplette medlemsliste
- Info om MEF

Du har muligheten til å få lagt inn egne sider med bedriftsinformasjon foran i boken! Kontakt oss om priser og muligheter!

Priser:
Antall Priser pr. stk.
1 - 10 kr 149,-
11 - 25 kr 133,-
26 - 50 kr 128,-
Over 50 kr 114,-

Minimum 10 kalendere med egen logo påtrykket. Minimum 3 kalendere uten egen logo. Kun MEF-medlemmer får påtrykket egen logo.

NB! Skal din bedrift ha egne sider foran, må dette avtales innen 10.september

Aplan 2014

Meget god kvalitet i sort vannavstøtende syntetisk materiale, bankortlomme, innvendig rom med glidelås m.m. Leveres med ukeårssett. Aplan produktene blir levert med bransjeleverandører, nyttig bransjestoff m.m. De leveres med en diskret MEF-logo (ikke mulighet til egen logo). Størrelse: A5

Aplan komplett med Uke årssett 2014, HMS-stoff, bransjeleverandører, bransjestoff kr. 369,00

Årssett med oppdatering 2014: Uke årssett, HMS-stoff, bransjeleverandører, bransjestoff kr. 142,00

I tillegg til oppgitte priser kommer mva. og frakt.

NESTE NUMMER

Kommer 20. november

LYTTER: Dette er Knut Gaarde. Han er teknisk sjef i Nasta AS, og en kar ingeniørene i Hitachi lytter til. Var det ikke for ham hadde nok ikke Hitachis nye 5-serie fungert særlig godt med rototilt. Les i neste Anleggsmaskinen hvordan det henger sammen.

Da tar vi også en titt på statsbudsjettet og – mer interessant – forskjellene mellom budsjettet til av- og påtroppende regjering.

BEMA ER BLANT DE LEDENDE INNEN

Batterier

Til alt av kjøretøy, maskiner, båt, motordrift etc. Egen batterikatalog tilpasset norske forhold. Vi har mer enn 40 års batterierfaring.

Starter / dynamo

Rask levering fra et av landets største lager. Bredt program fra kjente O.E leverandører. I tillegg leveres AC kompressorer til alt av bil og landbruk.

Arbeidsllys

LED lamper med nyeste CREE dioder. Suveren lysstyrke med minimalt strømforbruk. Støpt aluminium for best mekanisk styrke og tetthet. Fra 1 til 100 LED pr lykt.

Tlf Grimstad (hovedkontor) **37 25 29 50**

Tlf Oslo avdeling **22 08 88 20**

LLENTAB Group designer, produserer og markedsfører stålbygg med mange funksjoner for et bredt spekter av industrier og formål. Samarbeid med oss hos LLENTAB gir deg en rekke fordeler. I tillegg til våre resurser og vår kapasitet når det gjelder planlegging, produksjon og montering, kan vi skreddersy våre bygninger. Alle deler av konstruksjonen blir prefabrikkerte i våre moderne og effektive produksjonsanlegg i Europa.

Modererselskapet, LLENTAB AB har sitt hovedkvarter i Kungshamn, Sverige. I løpet av de siste årene har selskapet gjennomgått en rask utvikling med både økonomisk og geografisk vekst. Gruppen har nå datterselskaper rundt i Europa og Skandinavia, og en ny organisasjon som er fokusert på internasjonal handel.

LLENTAB LEVERER:

Komplette bygg Sandwichpaneler Takstoler

Be om et tilbud!

Hovedkontor Oslo
tlf. 977 07 300

Avd. Bergen
tlf. 553 92 600

Avd. Trondheim
tlf. 977 07 300

www.llentab.no

VOLVO L250G

I EN KLASSE FOR SEG

Volvo Maskin AS

Telefon: 66 91 95 95

Telefax: 66 91 95 79

www.volvoconstruction.se

Volvo L250G står utmärkt i en klasse for seg - store og kraftige 25-ton-hjulbuckser i den traditionelle 30-tonnesteget. Og som blandt andet i tunnelbæret og har vist sig at producere næsten lige meget som lastere på 50 tons, med et dieselforbrug så lavt at det virkelig står ud på barefejlag. Maskinen har en Volvo-motor på 13 liter med turbo med variabel geometri som sørger for fuld effekt og højt drejningsmoment allerede ved svært lave omdrejninger. Girkassen med Opåhuff gir høj kørehastighed og lavt dieselforbrug ved lav og brem. Og fremmøjet er i en absolut særklasse, med lav støjrød, let betjening, god indeklima og suveræn sikr.

Til kontakt og læs mere fortælle om en klasse ribes en hjulbucker

VOLVO CONSTRUCTION EQUIPMENT

